

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ
РІВНІ**

Виконала: магістрантка 2-го курсу, групи 8.2810-з
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»
Т.В. Пшенична

Керівник: доцент кафедри соціальної філософії та
управління, доцент,
к.філос.н. Маловічко О.В.

Рецензент: доцент кафедри соціальної філософії
та управління,
доцент, к.філос.н. Широкова О.О.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра соціальної філософії та управління
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної філософії та
управління

_____ Т.І.Бутченко
« _____ » _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРАНТЦІ

Пшеничній Тетяні Вікторівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Формування комунікаційної роботи в органах місцевого
самоврядування на регіональному рівні

керівник роботи Маловічко Олена Владиславівна, к.філос.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «18» червня 2021 року № 914-с

2. Строк подання студентом роботи 8 грудня 2021 року

3. Вихідні дані до роботи Карий О. І., Панас Я. В. Місцеві ініціативи та
залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування : навч. посіб.
для посадових осіб місцевого самоврядування / Асоціація міст України. Київ :
ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2015. 176 с.; Козаков В. М., Рашковська О. В.,
Рибкало В. А., Романенко Є. О., Чаплай І. В. Державно-громадянська комунікація:
шлях від кризи до взаємодії : монографія. Київ : Персонал, 2017. 288 с.;
Руденко О. М., Чмига В. О. Комунікативний процес у місцевому самоврядуванні :
навч.- метод. матеріали / уклад. Святненко В. В. Київ : НАДУ, 2013. 84 с.;
Чебан О. Оцінювання виконання комунікаційної функції органів публічної влади.
Збірник наукових праць. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016.
№ 2 (29). С. 59-66.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Проаналізувати еволюцію наукових поглядів на комунікацію та комунікаційну роботу. 2. Уточнити зміст основних понять дослідження: «комунікація», «комунікаційна робота», «орган місцевого самоврядування. 3. Обґрунтувати принципи та методи дослідження формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні. 4. Дослідити сутність комунікаційної роботи. 5. Охарактеризувати сутність, зміст та функції комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування. 6. Дослідити становлення та розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування. 7. Охарактеризувати сучасний стан комунікаційної роботи

органів місцевого самоврядування на регіональному рівні (STEP-аналіз). 8. Обґрунтувати основні фактори оптимізації формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні (SWOT-аналіз).

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
10 таблиць, 11 рисунків

---

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Маловічко О.В., доцент кафедри соціальної філософії та управління	17.06.2021	17.06.2021
Розділ 2	Маловічко О.В., доцент кафедри соціальної філософії та управління	30.08.2021	30.08.2021
Розділ 3	Маловічко О.В., доцент кафедри соціальної філософії та управління	14.10.2021	14.10.2021

7. Дата видачі завдання 18 червня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Березень – квітень 2021	виконано
2.	Бібліографічний пошук	Травень 2021	виконано
3.	Розробка основних положень роботи	Травень 2021	виконано
4.	I розділ	Червень – липень 2021	виконано
5.	II розділ	Серпень – вересень 2021	виконано
6.	III розділ	Жовтень – листопад 2021	виконано
7.	Систематизація висновків	Листопад 2021	виконано
8.	Нормоконтроль	Листопад – грудень 2021	виконано

Студент _____ Т.В. Пшенична

Керівник роботи _____ О.В. Маловічко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 91 сторінки, 63 позицій у списку літератури, 7 додатків.

КОМУНІКАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЙНА РОБОТА, ОРГАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, КАНАЛ КОМУНІКАЦІЇ, АНАЛІЗ, ОПТИМІЗАЦІЯ

Мета дослідження: аналіз сучасного стану та виявлення перспектив формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування (далі – ОМС) на регіональному рівні, а також розробка оптимальних шляхів цього формування.

Об'єкт дослідження: комунікаційна робота в ОМС.

Предмет дослідження: особливості формування комунікаційної роботи в ОМС на регіональному рівні.

Методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, систематизація, узагальнення, структурно-функціональний, інституційний, логічний.

Новизна дослідження: виявити сучасний стан комунікаційної роботи в ОМС та визначити оптимальні шляхи її формування, враховуючи результати STEP- та SWOT-аналізів.

Гіпотеза: оптимізація практики формування комунікаційної роботи ОМС, застосовуючи сучасні методи аналізу та прогнозування її стану та враховуючи внутрішні та зовнішні фактори впливу.

Висновки: На формування комунікаційної роботи ОМС у сучасних умовах впливають як технологічні фактори, так й соціальні та політичні. Використовуючи досвід демократичних держав, в яких є дієвою та ефективною діяльність громадянського суспільства та загалом місцевого самоврядування, ОМС в Україні мають стати конструктивною платформою взаємин та комунікації між громадою та місцевою владою, активно долучаючи громадськість до прийняття управлінських рішень та реалізації соціально-значущих проєктів. Неодмінною умовою оптимізації комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні є прийняття комунікаційної стратегії (не лише формально), створення якої потребує діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації, приділяючи увагу рівню кадрового забезпечення кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями та активнішому залученню таких фахівців.

SUMMARY

Master's qualification work consists of 91 pages, 63 literature sources, 7 annexes.

COMMUNICATION, COMMUNICATION WORK, LOCAL GOVERNMENT BODY, COMMUNICATION CHANNEL, ANALYSIS, OPTIMIZATION

Research purpose is to analyze the current state and identification of prospects for the formation of communication work in local governments at the regional level, as well as the development of optimal ways of this formation.

Research object is communication work in local governments.

Research subject is the features of the formation of communication work in local governments at the regional level.

Research methods are analysis, synthesis, induction, deduction, systematization, generalization, structural-functional, institutional, logical.

Research novelty: identified the current state of communication work in the local governments and determined the optimal ways of its formation according to the results of STEP and SWOT analyzes.

Research hypothesis is that optimization of the practice of forming the communication work of local self-government, using modern methods of analysis and forecasting of its condition according to internal and external factors of influence.

Conclusions: The formation of communication work of local governments in modern conditions is influenced by technological factors, as well as social and political. Using the experience of democracies in which there is effective and efficient civil society and local government in general, local governments in Ukraine should become a constructive platform for relations and communication between community and local government, actively involving the civic society into decisions process and socially significant projects.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	10
1.1.Еволюція наукових поглядів на комунікацію та комунікаційну роботу.....	10
1.2.Уточнення основних понять дослідження: «комунікація», «комунікаційна робота», «орган місцевого самоврядування».....	16
1.3.Принципи та методи дослідження формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні	24
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	35
2.1.Сутність комунікаційної роботи.....	35
2.2.Сутність, зміст та функції комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування	43
2.3.Становлення та розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування.....	54
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	70
3.1.Сучасний стан комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні (STEP-аналіз).....	70
3.2.Основні фактори оптимізації формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні (SWOT-аналіз)	73
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	84
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сучасному етапі становлення та формування громадянського суспільства в Україні, використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, запровадження сучасних видів цифрової демократії здатні активізувати суспільство, дозволити громадянам використати свій інституційний потенціал для ефективної та прямої участі в процедурі прийняття управлінських рішень владними структурами та загалом в публічному управлінні.

Взаємодія із суспільством є на сьогодні не тільки популярним трендом, але й фундаментальним критерієм та умовою продуктивного функціонування інститутів влади на всіх рівнях.

Протягом багатьох сторіч небезпечні та складні кризові періоди стають на заваді людству, країнам, підприємствам різних за розміром та формою власності. Наслідки цих періодів коливаються від катастроф до успішної та водночас вимушеної модернізації. Адже криза є особливою та нестандартною подією (або цілою низкою подій), яка найчастіше пов'язана з невизначеністю високого ступеня.

Зазначена невизначеність поєднується з руйнуванням інформаційних зв'язків та потоків, що є загрозою насамперед для влади, а отже неминуче постане питання щодо її легітимності.

Проблемна ситуація полягає в тому, що під час кризи головним правилом комунікативної взаємодії інститутів влади та суспільства стає відкритість та прозорість інформації, щонайбільше розкриття кризових подій, пояснення сенсу та мети прийнятих рішень через усі наявні канали зв'язку. Наразі цьому правилу приділяється недостатня увага. Безперечною умовою для реалізації зазначеного правила стає оперативність подачі інформації, яка особливо турбує громадян (адресатів цієї інформації). Пасивне очікування, а то й більше, замовчування інформації, може поглибити кризу, надавши поштовх для нових та більш трагічних наслідків загострення ситуації у сфері комунікації та загалом життєдіяльності громад.

Це наочно продемонструвала світова криза, спричинена пандемією корона вірусу, яка розпочалася у 2020 році й продовжується сьогодні. Головною проблемою комунікації в Україні, пов'язаної з COVID-19 та запровадженими карантинними заходами, стала відсутність зв'язку з цільовою групою – громадянами держави, жителями областей, міст, сіл та селищ. На початку пандемії здавалося, що люди та держава жили окремо один від одного, а між ними спостерігалася діалогова прірва та комунікаційний хаос. Здебільшого люди не розуміли загрози коронавірусу, необхідності введення карантинних обмежень, закриття підприємств або переходу на дистанційну форму праці. Під час комунікації «влада-суспільство (людина)» довіра до першої є першорядним аспектом інформування про кризу. Невизначеність характеру зараження та лікування на початку епідемії чи пандемії підривають довіру до влади, її меседжів та взагалі владних інститутів. Комунікації – це завжди прийняття чітких управлінських рішень або їх відсутність.

Особливого значення під час таких подій набуває роль місцевої влади, тієї, що знаходиться на одному рівні з людиною, знає або повинна знати її нагальні проблеми, яка має простягти першою руку для оперативної допомоги. Саме за таких обставин, під час розгубленості та відсутності розуміння подальших дій, комунікації потрібне людське обличчя, а не сухі цифри та бюрократичні звіти.

Задекларований Україною вектор руху до європейських стандартів, прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, масштабна реформа децентралізації, яка полягає у відповідальності ОМС перед жителями громад за ефективність своєї роботи, перед державою – за її законність, мають на меті перегляд концепцій взаємодії з громадянами. Пріоритетною задачею діяльності органів ОМС при цьому стає задоволення потреб жителів громади. З одного боку, від ОМС це потребує формування та закріплення сталого зворотного зв'язку між місцевою владою та людьми, розвиток зовнішньої комунікації, а з іншого – змін

всередині самих ОМС, оптимізації їх внутрішніх систем комунікації та внутрішніх зв'язків.

Попри велику кількість наукових досліджень та праць, наразі в Україні відсутні єдині принципи, стандарти та вимоги до формування комунікаційної роботи в ОМС, створення дієвого зворотного зв'язку між місцевою владою та жителями громад, і як результат, конструктивний вплив останніх на прийняття рішень, які зумовлюють подальшу життєдіяльність та розвиток територій. Це визначає необхідність у комплексному підході до наукового дослідження зазначеної проблеми із докладним вивченням основних факторів та загроз для подальшого розвитку комунікацій між ОМС та населенням, а також всередині самих апаратів ОМС.

Об'єктом дослідження виступає комунікаційна робота в органах місцевого самоврядування.

Предмет дослідження: особливості формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасного стану та виявленні перспектив формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні, а також у розробці оптимальних шляхів цього формування.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань:

- проаналізувати еволюцію наукових поглядів на комунікацію та комунікаційну роботу;
- уточнити зміст основних понять дослідження: «комунікація», «комунікаційна робота», «орган місцевого самоврядування»;
- обґрунтувати принципи та методи дослідження формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні;
- дослідити сутність комунікаційної роботи;
- охарактеризувати сутність, зміст та функції комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування;

- дослідити становлення та розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування;
- охарактеризувати сучасний стан комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні (STEP-аналіз);
- обґрунтувати основні фактори оптимізації формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні (SWOT-аналіз).

Наукова новизна: виявити сучасний стан комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні та визначити оптимальні шляхи її формування, враховуючи результати STEP- та SWOT-аналізів.

Гіпотеза дослідження: оптимізація практики формування комунікаційної роботи органами місцевого самоврядування, застосовуючи сучасні методи аналізу та прогнозування її стану на регіональному рівні та враховуючи внутрішні та зовнішні фактори впливу.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

1.1 Еволюція наукових поглядів на комунікацію та комунікаційну роботу

Проблема впливу комунікації на сенс неявно, але простежується в античній філософії софістів та Сократа, при цьому зазначаються проблеми як трансляції та розуміння, так й зародження та трансформації сенсу. Своєю чергою, на теоцентричність односпрямованої суб'єкт-об'єктної комунікації вказала середньовічна філософська думка. При цьому Бог є джерелом сенсів для людини, аналізуючи сенси Святого Письма (Августин) та відзначивши проблему множинності.

Християнську однозначність сенсів долає філософія Відродження через контекстуальність (М. Флаціус), а уніфікацією сенсу усувається множинність смислів одним справжнім божественним сенсом (Феокист Мочульський).

У Новий час (з часів Відкриття Колумбом Америки до Першої Світової Війни) вплив на сенс визначається антропоцентричністю комунікації (раціоналізм Р. Декарта, перешкоди на шляху пізнання Ф. Бекона, Д. Локка). У вітчизняній лексиці термін «комунікації» застосовувався у сенсі «зв'язку чи повідомлення» Петром І та Ф. Прокоповичем.

Послідовність у розвитку комунікативна тенденція набуває у зв'язку з концептуалізацією терміну «сенс», починаючи з протистояння «сенс-значення» Готлоба Фреге. Таким чином, термін «комунікація» в філософській науці розуміється різнопланово. Як засіб актуалізації людської думки у західній думці комунікація впроваджується до низки основних філософських понять на початку ХХ століття (Ч. Кулі).

У науковій лексиці комунікація впроваджується поступово, залишаючи осторонь багато в чому поняття «спілкування» через його обмеженість взаємодії у сфері людських взаємовідносин та розвитку технічних засобів зв'язку. Для справедливості слід зазначити, що не всі філософи погоджуються з цією риторикою, а саме: низка з них ототожнює комунікацію та спілкування (Г. Гадамер, К. Ясперс, Л. Вітгенштайн, М. Мерло-Понті, А. Павленко, М. Мамардашвілі, Ю. Прилюк тощо). А деякі науковці навіть віддають перевагу терміну «спілкування», адже вважають його більш загальним поняттям та звертають увагу на духовне у спілкуванні (М. Каган, М. Бердяєв). Слід підкреслити, що до 80-х років ХХ століття у радянській філософській думці комунікація взагалі не являла собою серйозного дослідницького інтересу. Зокрема, Г. Шпет заперечував необхідність брати до уваги життєвий (комунікативний) світ автора для тлумачення його тексту.

Переконливим визнанням комунікаційна проблематика завдячує аналізу проблем та суперечностей у сучасній західній філософії. Надалі комунікація розглядається як засіб структурування множини смислів, наголошуючи на проблемі збереження сенсів комунікації та множинність форм існування цих сенсів. (Г. Щедровицький, О. Генісаретський).

Комунікація динамічно вивчається в багатьох сферах теоретичних знань, у т.ч. й завдяки тому, що допомагає розв'язати певні практичні питання. Так, в різних аспектах комунікація досліджується в: управлінні та технічних дисциплінах (С. Біром, У. Уівером, Н. Вінером, К. Шенноном), культурології та семіотиці (А. Модем, У. Еко, Ю. Лотманом, Р. Якобсоном), психології та антропології (П. Вацлавиком, Г. Бейтсоном), соціології (М. Маклюеном, Н. Луманом, Г. Лассвелом, П. Бурдьє).

Наразі комунікація вже досліджена як процес, дано характеристику її структурі, визначено її основні елементи. За направленістю визначають лінійну комунікацію (Аристотель, Квінтиліан, Н. Вінер та К. Шеннон, Г. Лассвел) та комунікацію зі зворотним зв'язком (С. Бір, Н. Вінер, В. Шрамм та Ч. Осгуд, М. Маруяма), вона є закритою (Н. Луман, К. Шеннон) чи відкритою системою,

також розрізняють «пряму» та «непряму» комунікацію (Я. Свирський). Введено інтерсуб'єктивність комунікації завдяки терміну «авто комунікація» (Ю. Лотман). Комунікація не є лише інформаційним обміном та мовним спілкуванням (О. Назарчук).

Слід підкреслити, що варіативність впливу комунікації на зміст закладена в її багатоплановості. Своєю чергою, починаючи з другої половини ХХ століття, за часів постмодерну, мас-медіа стали значущим фактором у конституюванні соціокомунікативного простору. На думку Дж. Ваттімо, постмодерн має зміст, який полягає в тому, що наше суспільство наразі є суспільством мас-медіа та загальної комунікації. Засновники Франкфуртської школи М. Горкгаймер та Т. Адорно вважають, що у розвинутому індустріальному суспільстві засоби масової інформації управляють та корегують поведінку людей з певною економічною метою. З ними погоджується й інший представник школи Г. Маркузе. Під час розвитку з другої половини ХХ століття нових цивілізаційних відносин відбулися й докорінні зміни та перетворення інформаційно-комунікативних процесів. Це зумовлено тим, що у сфері взаємодії людей введено нові інформаційно-комунікативні технології та розроблено нові метамови (мови, які призначені для опису інших мов) культури. Наразі у суспільстві царює принцип різноманітності, що, своєю чергою, спричинило появу нових явищ в історико-культурному розвитку суспільства – «мозаїчна культура» (особливості в сприйнятті людиною інформації довільного масштабу), моральний нігілізм (заперечення значення етичних норм), фрагментарність життєвого світу людини, втрата принципу колективної ідентичності тощо.

Проте й до сьогодні комунікаційна сфера соціальної реальності залишається більшою мірою невивченою як й в науковому, так й морально-психологічному та філософсько-соціологічному сенсах. Слід зазначити, що частково ще у працях П. Флоренського (про вербальну та візуальну культури католиків та протестантів), Г. Шпета (щодо особливостей етнопсихології та етнокомунікації (герменевтична модель комунікації), О. Потебні (про

лінгвістичні проблеми комунікації), та визначено цікаві вектори дослідження цієї проблеми. У радянський період проблеми комунікації також досліджувалися Ю. Лотманом (семіотична модель комунікації), М. Бахтіним (культурологічна модель комунікації) та О. П'ятигорським (текстова модель комунікації). «Філософські концепції дослідження комунікації (спілкування) зосереджені в працях О. Леонтьєва, Л. Буєвої, М. Кагана, Ю. Прилюк, Є. Савруцької, Д. Гаври, О. Гнатюк та інших представників» різноманітних шкіл теорії соціальної комунікації [54, с. 133]. Так, за Каганом, історію спілкування та суспільні відносини характеризує розширення самої сфери спілкування як кожного індивідуума, так й кожної соціальної групи. Найчастіше в структурі спілкування визначають декілька компонентів, а саме: учасники спілкування, код, канал та зміст, про що докладніше йтиметься у наступних розділах дослідження. За типологією ж розрізняють такі види спілкування як: міжособистісне, групове та представницьке спілкування.

Завдяки розвитку засобів масової інформації та мережі Інтернет стало можливим збереження, а надалі й відтворення та обробка величезних масивів інформації. Це стало причиною появи до цього не існуючих галузей науково-прикладних знань, зміни змісту та вектору комунікаційних процесів в їх прямому впливі на індивідуума. Також привернули увагу до проблем комунікації соціальні процеси, які відбувалися наприкінці ХХ – початку ХХІ віку, які безпосередньої пов'язані з сучасними тенденціями цивілізаційного розвитку (з одного боку – глобалізація та інтеграція, а з іншого – процеси демасифікації, атомізація особистості та індивідуалізація). Е. Рейд, яка є сучасною дослідницею кіберпростору, дуже точно зазначає, що «одягаючись в запозичені в інших атрибути культурних очікувань та образів, кібернетичні особистості взаємодіють, виходячи з зовнішнього вигляду та з прийняття побажань кожного про те, ким йому б хотілося бути. Вони не відмовляються від гендеру або інших ознак особистості, а грають з ними, відокремлюючи символи від їх референтів з плоті та крові й переносячи значення цих символів на своїх віртуальних персонажів» [49, с. 219].

Також, аналізуючи дослідження та наукові публікації щодо комунікації, зв'язків з громадськістю, взаємодії численних структур, інститутів суспільства з владою, можна резюмувати, що цим питанням, у т.ч. й з точки зору філософії, задавалися у своїх працях: Тен ван Дейк, Г. Почепцов, Ю. Габермас, О. Радченко, Дж. Кін, А. Кохан, З. Бауман, Н. Луман, М. Фуко, Р. Мертон, П. Лазарсфельд, Г. Йонас, А. Баровська, К. Поппер, Д. Мак-Квейл, Н. Гнидюк тощо.

Природі ж місцевого самоврядування свої праці присвятили Д. Бентам, Дж. С. Мілля, Б. Констан, А. де Токвіль, О. Кутафін тощо.

Теоретичні та практичні основи зв'язків з громадськістю розглянуто в численних роботах: Г. Тульчинського, Б. Борисова, Ф. Китчена, Ж. Шомелі, Ф. Джефкінса, С. Катліпа тощо.

Комунікація в публічному управлінні стала предметом дослідження у працях Г. Почепцова, А. Єрмоленка, при цьому Г. Почепцов зазначає, що найменш дослідженою сферою комунікацій залишаються державні комунікації. Головною причиною цього Георгій Георгійович називає перш за все відсутність в Україні громадянського суспільства, яке б мало вплив та тиск на владу [31]. Зазначене могло б змусити державні інститути більш активно відповідати перед суспільством. Отже, вдала реформа децентралізації вимагає від ОМС надавати жителям громади – суспільству своєчасну та правдиву інформацію.

Також у дослідженні використано наукові праці:

– В. Загорського та С. Ганущина щодо «побудови ефективної комунікації у сфері публічного управління та адміністрування, для забезпечення чого в системі державного управління необхідно здійснити адаптацію класичних теорій комунікації з сучасними науковими підходами до комунікаційних взаємодій в предметній площині публічного управління й адміністрування...» [12, с. 4];

– Л. Литвинової – розвитку комунікації в органах публічної влади в Україні;

– В. Козакова – формування державно-громадянських комунікацій;

– Г. Почепцова – нових комунікативних можливостей у сфері державного управління;

– Н. Обушної – становлення публічного управління як нової моделі організації державного управління в Україні.

О. Карпенко та С. Соловійов визначають комунікаційну діяльність в публічному управлінні як «процеси інформаційної взаємодії органів публічної влади між собою та інституціями суспільства (громадянами, місцевими громадами, партіями, рухами, спілками, бізнесом); у межах органу публічної влади – на рівні структурних підрозділів, публічних службовців» [47, с. 71].

Своєю чергою, К. Семьоркіна та В. Ребкало під публічною діяльністю розуміють «діяльність, яка здійснюється від імені держави або відповідної територіальної громади, відповідними уповноваженими на те державними органами, ОМС, іншими державними та комунальними організаціями, публічними посадовими особами, а також іншими уповноваженими в установленому порядку організаціями і фізичними особами в інтересах всіх та на виконання загальної волі» [47, с. 137]. При цьому не останнє значення в процесі комунікації між владою та суспільством має громадська думка, яка безумовно має вивчатися та враховуватися органами державної влади та місцевого самоврядування надалі.

Варто зазначити при цьому, що результати «вивчення громадської думки враховуються органами державної влади під час прийняття рішень та їх подальшої реалізації» [11, с. 83].

В. Козаковим, Є. Романенком та В. Ребкало під час досліджень державно-громадянських аспектів комунікації зазначають, що в системі публічного управління саме публічна комунікація є засобом транслявання «певної стратегічної матриці, яка забезпечує реалізацію ефективних каналів взаємодії між органами державної влади та громадськістю». [17, с. 81].

При цьому не слід забувати про відкритість влади, прозорість її дій, що означає перебування влади під контролем суспільства – під публічним контролем. Своєю чергою відкритість влади характеризується:

– якістю законодавства, на основі якого діє влада (державні органи, ОМС);

– наявність конкретних, а головне, дієвих механізмів реалізації прав доступу громадян до інформації щодо функціонування владних структур;

– рівень політичної культури, як органів влади, так й суспільства загалом.

Ю. Воробйов наголошує на необхідності формування одного комунікативного простору державного управління, фундаментом якого є принцип партнерства, взаємодії. Він класифікує моделі комунікативної політики, беручи до уваги «рівні управління: державна влада-громадянське суспільство та муніципальна влада-громада» [52, с. 3]. Водночас О. Бабінова визначає взаємодію як постійну співпрацю «у вирішенні як значних, так і повсякденних питань, за якою обидві зі сторін діють відкрито та прозоро» [2, с. 6].

Усе зазначене вище підтверджує базовий принцип сучасної демократичної держави, який говорить про те, що справжня демократія не може існувати без демократії на місцевому рівні. Остання, своєю чергою, залежить від комунікативного процесу, тобто від можливості жителів громади висловити свою думку та неодмінно бути почутими. Для досягнення цієї ситуації та визначення основ теорії комунікації в публічному управлінні, їх практичного застосування, як вбачається з вищевикладеного матеріалу, суспільство пройшло довгий історичний шлях. При цьому мало чисельність робіт з науковим поглядом на тему щодо формування комунікаційної роботи в ОМС на регіональному рівні підсилює її актуальність.

1.2 Уточнення основних понять дослідження: «комунікація», «комунікаційна робота», «орган місцевого самоврядування»

Термін «комунікація» вживається в різних сферах та, в залежності від цього, має різні значення та трактування. Тож, про комунікацію можна говорити в інженерії, транспортній та інформаційній галузях, у філософії,

політиці тощо. Загальноживаним значення комунікації є передача інформації від однієї (групи осіб) до іншої. Але й більш розгорнуті та профільні визначення, так, під комунікацією розуміють:

- «процес обміну інформацією, контактна лінія зв'язку» [22, с. 236];
- «передача того чи іншого змісту від однієї свідомості (колективної або індивідуальної) до іншої за допомогою знаків, зафіксованих на матеріальних носіях» [56, с. 269];
- «односпрямований процес кодування і передачі інформації від джерела та прийому інформації одержувачем повідомлення (механічна парадигма); спільна діяльність учасників комунікації (комунікантів), в ході якої виробляється загальний (до певної межі) погляд на речі та дії з ними» [15, с. 1];
- «спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації» [20];
- людська взаємодія у світі, ознака конструктивної взаємодії особистостей, націй та етносів, що розгортається на основі взаємної толерантності й порозуміння [57].

При цьому важливо визначитись зі значенням терміну «інформація». Узагальнюючи, можна сказати, що це відомості про предмети, осіб, події, явища, факти та процеси. Своєю чергою, важливою складовою сучасної комунікації є наявність інформаційних ресурсів, тобто документів чи масивів документів в інформаційних системах, як то в архівах, базах даних державних та недержавних установ, фондах, бібліотеках тощо.

Також, в межах дослідження, є необхідність дати визначення комунікації у вузькопрофільному значенні (див. табл. 1.1) [16].

Тож під комунікацію можна трактувати акт спілкування, повідомлення певної інформації однією особою іншій (групі осіб) [19, с. 35].

Виходячи з аналізу низки наукових джерел, можна виокремити такі сторони комунікації:

- комунікативна: являє собою обмін інформацією між індивідами, що спілкуються;

Порівняльний аналіз визначення понять «комунікація» та «комунікації»

Тенденція	Підхід	Формулювання визначення
Філософсько-орієнтована	Загальний	– «процес перекодування вербальної у невербальну та невербальної у вербальну сфери» [33, с. 14]
	Інформаційний	– «процес прискорення обміну інформацією» [34, с. 36]
	Інформаційно-світоглядний	– «спілкування та передача інформації, засіб формування світогляду і громадської думки широких мас, пропаганда, реклама та агітація» [3, с. 3] – «процес обміну інформацією; передавання інформації» [6, с. 152]
Медійно-орієнтована	Координаційний	– «взаємодія між гравцями, такий обмін, який забезпечує кооперативну взаємодопомогу, роблячи можливою координацію дій великої складності» [29, с. 6]
	Медійний	– «опосередкований через ЗМІ специфічний обмін інформацією, процес передачі емоційного та інтелектуального змісту» [29, с. 11]
Управлінсько-орієнтована	Змістовно-соціальний	– «змістовний аспект соціальної взаємодії, акт або процес взаємодії між двома чи більше соціальними об'єктами шляхом безпосереднього спілкування й обміну інформацією з використанням відповідних заходів» [9, с. 329]; – зумовлений соціальний процес передачі та сприймання інформації в умовах міжособистісного та масового спілкування через різні канали та різні комунікативні засоби
	Спільницький	– «акт спілкування, зв'язок між двома або більше індивідуумами, заснований на взаєморозумінні; повідомлення інформації однією особою іншій або ряду осіб» [9, с. 317]

– інтерактивна: складається з організації взаємодії між індивідами, які спілкуються (відбувається обмін діями);

– перцептивна: є процесом пізнання та сприйняття індивідами один одного під час спілкування та встановлення надалі на цій основі взаєморозуміння.

Тож, на підставі вищезазначених визначень терміну «комунікація», можна резюмувати, що наразі вона розглядається як процес (спілкування

людей: обмін інформацією – ідея певного змісту передається від джерела інформації до її одержувача для того, щоб змінити поведінку останнього). Водночас комунікація є об'єктом, тобто сукупністю технічних засобів, які забезпечують самі процеси передачі інформації.

Своєю чергою, розрізняють й декілька видів комунікації.

1. Пізнавальна комунікація, метою якої є розширення інформаційного фонду одержувача інформації, передача необхідної інформації. Результатом такої комунікації є освоєння нової інформації та її подальше практичне застосування, а також саморозвиток.

2. Переконлива комунікація. Має на меті зробити свого співрозмовника (одержувача інформації) одностороннім, переконати у правомірності та перспективі стратегій взаємодії.

3. Експресивна комунікація, метою котрої є спонукання отримувача інформації на певні дії/акції через формування у нього певного психоемоційного настрою. передати почуття, переживання, спонукати до необхідного дії.

4. Сугестивна комунікація. Мета: вплинути на одержувача інформації для зміни поведінки мотивації, установок та ціннісних орієнтацій, результатом чого є зміна його поведінки.

5. Ритуальна комунікація, що має на меті збереження наявних традицій, формування національної гордості та почуття патріотизму, а також закріплення нових ритуалів.

Вищезгадані типи та види комунікації дають змогу розкрити її специфіку, компетентно використовуючи комунікативні технології та засоби, та в результаті досягти запланованого результату, підготуватися та розробити відповідну комунікативну стратегію. Зазначене може здійснюватися в різних сферах (культурно-духовній, науковій, освітній, виробничій тощо), з особами різного віку, статі, національності, різних етносів (гендерні, національно-етнічні, геронтокомунікації тощо), серед різних категорій населення (дитячі, молодіжні, релігійні, жіночі тощо), між континентами, державами, країнами,

народами, територіями (міжконтинентальні, міжнародні, міжтериторіальні) тощо.

За типами, адже саме вони позначаються на точності повідомлень, комунікації класифікують за найбільш значущими підставами.

1. За масштабністю процесу комунікації:

– внутрішньоособові (зв'язок індивідуума самим з собою, внутрішньоособистісне спілкування);

– міжособистісні (обмін повідомленнями та їх інтерпретація відбуваються між двома окремими індивідами);

– комунікації в малій групі (невелика кількість людей зібрано в спільноту, створюється особлива якість комунікативних взаємодій між індивідами. У групі найчастіше вироблено певні правила та поведінкові норми, які регулюють поведінку учасників групи. Кожен учасник групи може бути почутим.);

– громадські (масові) комунікації (процес виробництва і поширення у суспільстві на великі за чисельністю, розосереджені аудиторії, який відбувається через засоби масової інформації);

– внутрішні оперативні комунікації (комунікація, яка структурована в межах підприємства та практично спрямована на досягнення його цілей);

– зовнішні оперативні комунікації (комунікація між підприємством та утвореннями, які є поза нею (урядові, державні, місцеві органи влади, приватні підприємства та громадськість);

– особистісні комунікації (випадковий обмін інформацією між особами під час зустрічі).

2. За способом встановлення і підтримання контакту:

– безпосередні (прямі). Здійснюються через використання безпосередньо вербальних та невербальних засобів під час візуального контакту – бесіди, публічного виступу тощо;

– опосередковані (дистанційні). Комунікація здійснюється не особисто, а через посередника, в ролі якого може виступити як фізична особа, так й засоби комунікації (ЗМІ, реклама, Інтернет-мережа тощо).

3. За ініціативністю відправника інформації:

– пасивні (отримувач інформації не реагує на відправника, тим самим комунікація стає пасивною);

– активні (обидві сторони комунікації ініціюють надання інформації та реагують на її отримання).

4. За ступенем організованості:

– випадкові (відбуваються стихійно, тобто обмін інформацією проходить випадково, але можуть навіть підсилити ступінь самоорганізації осіб чи системи);

– не випадкові (організовані).

5. За напрямком потоку інформації:

– горизонтальні (мають місце між індивідами, які перебувають на одному щаблі ієрархії);

– вертикальні:

а) «зверху вниз», тобто відбувається керівництво підлеглими або органу влади вищого рівня над установами рівня нижче. Здебільшого відбуваються у формі вказівок, наказів, розпоряджень, команд;

б) «знизу вгору», маючи дорадчий характер, надходять у формі порад, альтернативних рішень, рекомендацій та інформування.

6. За використанням знакових систем:

– вербальні (словесна взаємодія сторін комунікації);

– невербальні (несловесні) (знаки, символи, рухи, які використовуються під час спілкування та які різняться від мовних формою та засобами виявлення).

Узагальнюючи значення терміну «робота», можна скористатися визначення, яке надано в Законі України «Про захист прав споживачів» (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 30, ст. 379) [38]. Отже, робота – це «діяльність виконавця, результатом якої є виготовлення товару або зміна

його властивостей за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб». Термін «робота» визначається й в Міжнародній стандартній класифікації професій як «набір завдань і обов'язків, які виконуються чи повинні бути виконані однією особою, в тому числі для роботодавця або в рамках індивідуальної трудової діяльності» [4]. У контексті тематики кваліфікаційної роботи, можна окреслити цей термін як діяльність особи чи підприємства, яка, в результаті виконання певних функцій та обов'язків, направлена на задоволення потреб споживача (отримувача) в інформації, власником та розпорядником якої є ця особа чи підприємство.

Переходячи до визначення третього терміну, слід зауважити, що в політичній науці сформувалися дві загальні традиції визначення статусу ОМС. Тож, на думку прихильників першого визначення (Р. Гнейст, Л. Штейн, В. Безобразов, О. Градовський, М. Лазаревський тощо), місцеве самоврядування є формою організації державного управління на місцях, яка має певну самостійність, залишаючись елементом держави та частиною системи управління суспільством. При цьому воно, реалізуючи свою самостійність, воно може розв'язувати питання місцевого значення.

Своєю чергою, прихильники другого визначення (Д. Бентам, А.-Б. Констан, Дж. С. Мілль, А. Токвіль тощо) зіставляють місцеве самоврядування з публічною владою. Але вони зазначають, що попри те, що така влада функціонує паралельно з державною владою, вона значно відрізняється від останньої.

Аналізуючи ознаки місцевого самоврядування, можна зазначити, що місцевій владі притаманна більшість властивостей влади політичної, як то: має прояв інституційності, функціонує в межах правового поля, має розділення влади (законодавча та виконавча), здебільшого наявний єдиний центр прийняття рішень, а ОМС оперують різноманітними ресурсами, які є на території їх громади. Однак не слід зробити акцент на тому, що ОМС не входять до системи органів державної влади. Деталізуючи та аналізуючи, необхідно звернути увагу на те, що саме через ОМС місцева територіальна

група (жителі міста, села або декількох сіл) розв'язує в межах своєї території місцеві нагальні питання та питання довгострокової перспективи. Конституційні основи місцевого самоврядування закладені в Конституції України [21]. Наразі в Україні система ОМС складається з: територіальної громади (її жителів); міської, сільської та селищної ради; міського, сільського, селищного голови; виконавчих органів міської, сільської та селищної ради (виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи); районної та обласної рад, які відповідно до чинного законодавства представляють інтереси територіальних громад міст, сіл, селищ, а також органів самоорганізації населення [40].

До складу місцевої ради входять депутати, яких обрано на місцевих виборах, повноваження яких визнані та не припинені. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, а також є головною посадовою особою територіальної громади [40].

Значним кроком до розвитку місцевого самоврядування в Україні стало прийняття у 1997 році Верховною радою України Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування», який що визначає алгоритм формування ОМС, обрання голів територіальних громад та інші важливі функціональні питання у цій сфері [43].

Діяльність, повноваження та обов'язки ОМС визначено низкою нормативно-правових актів, серед яких Закони України:

- «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст. 170) [40];
- «Про статус депутатів місцевих рад» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 40, ст. 290) [45];
- «Про службу в органах місцевого самоврядування» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 33, ст. 175) [44];
- «Про органи самоорганізації населення» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст. 254) [41],

а також спеціалізованими кодексами та законами у сфері земельних відносин, фінансів, регуляторної політики, сфери житлово-комунального господарства тощо, статутами територіальних громад міст, сіл, селищ, регламентами місцевих рад та їх виконавчих комітетів.

У сфері інформування та комунікацій ОМС керуються Законами України:

- «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 49, ст. 299) [42];
- «Про доступ до публічної інформації» 13 січня 2011 року № 2939-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314) [36];
- «Про інформацію» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650) [39] тощо.

Резюмуючи, можна зазначити, що комунікація є системою цілеспрямованих та усвідомлених дій, в результаті якої встановлюються та підтримуються контакти як між окремими особами, так й між великими групами осіб, підприємствами, державами тощо. В результаті проведеного аналізу, можна зробити висновок, що вибір конкретного виду та типу комунікації залежить від сфери, до якої вона долучається, а також від мети, задля якої комунікацію застосовують. Саме робота з комунікаціями – комунікаційна робота задовольняє потреби споживачів (отримувачів) в інформації або дає можливість власникам інформації досягти поставлених цілей, впливаючи інформацією на таких споживачів. Одним із суб'єктів комунікаційного процесу є ОМС, у діяльності яких наявна низка різноманітних видів та типів комунікацій як всередині установ, так й за їх межами.

1.3 Принципи та методи дослідження формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні

Для характеристики принципів та методів, за допомогою яких була досліджена комунікаційна робота в ОМС на регіональному рівні визначимось

щодо поняття, що саме є науковим пізнанням. Тож під науковим пізнанням розуміється «цілеспрямований процес, який забезпечує вирішення чітко визначених пізнавальних завдань, які поєднані метою пізнавального процесу» [60, с. 33].

Своєю чергою, принцип – це правило, яке об'єктивно не існує, на відміну від закону. «Принцип упорядковує знання» [55]. Тож в роботі застосовано низку загальнонаукових принципів: об'єктивності, неупередженості, багатофакторності, історизму, детермінізму, термінологічний, відповідності, субсидіарності, практики.

Сутність принципу об'єктивності виражає відносини між об'єктом та суб'єктом управління. Перед тим, як постає питання щодо можливості пізнання, з'ясовується питання щодо існування самого об'єкта пізнання. У роботі об'єктом є комунікаційна робота, суб'єктом – ОМС. Тобто відбувається процес пізнання та самопізнання суб'єктом об'єкта – законів його функціонування та розвитку, вибір методів, засобів, процедур та прийомів управлінської діяльності для того, щоб зберегти стабільність комунікаційної роботи, а також, щоб зробити вибір моделі її розвитку, яка максимально відповідатиме її природі та тенденціям. При використанні принципу об'єктивності наголос робиться на факти в їх справжньому змісті, які є не спотвореними та не підігнаними під певну схему. Принцип вимагає розглядати об'єкт як сукупність позитивних та негативних проявів. Таким чином, принцип об'єктивності корелюється з пошуками істини, при цьому для вибору моделі розвитку необхідно виважено дотримуватися як догматизму (перебільшення значення усталеності), так й релятивізму (перебільшення необхідності змін). У роботі цей принцип використано під час визначення основних факторів оптимізації формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні в сучасній Україні.

Зміст принципу неупередженості полягає в тому, щоб дослідник, який аналізує об'єкт, давав його характеристику неупереджено, без наголосу виключно на позитивні фактори чи навпаки на недоліки об'єкта. Ознаками

неупередженості є: об'єктивність, нейтралітет, незалежність, чесність, відкритість, відстороненість, справедливість, відсутність конфлікту інтересів, рівновага, відсутність упередженості та упередження. Принцип неупередженості в роботі використано під час аналізу сучасного стану комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні.

При провадженні дослідження також використано принцип багатофакторності. Принцип передбачає врахування численних факторів, політичних та соціально-економічних подій, які вплинули на формування, розвиток комунікаційної роботи чи його гальмування в ОМС, а також на її.

У дослідженні також залучено принцип історизму, тобто методологічний та світоглядний принцип, яким керується історичне пізнання. В процесі пізнання за цим принципом крізь призму історії розглядаються факти, події та явища, відповідно до конкретних обставин, а також їх взаємозв'язок. Адже не можна розглядати комунікацію та комунікаційну роботу, а також становлення місцевого самоврядування та організацію діяльності їх органів поза часових вимірів. Під час дослідження розглянуто зазначені події з точки зору певних історичних тенденцій та ситуації. Принцип історизму дає можливість логічного поєднання визначень комунікації та місцевого самоврядування в межах гносеологічних аспектів пізнання природи їх виникнення та взаємозв'язку в сучасних умовах через дослідження причин та факторів впливу на розвиток місцевого самоврядування, визначаючи історико-гносеологічні аспекти їх комунікаційної роботи. [27, с. 187].

Принцип детермінізму, який формує побудову знання в конкретних науках. Детермінізм при цьому розуміється як форма причинності сукупності низки обставин, що передують певній конкретній події та викликають її. Тобто наявний зв'язок процесів та явищ – одне явище чи процес, що є причиною, за деяких умов зумовлює появу іншого явища чи процесу (наслідку). До прикладу, поява сучасних комунікацій тісно корелює з розвитком кібернетики, мережі Інтернет тощо, а функції ОМС тісно пов'язано з реформою децентралізації в Україні.

Термінологічний принцип в дослідженні посідає також значне місце, адже впорядкування спеціальної лексики є ключовим у взаєморозумінні, обміні та отриманні інформації. Зазначений принцип залучено під час уточнення основних понять дослідження: «комунікація», «комунікаційна робота», «орган місцевого самоврядування».

Під час дослідження залучено й принцип відповідності, який визначає наступність наукових теорій. Суть принципу полягає в тому, що нові знання теорії мають співвідноситися з попередніми, що дозволяє науці не тільки розвиватися, але й бути цілісною. Теорії, справедливості яких експериментально встановлена для тієї або іншої галузі явищ, з появою нових, більш загальних теорій не відкидаються як щось хибне, але зберігають своє значення для колишньої області явищ як гранична форма та окремий випадок нових теорій [25, с. 20]. Тобто знання про комунікацію, теорію комунікації, повинні співвідноситися зі знаннями, фундамент яких закладено багато століть тому.

При проведенні дослідження залучено принцип субсидіарності. Сутність принципу полягає в правомірності та рівноправності різних наукових описів об'єкта (комунікаційної роботи), в тому числі різних теорій (теорії комунікації), які описують один і той самий об'єкт або одну й ту ж саму предметну область. Тобто одна й та ж сама предметна область, відповідно до зазначеного принципу, може описуватися різними теоріями [25, с. 21].

Останнім принципом, який використано в дослідженні є принцип практики, адже кінцевим результатом (метою) пізнання та найважливішим об'єктивним параметром істинності є саме практичне застосування результатів дослідження. Варто відзначити, що практика складається з сукупності предметних форм діяльності людей. В результаті дослідження визначаються основні фактори оптимізації формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні в сучасній Україні, базою для яких є в тому числі й наявні практики комунікаційної роботи не тільки органів публічної влади, але й суб'єктів приватного сектору діяльності.

Реалізація вищезазначених принципів стала можливою завдяки застосуванню низки загальнонаукових, міждисциплінарних та конкретнонаукових методів пізнання. Слід зауважити, що наразі українські дослідники трактують методологію як сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [23, с. 57]. Своєю чергою, методом визначається спосіб досягнення поставленої мети, який об'єднує суб'єктивні та об'єктивні аспекти пізнання. Під методом розуміється програма побудови та практичного застосування теорії. [1, с. 37]. Під час проведення наукового дослідження використовуються методи, вибір яких спирається на мету та завдань дослідження. Тож, визначають загальнонаукові методи, які використовують для різних наук, міждисциплінарні та конкретно-наукові для розв'язання прикладних завдань.

Зазначений поділ методів є відносно умовним, адже в процесі розвитку пізнання, наприклад, загальнонауковий метод може з однієї категорії перейти в іншу. Методологічною основою дослідження комунікаційної роботи в ОМС на регіональному рівні складала саме вищезазначені групи методів, з урахуванням взаємовпливу їх складових.

Слід зауважити, що наукові методи мають відповідати низці критеріям:

- ясність (загальнозрозумілість) методу;
- детермінованість (чіткість та однозначність);
- жорстка послідовність використання методу;
- націленість;
- підпорядкованість методу на досягнення визначеної мети, розв'язання конкретних завдань;
- результативність (ефективність);
- спроможність методу забезпечити досягнення визначеної мети;
- надійність;
- спроможність методу з великою ймовірністю забезпечити отримання необхідного результату;
- економічність;

– спроможність методу досягати певних результатів за допомогою найменших витрат засобів та часу [5, с. 38].

Загальнонауковими методами є система принципів та прийомів, які мають універсальний характер, є суворо не регламентованими, абстрактними, не можуть бути математизовані чи формалізовані, а також використовуються у майже в усіх або в усіх науках, враховуючи особливості конкретних об'єктів дослідження. До загальнонаукових методів дослідження належать: історичний та діалектичний методи, формально-логічний, абстрагування, індукція, дедукція, системний підхід, метод класифікації тощо.

Загальнонаукові методи можна поділити на:

– методи емпіричного дослідження (спостереження, оцінювання, порівняння, вимірювання, візуально-графічні прийоми, експеримент тощо);

– методи, які використовуються одночасно і на емпіричному, і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування, систематизація, аналіз і синтез, індукція та дедукція, моделювання, узагальнення тощо);

– методи теоретичного дослідження (сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод).

Тож у дослідженні використано низку загальнонаукових методів.

Історичний метод посідає особливе місце серед загальнонаукових методів під час процесу пізнання. Зокрема цей метод дозволяє дослідити зародження, формування й розвиток комунікаційної роботи в ОМС у хронологічній послідовності для того, щоб виявити внутрішні та зовнішні зв'язки, закономірності та суперечності. Суть метода полягає в урахуванні позитивного багажу, який накопичено історичним досвідом, а також еволюції місцевого самоврядування та проведенні аналізу помилок на цьому шляху. Використовуючи історичний метод, розглядаються витoki зв'язків з громадськістю, а також політична природа місцевого самоврядування. Так, яскравий представник інституціоналізму К. Поланьї зазначає, що середньовічне місто в Європі є прикладом економічної системи, організованої на основі

інтенсивних соціальних зв'язків і відношень, таких як, наприклад, норми взаємності та довіри [51, с. 37].

Діалектичний метод є фундаментальним методом пізнання дійсності, в основу якого входять найбільш узагальнені закони розвитку матеріальної сторони світу. Зазначений метод надає можливість для обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків, суперечність між явищем та сутністю, формою та змістом, об'єктивності в оцінювання дійсності. Завдяки діалектичному методу дослідник орієнтується на виявленні та відстеженні суперечностей, що надають можливість зрозуміти тенденції та закономірності розвитку. Цей метод допомагає виявити тенденції розвитку комунікаційної роботи на регіональному рівні України.

Досліджуючи комунікацію, комунікаційну роботу та роль в комунікаційному процесі ОМС, використовується системний підхід, який зосереджує пізнання на дослідженні єдності об'єкта (комунікаційної роботи), а також на встановленні зв'язків в цьому об'єкті, які поєднуються в теоретичну систему. На думку Д. Керимова, системний метод дослідження державно-правових явищ «...дозволяє знайти внутрішній механізм дії не тільки окремих його компонентів, а і їх взаємодії на різних рівнях»[23, с. 60].

Системний метод при цьому передбачає:

- розгляд об'єкта діяльності (комунікаційної роботи) як системи виокремленої множини співзалежних елементів;
- визначення складу та організації елементів системи, наявності взаємодій між ними;
- виявлення зовнішніх зв'язків визначеної системи, виокремлення між ними головних;
- визначення функцій системи, їх ролі у множині інших систем;
- аналіз структури та функцій системи (комунікаційної роботи);
- на основі вищезазначеного виявлення закономірностей та тенденцій розвитку системи.

Безпосередньо пов'язаний із системним підходом інституційний метод, увагу якого зосереджено на дослідженнях сталих форм організації та регулювання життя в суспільстві та загалом в державі. Зазначений метод сприяє розумінню політичної реальності шляхом вивчення груп, які контролюють владу та політичні процеси як на державному, так й на регіональному рівні. Застосування інституційного методу передбачає аналіз історії розвитку як місцевого самоврядування та його нормативно-правової бази, так й комунікацій в ОМС (внутрішніх та зовнішніх). Слід зазначити, що суттєво сприяють дослідженню ОМС України в механізмі та системі демократичної держави функціональний та структурний методи. Також дослідженню комунікації та комунікаційної роботи допомагає аксіоматичний метод, будуючи наукову теорію, відповідно до якої низка тверджень приймається без доведень, які надалі використовуються для отримання решти необхідних знань відповідно до певних логічних правил.

У процесі дослідження також використано логічний метод. Цей метод презентує історичний процес в абстрактній та теоретичній послідовній формі. Таким чином, логічне являє собою теж історичне, але воно звільнене від певних деталей та випадковостей. Саме історичний та логічний методи дослідження є єдиними – вивчається той самий об'єкт (комунікація та комунікаційна робота), його походження та розвиток.

Своєю чергою, у межах формально-логічного методу (сходженні від простого до складного та від абстрактного до конкретного) в процесі дослідження використовуються: аналіз, синтез, узагальнення та порівняння. Найчастіше зазначений метод використовується разом з історичним методом дослідження для узагальнення та оцінки наявної інформації та подальшого прийняття рішення.

До загальнонаукових методів, які використані в дослідження, також відносяться:

1. Аналіз. У дослідженні зроблено поділ комунікаційної роботи на її складові частини для поглибленого та всебічного їх вивчення його. Такий поділ

відбувається на основі певних характеристик, ознак, властивостей чи відносин. Саме аналіз є фундаментом для залучення аналітичного методу досліджень.

2. Синтез. Під час дослідження поєднано раніше виділені частини комунікації, місцевого самоврядування та його функцій в частині комунікаційної роботи в єдине ціле. Аналіз і синтез взаємозв'язані та становлять єдність протилежностей.

3. Індукція та дедукція. Зроблено загальні висновки від окремого до загального. Фундаментом для індукції є спостереження, досвід та експеримент. Основою індукції є досвід, експеримент, спостереження. Після чого встановлюються загальні риси для явищ та предметів, робиться дедуктивний умовивід, в якому ознака кожного об'єкта надається всьому класу. Тож, протилежною індукції є дедукція, тобто від загального до окремого. Різницею між ними є існування різних типів умовиводів – індуктивного та дедуктивного відповідно. Зазначений метод використано у дослідженні, особливо у частині визначення історичних факторів розвитку комунікації та уточнення основних термінів та визначень, а також у частині висновків.

4. Аргументація. Саме цим способом у дослідженні доводяться основні та необхідні фактори оптимізації формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні в сучасній Україні.

5. Абстрагування. Під час дослідження відокремлено істотне від неістотного. Такий метод дає можливість переходити від реальних предметів до загальних понять при цьому виділяються декілька сторін, які цікавлять дослідника. Найчастіше використовується для перспективного планування, до прикладу, аналізується робота певного підприємства за минулі періоди та на основі цього складається прогноз на майбутнє. Метод абстрагування здебільшого складається з двох етапів: визначення несуттєвих властивостей та зв'язків об'єкта дослідження, далі сам об'єкт замінюють більш простим, його спрощеною моделлю, що зберігає головне в складному.

6. Аналогія. Метод пізнання, завдяки якому, на основі схожості певних об'єктів за одними ознаками можна зробити висновок про їх подібність й за

іншими ознаками. До прикладу, комунікаційна робота державних органів та ОМС.

7. Інтерпретація. Суть методи полягає у тому, що розкривається зміст явища, знакової форми чи тексту, а це своєю чергою, сприяє їх розумінню. У дослідженні цей метод здебільшого застосовується в процесі розкриття суті певних термінів та понять.

Також у дослідженні використано методи узагальнення (встановлення загальних ознак та властивостей об'єктів) та класифікації (поділ предметів дослідження на групи за однією важливою для цього дослідження ознакою).

До міждисциплінарних методів пізнання, які використано в дослідженні, відносяться футороспективний, наративний та ретроспективний.

Міждисциплінарність при цьому розуміється як запозичення та перетікання методів різних наук (дисциплін) для отримання ширшого, узагальненого розуміння. Своєю чергою, ретроспективний метод дозволяє відновити процес в результаті виявлених типових ознак, показуючи закономірності його розвинення. У дослідженні під цим процесом можна розуміти сам процес комутації та пов'язаний з нею процес. Для викладу джерел дослідження, взаємопов'язаних з цим подій та результатів дослідження використано наративний метод, тобто презентовано «знання в розповіді».

Визначення основних факторів оптимізації формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні в сучасній Україні, а також можливих сценаріїв розвитку цього формування у дослідженні викладено за допомогою футороспективного методу.

Конкретнонаукові методи, які використовуються конкретними науками, у дослідженні представлені опитуванням (збір соціологічної інформації про комунікаційну роботу ОМС під час усного опитування), контент-аналізом та методом обробки статистичних даних (вивчення текстової та графічної інформації, а також статистичних даних, що характеризується упорядкованістю та системністю, результатом чого є визначення обґрунтованих висновків),

методом вторинної обробки документів (обробка документів для пристосування отриманої інформації для цілей дослідження).

Аналіз еволюції наукових поглядів на комунікацію та комунікаційну роботу, уточнення змісту основних понять дослідження та визначення загальнонаукових, міждисциплінарних та конкретнонаукових методів пізнання, не претендуючи на їх повну класифікацію, мають велике значення для розкриття сутності, змісту та місця комунікаційної роботи ОМС у сучасній Україні, демократичній країні, яка розвивається. Однак слід зазначити, що не існує єдиного, універсального методу пізнання предмету дослідження. Звернення до одного чи іншого методу передусім залежить від аспекту самого дослідження та від його цілей.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

2.1 Сутність комунікаційної роботи

Велику цінність в сучасному постіндустріальному світі, де інформація, швидкість її передачі та отримання відіграють важливу роль, має комунікація. На сьогодні існує запит суспільства на інформацію з першоджерел, а ефективність комунікаційної роботи підприємства здебільшого оцінюється крізь призму його готовності до діалогу з людьми для подальшої довгострокової співпраці на паритетних умовах. Ефективність цього діалогу залежить, перш за все, від ступеня довіри суспільства до інформації, яку транслює підприємство, а також від професійної компетентності фахівця підприємства, який наповнює контент підприємства та забезпечує його поширення. При цьому розбіжність між словами та діями, слабкий зворотний зв'язок, закритість – все це може призвести до незадоволеності та непорозуміння між сторонами діалогу. Ефективна комунікаційна робота сприяє не тільки інформуванню, але й дозволяє залучити громадськість до процесів функціонування підприємства.

Слід зазначити базові елементи процесу, під час якого відбувається обмін інформацією:

– відправник (комунікатор, джерело інформації) – особа, яка генерує інформацію, перетворює її на повідомлення та передає це повідомлення іншій особі/групі осіб. Він є не тільки джерелом інформації, але і кодувальником для посилення повідомлень, а також декодувальником одержуваної каналами зворотного зв'язку інформації;

– одержувач – реципієнт повідомлення, особа/група осіб, якій передається повідомлення;

– повідомлення – думка, безпосередньо інформація, яка є цілісною системою взаємопов'язаних одиниць закодованих сигналів та передана одержувачу в реально відчутній формі;

– кодування (або кодувальний пристрій) – це різновид перетворення інформації комунікатором. Існує усне або письмове кодування;

– канал комунікації - це технологія або засіб, за допомогою якої особа/група осіб отримує повідомлення від джерела інформації;

– декодування (або декодер) – перетворення одержувачем отриманої інформації, для чого використовуються такі ж методи та засоби, що й під час кодування, але в зворотному напрямку;

– комунікаційні бар'єри (перешкоди) – втручання у комунікаційний процес, його деформація, що призводить до спотворення сутності або змісту повідомлення, а надалі – до неадекватних дій одержувача;

Процес обміну інформацією складається з низки етапів: поява ідеї; кодування інформації, вибір каналу комунікації, передача інформації, її декодування, зворотний зв'язок.

Відповідно до загальної теорії комунікації, комунікативний процес розглядається в межах проблематики соціології, філософії, культурології, етнографії, лінгвістики, психології та інших гуманітарних наук. Елізабет Мерман зазначає, що «проблемою комунікації (її видів, причин і результатів) цікавилися представники різноманітних наук: соціологи, філологи, біологи і навіть програмісти» [24, с. 14]. Наразі науковцями розглядається велика кількість визначень та описів моделей комунікації. До прикладу, І. Яковлев відзначає, що «усі комунікації можуть бути описані такими моделями, як лінійна, інтеракційна та транзакційна» [63, с. 12]. Такий підхід описує різні способи сприйняття комунікативного процесу. Беручи за основу зазначену класифікацію, можна докладніше розглянути процес комунікації.

Отже, під лінійною комунікацією розуміється найпримітивніша форма комунікації. При цьому повідомлення спрямовані тільки однією стороною (односпрямований акт комунікації), відсутній зворотний зв'язок з

комунікантом (особою, яка ініціює, проводить, а також підтримує або завершує процес комунікації). Зазначена форма комунікації може мати місце у суспільстві з тоталітарним режимом правління, комунікаційному потоку притаманна монологічність. До лінійної моделі комунікації належить теорія, яка розроблена у 1939-40 роках, а в 1948 році опублікована Гарольдом Лассвелом, а також модель пропаганди Сержа Чакотіна, за якою комунікативний процес зводиться до одновекторності, інформація спрямована дозовано на великі групи осіб для нав'язування ідеологічних постулатів. Зазначена модель комунікації, за умови професійно підібраних каналів, може стати достатньо ефективною.

Недоліками лінійної моделі комунікації є відсутність можливості внесення коректив до кодування повідомлення, що передається. Також будь-якого моменту така комунікація може бути обірвана як через бажання комунікатора.

Наявність зворотного зв'язку між комунікатором і комунікантом передбачається інтерактивною моделлю, яка не визначається односторонністю лінійної комунікації. Сукупність цих факторів дає можливість учасникам комунікативного процесу добре адаптуватися одне до одного. Таким чином, відбувається зміна ролей: комунікант стає комунікатором і комунікатор – комунікантом. Еквівалентом інтерактивної моделі у сфері зв'язків з громадськістю є двостороння асиметрична модель зв'язків, під час якої вимірюється громадська думка та будуються ефективні програми комунікацій з суспільством.

Транзакційна модель комунікації визначається не разовою зміною ролей між учасниками комунікативного процесу, а багаторазовою та почерговою. Для реалізації такої комунікації необхідний відповідний рівень підготовки учасників процесу, навичок етичної поведінки під час діалогу, наявність певної соціальної ролі. Застосування транзакційної моделі комунікації має певні ризики, хоча в результаті така мультиспрямована взаємодія учасників комунікативного процесу є доволі дієвою.

Еквівалентом транзакційної моделі у сфері зв'язків з громадськістю є двостороння симетрична модель. Така модель використовується для налагодження взаємовигідних та тривалих відносин з суспільством, фундаментом яких є взаєморозуміння. Транзакційна модель дає можливість накреслювати та впроваджувати довготривалі комунікативні стратегії з відповідними ознаками тактики.

Налагоджені належним чином комунікації забезпечують організаційну ефективність підприємства. На думку експертів, ефективність підприємства у сфері комунікації, структурований та дієвий комунікаційний процес свідчать про успіх підприємства й у всіх інших видах діяльності.

Комунікаційна діяльність – діяльність, предметом якої є інша особа (партнер у спілкуванні). При цьому відбувається комунікаційна дія, яка є елементарною одиницею комунікаційної діяльності. Своєю чергою, комунікаційна дія – це операція мисленневої взаємодії, яка є завершеною та яка відбувається без зміни учасників комунікаційного процесу.

Можливі три форми комунікаційної дії:

1. Наслідування(об'єкт-суб'єкт) – реципієнт відтворює рухи, звички та дії комунікатора. При цьому комунікатор є пасивним прикладом для наслідування, а реципієнт має активну роль.

2. Діалог (суб'єкт-суб'єкт). Під час діалогу відносини між його учасниками є паритетними. суб'єктів, які володіють певними смислами. Між ними складається суб'єкт-суб'єктні відношення. Діалогова комунікація виступає як послідовність висловлювань учасників, що змінюють один одного в ролі комунікатора і реципієнта. Під час діалогу складається послідовність висловлювань його учасників, ролі комунікатора і реципієнта змінюються по черзі в процесі спілкування. При цьому висловлювання являє собою одиницю сенсу, а сам діалог – відносно смислово завершеність.

Завдяки налагодженню діалогу виникає діалогова комунікація. Діалогова теорія висвітлюється в роботах М. Тейлора та М. Кента, яка ґрунтується на твердженні, що внаслідок діалогу формується конкретний результат. Такий

результат визначається етичним та має взаємно задовільний характер. Таку саму думку має й Р. Пірсон, визначаючи діалог як внутрішньо етичний результат комунікації [58, с. 61]. Тож, можна зазначити, що комунікаційний процес між двома учасниками є зрівноваженим, слугує співпраці, в результаті чого досягаються консенсусні результати.

3. Управління (суб'єкт-об'єкт). Реципієнт для комунікатора є засобом досягнення своїх цілей та об'єктом управління. Різниця між діалогом та управлінням полягає в тому, що комунікатор маж право монологу, при цьому одержувач інформації не може дискутувати з суб'єктом (відправником повідомлення). Реципієнт має можливість лише повідомляти про свою реакцію через канал зворотного зв'язку. Існує низка видів управлінського монологу у формі:

- навіювання, сугестії – прямого повідомлення, через який відбувається вплив на рішення, судження, вірування, поведінку та думки особи/групи осіб, не використовуючи раціональну аргументацію та фізичного примусу). При цьому застосовується примусова сила слова через багаторазове повторення одного й того самого монологу.

- наказу – у комунікатора наявні владні повноваження, що визнаються реципієнтом.

- переконання – суб'єкт апелює до об'єкта за допомогою логічної та вибудованої аргументації, до розуму та здорового глузду.

Дослідниками висловлюються різні точки зору щодо визначення понять «комунікація» та «зв'язки з громадськістю». Перша група науковців визначає зв'язки з громадськістю як складову управління, друга – як систему комунікацій. Обидва визначення не суперечать один одному та є взаємодоповнюючими.

Важливим є й той факт, що на сьогодні з ідей інформаційного суспільства розвиваються нові концепції суспільного розвитку. Тобто відбувається трансформація суспільства, яка базується на знаннях, виробництві

наукомісткого продукту, здійснюється перехід до інтелектуальної, розумної економіки, економіки інновацій [61, с. 2].

У результаті зазначених процесів змінюються й основні поняття в системі комунікацій та комунікаційній роботі загалом. Також трансформується й базове визначення цільової аудиторії, яка наразі характеризується наявністю публічного статусу та соціально-політичною або іншою діяльністю суб'єктів, вектор цінностей та інтересів яких направлено на ці сфери. В інноваційному спілкуванні поняття «цільова аудиторія», як сегмент широкої громадськості, набуває іншої характеристики та змістовного наповнення. Це зумовлено тим, що споживання та виробництво в сучасному інноваційному суспільстві є спільною діяльністю, тобто кожен індивід припустимо є й частиною цільової аудиторії, й її активним елементом. Таким чином, цільовою аудиторією вже стає вся громадськість і це відбувається вперше.

Важливим є й те, що комунікаційну роботу за таких умов можна розглядати як інституціональну діяльність, яка належить до сфери інтелектуальних послуг. Вона є високо кваліфікаційною діяльністю з надання новітніх інтелектуальних послуг, які формують ефективну комунікацію в інтересах цілого суспільства та її окремих соціальних акторів. Тож комунікаційна робота в інноваційному суспільстві визначається як специфічний тип виробництва.

Наразі виділяють та широко використовують чотири комунікаційні моделі діяльності у сфері PR (зв'язків з громадськістю), авторами яких стали Дж. Грюніг та Т. Хант. Ці моделі відрізняються наявністю чи відсутністю зворотного зв'язку між підприємством та громадськістю та співвідношенням їх статусів. Отже, визначають такі моделі:

1. Маніпулятивна (модель публіситі, пресагентства, пропаганди, реклами, маніпуляції). Її сенс полягає у використанні різноманітних засобів для. Суть її полягає в наступному: використовуються будь-які засоби для привертання уваги громадськості та надалі вчинення на неї тиску. При цьому інформація не обов'язково є правдивою та об'єктивною. Базовим каналом передачі інформації

є ЗМІ, при цьому між групами громадськості спостерігаються мінімальні відносини. Головною метою використання маніпулятивної моделі – це мотивація людей до покупки певного товару чи послуги, віддати свій голос на виборах за певного кандидата або чинити інші дії, заради яких й проводиться рекламна чи пропагандистська діяльність. Перед фахівцями та підприємством, які використовують зазначену модель не є ключовими етична сторона їх діяльності, вони не мають довгострокові плани для роботи в майбутньому.

2. Інформування громадськості. Головною метою PR-діяльності при цьому є поширення інформації та регулярна робота за ЗМІ. Для цієї моделі характерно використання правдивої та достовірної інформації, але яка є виключно позитивною (негативні факти не афішуються та замовчуються). Така модель є односторонньою, а отже відсутня необхідність у дослідженні громадськості та не передбачено зворотного зв'язку, хоча суспільство має безперешкодний доступ до інформації щодо фінансових результатів, команди та стратегії розвитку підприємства тощо. Модель «Інформування громадськості» є підтвердженням того, що маніпуляційна боротьба підприємства в умовах жорсткої конкуренції є неефективною, при цьому формується позитивний імідж із замовчуванням негативних фактів. Зазначена модель формує довіру суспільства, а PR-фахівці працюють над створенням міцних відносин між громадськістю та підприємством.

3. Двостороння асиметрична комунікація. Під час її використання активно користуються дослідними методами для визначення, яка сама інформація матиме позитивну реакцію громадськості. Зазначену модель зазвичай пов'язують з А. Пейджем, А. Лі, Е. Бернейзом. Вона є прагматичною, а результат її використання – асиметричним, адже від проведення такої комунікації вигоду має тільки підприємство, а не громадськість. Насправді підприємство інформує лише про те, що вважає за потрібне, не враховуючи інтереси та настрої аудиторії. Таким чином, така інформація зосереджує фокус уваги людей лише на позитивних факторах. Наразі на державному рівні модель двосторонньої асиметричної комунікації використовується для придушення

внутрішньоекономічних та внутрішньополітичних криз, на рівні підприємства – під час втрат ринків збуту, скорочення штатної чисельності, говорячи про зростання заробітної плати чи збільшення обсягів виробництва.

4. Двостороння симетрична модель PR, базою для якої стали результати досліджень Е. Бернейза. Така модель характеризується тим, що суб'єкт PR-діяльності усвідомлює необхідність взаєморозуміння, враховуючи взаємовплив середовища та підприємства («симетричність»). Основою механізму взаємодії підприємства та середовища стає партнерство. Метою є не зміна поведінки аудиторії, а підлаштування стратегії підприємства під очікування та потреби суспільства. Підприємство досліджує, яка саме інформація викликає негативну реакцію у суспільства, для того, щоб надалі її змінити на користь свого підприємства. Для цієї моделі характерно використання широкої практики ведення перемовин та використання стратегії вирішення конфліктів. При цьому у функціях PR-фахівців підприємства здебільшого переважають консультативні та дослідницькі обов'язки, а не рекламні та журналістські. Зазначені спеціалісти можуть реально впливати на політику управління на підприємстві, до того ж змінюються професійні вимоги до таких фахівців, змінюється їх статус на підприємстві.

Існує безліч сфер, яким притаманно використання однієї з вищезазначених моделей. Наразі модель маніпулювання ототожнюється із просуванням продажів, шоу-бізнесом та спортом; модель інформування – сферою державного управління; двостороння асиметрична модель – конкурентно орієнтовним бізнесом; двостороння симетрична - регульованим бізнесом та PR-агенціями.

На думку Д. Грюнігена, підприємства використовують зазначені моделі передусім й як свою свідому ідеологію, й як стратегію роботи з різноманітними групами громадськості, а також для розв'язання різнопланових проблем.

Безперечно, надання комунікаційних послуг має бути забезпечене кваліфікованими спеціалістами, які мають відповідні знання та навички. На підприємстві такі фахівці виокремлюються відповідним функціоналом та

обов'язками, для їх діяльності визначається нормативно-правова база та забезпечуються організаційні умови роботи. При цьому, знання характеристик, особливостей та можливостей чотирьох комунікаційних моделей діяльності у сфері PR, дозволяє фахівцю з комунікаційної роботи (відповідному підрозділу підприємства) ефективно планувати діяльність та реагувати під час виконання своїх функціональних обов'язків на різнопланові зовнішні чи внутрішні фактори в різних ситуаціях.

2.2 Сутність, зміст та функції комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування

Комунікація ОМС відбувається у загальному та масштабному просторі соціальних комунікацій. Двома організаційними принципами, які є основою сучасного суспільства, є саме влада, у т.ч. й місцева влада, та комунікації. При цьому управління комунікаційною діяльністю та комунікаційна робота створюють образ цієї влади та дозволяють досягти поставленої нею мети. Для цього владою використовуються:

- стратегія, тобто головний вектор дій на досягнення головної мети;
- тактика – сукупність прийомів та засобів, які спрямовані на досягнення мети, лінія поведінки та образ дій.

У залежності від рівня влади (державна, регіональна, місцева) обираються відповідні стратегія та тактика органів влади. Тож у виборі стратегії та тактики, професійній та швидкій реакції на зміни в суспільстві та кризові ситуації й полягає управління комунікаційною діяльністю та комунікаційною роботою.

Слід зазначити, що серед великої кількості визначень, найчастіше цитується визначення зв'язків з громадськістю, яке дають Дж. Груніг и Т. Хант. Дослідники, зазначивши що це є управлінням комунікаціями між установою (підприємством, організацією) та її суспільством, виокремили його складові:

- управління, що є сукупністю знань про найефективнішу діяльність установи;

– комунікація, яка полягає як у надсиланні повідомлень утримувачу інформації, так й розумінні отриманих повідомлень шляхом прослуховування та діалогу;

– організація, тобто група яку було створено, сформовано для досягнення загальної мети;

– громадськість, тобто група людей, яку поєднують загальні інтереси. При цьому громадська група, аудиторія та зацікавлені сторони мають низку відмінностей між собою. Громадські групи найчастіше формуються самі, без сторонньої допомоги та не мають фінансової зацікавленості. Своєю чергою, під цільовою аудиторією розуміється група осіб, яка отримує цільове повідомлення, яке конкретно адаптоване до її інтересів [59, с. 66].

Докладніше розкриваючи тему дослідження, необхідно визначитись з тим, що розуміється під суспільною думкою. Тож, суспільна думка в «узагальненому вигляді означає сукупність поглядів індивідів на певну проблему» [28, с. 28].

Основною метою комунікаційної діяльності органів місцевого самоврядування є забезпечення місцевій владі публічності, сприяти її легітимізації через канали комунікацій, залучення громади до підготовки управлінських рішень, тим самим стимулюючи її участь в житті області, району, міста, села чи селища. Як й в будь-якій складній соціальній системі, в місцевому самоврядуванні наявні свої комунікативні підсистеми, де комунікативний процес функціонує в різних формах. У зазначених підсистемах присутні лінійні, інтерактивні та транзактивні комунікації, про які йшлося у попередніх розділах дослідження. Загальний комунікативний характер комунікативної підсистеми та загалом системи місцевого самоврядування залежать саме від того, яку саме модель обирають домінуючою.

Саме комунікаційна діяльність ОМС та зв'язки з громадськістю забезпечують між жителями громади (суспільством) та місцевою владою діалогову взаємодію. Таким чином, комунікаційна діяльність місцевої влади є

комунікативним аспектом, який визначає самостійну функцію ОМС з обміну інформацією (встановленню та підтримкою комунікації) між нею та жителями громади.

Основною метою комунікаційної роботи органу місцевого самоврядування є:

- формування його позитивного іміджу (як на території самої громади, так й за її межами, наприклад, для інвесторів);
- створення сприятливого для місцевої влади соціально-політико-психологічного середовища;
- створення довірчого клімату між місцевою владою та громадою, що сприяє ефективності першої та розвитку території;
- забезпечення влади інструментальною суспільною підтримкою тощо.

У сучасній демократичній державі зміст комунікаційної діяльності полягає у розвитку самосвідомості громадян та формуванні у них активного інтересу щодо проблем та перспектив місцевого самоврядування. Комунікаційна робота ОМС охоплює майже всі аспекти їх діяльності. Моделлю, яка відповідає більшості запитам сучасного суспільства та характеризується взаємодією місцевої влади та суспільства, є двостороння симетрична модель, яка є еквівалентом транзакційної моделі. При цьому ОМС необхідно:

- організувати ефективний зворотний зв'язок між місцевою владою та населенням;
- забезпечити повне та широке висвітлення та інформування для окремих цільових груп та загалом для суспільства;
- долучити жителів громади до процесу обговорення (до прикладу, громадські обговорення) та прийняття управлінських рішень, які проектують інтереси різних соціальних груп, які проживають на території громади. Адже управлінські рішення та загалом управлінська діяльність, які в демократичній державі не визнає суспільство, приречені на провал.

Комунікація є важливим інструментом сприяє інституціоналізації (визначення та закріплення) місцевого самоврядування, що забезпечує її демократичний розвиток. Це залежить від обсягу виконання ОМС функцій управління: інформування, комунікації, прогнозування, аналізу тощо).

Комунікаційна діяльність та робота ОМС здійснюються на території певної територіальної громади (області, району, міста, села чи селища) їх спеціальними структурними підрозділами або окремими особами, на яких покладені ці функції відповідно до посадових інструкцій. Основними завданнями цих підрозділів та фахівців є взаємодія та взаємозв'язок з жителями громади, що оптимізує муніципальне управління через низку завдань (освітня політика, соціальне та житлово-комунальне забезпечення тощо) шляхом здійснення інформаційно-комунікативних кампаній різного змісту.

Складовими діяльності підрозділів з комунікаційної роботи є: управління проблемами, допомога керівництву громади орієнтуватися в суспільних настроях жителів громади та вчасно реагувати на них, визначення відповідальності ОМС щодо обслуговування інтересів населення, попередження та визначення тенденцій та змін в суспільстві для їх подальшого нівелювання чи ефективного використання, аналіз та дослідження суспільно-політичної ситуації в громаді тощо. Загалом фахівці з комунікацій в ОМС використовують різні інструменти та канали для створення оптимальних та кращих відносин ОМС з суспільством.

На думку американського суспільства паблік рілейшнз (The Public Relations Society of America), «зв'язки з громадськістю допомагають приймати суспільству ефективні рішення, взаємодіяти між різними установами, групами та верствами суспільства» [59, с. 66]. Через комунікативний процес створюється гармонічний розвиток держави та суспільства.

Для дослідження цієї думки необхідно насамперед дати визначення, на думку низки дослідників, комунікативного процесу та основних його елементів саме в місцевому самоврядуванні.

Тож під комунікативним процесом розуміється процес становлення, розвитку та функціонування соціальної системи місцевого самоврядування. Цей процес забезпечує зв'язок між людьми і їхніми спільнотами, інституціями; сприяє накопиченню, збагаченню та збереженню соціального досвіду членів територіальної громади; сприяє розподілу й організації праці та спільної діяльності; «є передумовою трансляції культури» [4, с. 261].

При цьому учасниками комунікативного процесу є об'єкти та суб'єкти комунікації. Вони беруть участь в комунікативному процесі на різних рівнях комунікації: індивідуальному, міжособистісному, груповому (чи внутрішньогруповому) й міжсистемному (чи міжорганізаційному).

«Комунікативний простір - це сукупність комунікативних та інформаційно-комунікаційних взаємодій суб'єктів комунікації, які об'єднані спільною територією, фаховими знаннями та статусно-рольовими правилами, що визначає їхню комунікативну поведінку» [62, с. 37]. Цей простір є складним утворенням зі своєю системою зв'язків. Він має відповідні системні властивості: цілісність, структурність (структурування комунікативними процесами), місце в системі комунікативного процесу кожного компонента. Слід зазначити, що комунікативний простір місцевого самоврядування при цьому можна визначити як частину (підпростір) загалом соціокультурного простору суспільства.

Елементами комунікативного процесу є також повідомлення (кодована інформація), яка направляється отримувачу інформації через канал комунікації; комунікатор (джерело комунікації) та комунікант (аудиторія комунікації). При цьому комунікатором та комунікантом виступає окремий член громади чи група її жителів (інституалізована чи ні; соціальна, адміністративна, етнічна, політична тощо). У комунікативному процесі використовується комплекс технічних, природних та інструментальних засобів та способів для передачі повідомлення з попереднім кодуванням та наступним декодуванням (у разі потреби) між суб'єктами комунікації. Ще одним елементом комунікативного процесу є поле ефективного комунікування, яке є

умовним майданчиком, який формується шляхом перетину поля стійкої передачі повідомлення та поля стійкого прийому повідомлення при найменших перешкодах, пов'язаних із декодуванням і сприйняттям змісту повідомлення [62, с. 39].

Однак необхідно зауважити той факт, що місцеве самоврядування являє собою складну соціальну систему зі своїми своєрідними процесами взаємодії між її структурними елементами. Наведена вище модель не повною мірою враховує це.

На сьогодні факторами розвитку комунікаційної діяльності ОМС можна віднести:

- реформу децентралізації, яка перебуває на своїй фінальній стадії, тобто трансформація політичної системи держави. При цьому саме підрозділи з комунікаційної роботи забезпечують публічність місцевої влади, яка визначається її відкритістю (у т. ч. з використанням загальнодоступного дискурсу) та орієнтацією на загальний інтерес (загальне благо);

- наростаєльну потребу в ініціативності, активності та самоорганізації місцевих громад для обговорення деяких питань місцевого значення (громадські слухання) та прийняття участі в їх реалізації;

- розширення інформаційно-технологічних можливостей для створення ефективної комунікації ОМС. Сучасні технології допомагають підвищити прозорість роботи ОМС, забезпечити доступ до інформації щодо діяльності місцевої влади, створити шляхи для участі жителів громади у процесах формування стратегії розвитку громади, налагодити зворотний зв'язок з громадою, обробити та проаналізувати отриману від неї інформацію.

Важливим при цьому є розділяти жителів громади на цільові групи та застосовувати відповідні програми взаємодії для кожної такої групи. Зазначене є функцією підрозділів з комунікаційної роботи. Своєю чергою, для вивчення суспільної думки та суспільно-політичних настроїв, задачею підрозділів є робота з лідерами думок (ЛСД) – особами, які мають авторитетну та активну

позицію серед жителів громади. Саме з цими лідерами думок ОМС необхідно консультиватися та взаємодіяти, створюючи проблемно-орієнтовну взаємодію.

Також важливими задачами комунікаційної роботи ОМС є взаємодія зі ЗМІ, широке висвітлення своєї діяльності на Інтернет-ресурсах та у друкованих виданнях, формування та підтримка іміджу громади та її очільника шляхом визначення ролі місцевої влади, її діяльності та впливу на життя в громаді. Для розв'язання поставлених задач, профільні фахівці ОМС встановлюють професійні контакти з представниками ЗМІ, готують матеріали та забезпечують їх публікацію.

Слід зазначити, що найчастіше жителі громади під час повсякденного життя на території громади співпрацюють саме з фахівцями та керівництвом ОМС, корелюючи цю співпрацю загалом з усіма гілками влади та її різними рівнями. При цьому комунікаційна діяльність ОМС та державних органів влади в чомусь схожа. Однак відмінність їх полягає у тому, що комунікації на місцевому рівні орієнтовані більш на місцеву громаду, на задоволення її потреб та інтересів. Це характеризує комунікації ОМС певною специфікою такої діяльності та надвисоким рівнем відповідальності перед громадою.

Одним з найголовніших факторів, що впливає на вибір стратегії розвитку конкретної громади, у сучасному суспільстві стає досягнення та підтримка довіри її жителів. Тож, лідерами думок та носіями авторитетної думки при цьому стають не представники політичних партій, а члени та представники різноманітних організацій, як то спілка людей з інвалідністю або багатодітних родин тощо. На формування цілей та вибір засобів для їх досягнення впливає значний рівень відповідальності фахівців з комунікаційної роботи ОМС. При цьому діяльність фахівців направлена не тільки співпрацю зі ЗМІ, але й на контакти з населенням громади. Відповідні структурні підрозділи місцевої влади здебільшого функціонують за умов обмеженості як за масштабами території громади, так й за численністю аудиторії. Ще однією специфікою їх діяльності є історичні передумови, за якими населення громади здебільшого не було та не є соціально та політично активним.

Як зазначено вище, комунікаційна діяльність є інструментом для реалізації механізму зворотного зв'язку в системі місцевого самоврядування. Саме тому управлінська рефлексія є її важливою особливістю. Це зумовлено тим, що рішення та дії базисного суб'єкта комунікації є найближчими до її об'єкта. Базисом такої рефлексії є діалог ОМС з місцевим населенням, що є конфігурацією рівноправних суб'єктів для досягнення спільних результатів. Така технологія комунікаційної діяльності забезпечує цей діалог.

Під час діяльності, яка пов'язана зі зв'язками з громад кістю та комунікацією на регіональному рівні, необхідно враховувати специфічний характер функціонування громади як муніципального утворення. На сьогодні вектор діяльності підрозділів, які здійснюють комунікаційну роботу, залежить від бачення щодо їх функціонування головою громади, його поглядів з цього приводу. Також важливим при цьому стає робота з внутрішньою спільнотою ОМС шляхом роз'яснення цілей, механізмів та принципів професійної діяльності підрозділів з комунікацій.

Значний вплив на роботу зазначених підрозділів має й відмінність управлінських завдань органу місцевого самоврядування в залежності від типу громади: у місті, селі чи селищі, в районі чи області. Це зумовлює проведення різноманітних за своїм змістом інформаційних кампаній та висвітлення важливих для конкретної громади питань.

Також запорукою ефективної діяльності структурних підрозділів з комунікацій у розрізі управлінських рішень є тісна взаємодія фахівців цих підрозділів з іншими структурними підрозділами ОМС. Це зумовлено інтегрованістю підрозділів з комунікацій до всієї загальної структури ОМС.

Враховуючи залежність комунікаційної роботи відповідних підрозділів від загальної стратегії ОМС, формуються й основні принципи взаємодії місцевої влади з жителями громади на базі певного досвіду управління та індивідуальності громади. Не дивлячись на це, все ж таки можна визначити загальні риси та порядок формування цих принципів:

1. Партнерство та взаємоповага у комунікації органів місцевої влади та

жителів громади. Під час зв'язків з громадськістю ОМС мають залучати весь наявний спектр інформаційних ресурсів. Характеристиками діалогу між місцевою владою та суспільством є постійність та стабільність. Використовуючи механізм зворотного зв'язку, підрозділи з комунікацій приділяють значну увагу інформації щодо суспільної думки жителів громади.

2. Комунікаційна діяльність та відповідно комунікаційна робота профільних підрозділів ОМС корелюють з основними принципами громадянського суспільства: принципом альтернативності, принципом громадянської відповідальності, принципом демократії, принципом громадянської згоди, принципом безконфліктності, принципом підконтрольності управлінських (владних) структур громадянському суспільству, принципом технологічності та законності (пріоритету права). Окремим, але надважливим принципом також є принцип відкритості, сучасний стан додержання якого на регіональному рівні буде докладно розглянуто в наступних розділах. Однак можна з впевненістю зазначити, що відкритість ОМС передбачена на правовому рівні. Зокрема стаття 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» передбачає, що ОМС є розпорядниками інформації публічної [36]. Тобто вони мають забезпечити оприлюднення та оновлення на офіційних вебсайтах цілу низку наборів даних, серед яких [37]:

- перелік об'єктів комунальної власності;
- звіти про виконання фінансових планів комунальних підприємств;
- титульні списки на проведення капітального та поточного ремонту, будівництва, реконструкції та благоустрою;
- перелік інвестиційних договорів, додатків, додаткових угод та інших матеріалів до них, умов, у тому числі посилань на оприлюднені ресурси в Інтернеті;
- відомості про лікарські засоби/препарати, придбані за бюджетні кошти, відомості про розподілення таких ліків між закладами охорони здоров'я та їх залишки в кожному з них;

- поіменні результати голосування депутатів на пленарних засіданнях органу місцевого самоврядування;
- дані громадського бюджету, бюджету участі тощо, у тому числі про проєкти, результати голосування, реалізацію підтриманих проєктів;
- дані про облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов (квартирний облік) ;
- дані про тарифи на комунальні послуги, які затверджуються органом місцевого самоврядування;
- дані про розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності;
- дані про розташування захисних споруд цивільного захисту комунальної власності та багато іншої інформації, яка розкриває зміст діяльності ОМС та рівень виконання їх функцій.

Наразі можна зазначити про невисокий рівень відкритості влади взагалі в Україні зокрема й місцевої.

Ситуація, що склалася є результатом низки факторів формування та функціонування підрозділів з комунікацій, як то: перехідний період (відбулося дуже глибоке розшарування суспільства), часта періодичність соціальних змін, пасивність жителів громад, інформатизація суспільства (комунікація від своєї головної функції переходить до простого інформування).

Під час здійснення комунікаційної діяльності профільні підрозділи ОМС стикаються з певними перешкодами, серед яких:

- проблема цілепокладання (процесу формування мети), яка складається у відсутності на місцевому рівні стратегії комунікаційної роботи ОМС. Це зумовлює неповноцінну реалізацію покладених на профільний підрозділ функцій та завдань;
- проблема створення суб'єкт-суб'єктної нової моделі комунікації. Зазначена модель характерна для зрілого та сформованого громадянського суспільства;
- проблема правового забезпечення та інституціоналізації самої

комунікаційної діяльності;

- проблема кваліфікаційного рівня (професіоналізму) фахівців структурних підрозділів з комунікації в ОМС.

- проблема недостатньої інформаційно-комунікаційної культури як фахівців ОМС, так і їх очільників. Часто вони не розуміють важливості відкритості ОМС, своєчасної та швидкої реакції на певні ситуації, які відбуваються у громаді, не мають досвіду роботи з аудиторією та ЗМІ, а також публічних виступів тощо. Переважна більшість фахівців профільних підрозділів відчувають на собі нерозуміння важливості та необхідності своєї діяльності у колег;

- проблема стереотипного мислення, зокрема щодо високої вартості заходів для забезпечення функціонування комунікаційних каналів та зв'язків з громадськістю.

- проблема ефективного використання та розвитку сучасних інформаційних технологій (до прикладу, створення єдиного міського інформаційного порталу тощо);

- проблема невідповідності комунікаційної стратегії органу місцевого самоврядування з реальними потребами жителів громади.

Таким чином, до функцій структурних підрозділів з комунікацій в ОМС входить не тільки розв'язання вищезазначених питань. Для того, щоб відповідати сучасним тенденціям та напрямкам, високий рівень яких задає приватний сектор економіки, таким підрозділам необхідно також працювати над: збільшенням потоку та обсягу інформації, й тієї, яка передається, й тієї, яка отримується; пошуком оптимальних та ефективних каналів передачі та отримання інформації; покращення комунікаційної діяльності, а також впровадження нових методів мотивації жителів громади до участі в процесі комунікації, а отже – й в управлінні самою громадою.

2.3 Становлення та розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування

За визначенням Європейської хартії місцевого самоврядування, «ОМС виникли і розвивалися як пряма протипага абсолютній владі центру» [53, с. 40].

До факторів, які впливають на взаємодію та комунікацію органів місцевого самоврядування з жителями громади, відноситься: нормативно-правова база щодо діяльності ОМС в Україні, державна та регіональна комунікативна політика, політична культура, а деякою мірою й наявні на сьогодні пережитки організації місцевого самоврядування часів колишнього СРСР та розуміння відкритості влади тих часів. Останній фактор зумовлено усталеними протягом довгих років існування СРСР політичними нормами та інститутами, що фактично визначали місцеве самоврядування як представництво державної влади на місцях. Цей стереотип й на сьогодні залишився у розумінні великої частини населення України.

Як зазначалося у попередніх розділах дослідження, основним законом України, що регулює діяльність органів місцевого самоврядування, є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який було прийнято Верховною радою 21 травня 1997 року. Відповідно до чинного законодавства, безпосередніми формами участі членів територіальної громади у місцевому самоврядуванні є: «місцевий референдум, загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, органи самоорганізації населення» [14, с. 18]. Спираючись на нормативно-правову базу, яка регулює комунікаційну діяльність ОМС в Україні, можна визначити такі основні ознаки становлення та розвитку їх взаємодії з населенням громади:

– ОМС наприкінці 1990-х початку до середини 2000-х років взаємодіяли з жителями здебільшого з позиції державної влади, менше – як інститут громадянського суспільства, що зумовлювало віддаленість місцевої влади від населення;

– зі свого боку, жителі сприймали ОМС продовженням державної влади, що гальмувало формування культури участі в місцевому самоврядуванні та загалом громадянського суспільства;

– 23 вересня 1997 року прийнято Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», стаття 6 якого говорить, що «Інформаційні служби (інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, пресслужби, пресцентри, управління і центри громадських зв'язків, пресбюро, пресекретарі та пресаташе з відповідним апаратом) органів державної влади та органів місцевого самоврядування збирають, аналізують, обробляють та оперативно надають інформацію про діяльність цих органів у повному обсязі засобам масової інформації, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю», що є підґрунтям та основою для організації в структурі ОМС профільних підрозділів з комунікаційної роботи. До функцій підрозділу відповідно входить інформаційне забезпечення про діяльність ОМС, являючи собою сполучною ланкою між місцевою владою, ЗМІ та жителями;

– низький рівень довіри населення владі, й місцевій зокрема, нівелювало обговорення спільних управлінських рішень, ОМС здебільшого взагалі не допускали жителів громади до обговорення та прийняття таких рішень. Основними чинниками відсутності комунікації протягом багатьох років вітчизняні дослідники вважають взаємну недовіру між громадою та владою; відсутність налагодженого обміну інформацією між владою та громадськістю. До того ж місцева еліта дозволяла собі давати популістські обіцянки щодо покращення життя на певній території, що сприяло недовірі загалом місцевій владі;

– у фахівців профільних структурних підрозділів ОМС був незначний досвід застосування інформаційних ресурсів в умовах розвитку новітніх технологій тощо.

Зазначене сприяло розвитку асиметричної моделі комунікацій органів місцевого самоврядування з жителями громади. Своє чергою, спектр питань, що відносяться до функціонала місцевої влади, обумовлює здійснення профільними структурними підрозділами органів місцевого самоврядування системи розгалуженої комунікації. Саме це є показником балансу інтересів місцевої влади та населення – двосторонні симетричні комунікації. Вітчизняний дослідник С. Пінчук вважає, що «навіть з поверхового аналізу статей, які описують форми безпосереднього врядування, можна зробити висновок, що вони мають, в основному, характер правових намірів» [30, с. 11]. Перш за все слабкий розвиток громадянського суспільства, відсутність усталених партнерських взаємин та традицій між владою та громадою, відсутність досвіду самоорганізації громадян в Україні не дозволяли їм значний час повною мірою спільно з місцевою владою готувати та приймати рішення з важливих питань життєдіяльності на території громади, контролювати використання її коштів та майна. Також значний проміжок часу незалежності нашої держави жителі громад не мають можливості відстежувати вплив нормативно-правових актів ОМС на права та свободи громадян з урахуванням їх інтересів, а також аналізувати ефективність та прозорість діяльності місцевої влади. Значну роль в процесі політико-комунікативної та інституційної трансформації системи місцевого самоврядування в Україні відіграє як формування, так й практична реалізація стратегії інформаційної відкритості ОМС, які є складовими більш ширшої проблематики – інформаційної відкритості влади загалом [8, с. 90]. Однак процес інформаційного обміну між суспільством, ЗМІ та ОМС протягом тривалого часу проходив з великими труднощами через не сформованість в державі демократичних традицій в управлінні державою та громадами на місцях.

На комунікаційну діяльність ОМС значний вплив мала реформа децентралізації, яку в Україні «розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), Законів України «Про співробітництво територіальних

громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015)» тощо [50]. За цей період перед ОМС та їх підрозділами з комунікаційної роботи було поставлено амбітні задачі, що ставали на часі: актуалізація позитивних результатів діяльності місцевої влади, реакція на критику жителів громади, проведення кампаній з просування нових перетворень, згладжування та роз'яснення щодо наслідків надзвичайних ситуацій та інше. Саме з початком реформи децентралізації врегулювання соціально-політичних конфліктів та створення публічного комунікативного простору у громадах стали нагальними проблемами, що позначалися на розвитку місцевого самоврядування в Україні. При цьому має бути врахована теорія розділення публічної сфери (public realm) та публічного простору. Сучасний німецький філософ Ю. Габермас під публічною сферою, у вузькому значенні, розумів «сферу суспільної активності зацікавленої суспільними справами громадськості (резонерської публіки)» [18, с. 23]. Здебільшого ці два поняття «публічна сфера» та «публічний простір» розуміються як синоніми, що загалом є сферою, домінуючою в якій є інститути громадянського суспільства. Своєю чергою, публічний простір громади є насамперед місцем, де реалізуються громадянські та політичні права жителів громади, де місцева влада їх почує, де вони не будуть лише пасивними спостерігачами під час різноманітних заходів.

Наприкінці 1990-х років в Україні почала формуватися нормативно-правова база, яка за наявності політичної волі може забезпечити функціонування комунікативних процесів між органами влади, у т.ч. й місцевими, та громадськістю, а також запровадження участі жителів громади у визначенні та реалізації державної політики у більшості сфер суспільного життя. Однак формування такої бази є доволі фрагментарним підходом, адже законодавчо врегульовані повноваження ОМС у сфері комунікацій з громадськістю не набули логічного завершення. Зокрема, розпорядженням Кабінету міністрів України від 13.01.2010 року за №85-р було схвалено Концепцію проекту Закону України «Про основні засади державної

комунікативної політики», в якій зазначаються важливі умови демократичного розвитку держави та становлення громадянського суспільства: «налагодження комунікації між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю» [46]. У Концепції визнавався той факт, що «рівень правового врегулювання питання налагодження комунікації між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, засобами масової комунікації і громадськістю не повною мірою відповідає рівню розвитку українського суспільства та світовим тенденціям». Однак, не дивлячись на схвалення відповідної концепції, зазначений законопроект не розроблено та не прийнято Верховною радою України. Тож відсутність законодавчих правил та підстав для реальної участі українців на державному на місцевому рівнях в управлінні державою, областю, громадою, містом стала проблемою та перепоною під час реформи децентралізації. В. Гулай визначив, що на етапі реформування місцевого самоврядування найактуальнішим завданням є «розроблення та реалізація цілеспрямованої інформаційно-комунікативної кампанії щодо відповідних змін, передусім під час об'єднання територіальних громад» [7, с. 16].

Таким чином, базою для відкритості, прозорості та відповідальності для налагодження комунікативної діяльності ОМС та жителів громади, стан яких у великих містах України у 2011-2012 роках розкрито в Таблиці 2.1.

Тож за останні 10 років перед органами місцевого самоврядування у сфері комунікаційної діяльності гостро поставала проблема щодо розв'язання наступних питань:

- незадовільний рівень поінформованості жителів громади (області, району, міста, села чи селища) щодо діяльності місцевої влади під час реалізації завдань соціально-економічного розвитку та інформаційної політики;

- незадовільний рівень інформаційного партнерства, що надасть можливість сформуванню громадську думку відносно пріоритетів громади;

Таблиця 2.1

Практика участі членів громади у вирішенні питань місцевого значення в містах України у 2011-2012 роках [26, с. 10]

Місто	Громадські слухання	Місцеві ініціативи	Загальні збори громадян за місцем проживання	Громадська експертиза	Консультації з громадськостю	Консультативно-дорадчі органи
Вінниця	2	-	1	-	3	3
Дніпропетровськ	Інформації не надано					
Донецьк	4	-	-	-	-	-
Житомир	216	7	28	-	14	4
Запоріжжя	9	-	-	-	-	617
Івано-Франківськ	74	-	-	-	69	14
Київ	80	-	-	1	105	45
Кіровоград	242	-	2	-	26	6
Луганськ	6	2	459	-	43	5
Луцьк	17	-	73	-	187	3
Львів	74	Інформації не надано				
Миколаїв	1	-	143	-	16	42
Одеса	10	3	5	-	-	-
Полтава	2	-	2	-	-	-
Рівне	2	-	-	-	32	18
Севастополь	Інформації не надано					
Сімферополь	2	-	75	-	138	-
Суми	-	-	-	-	-	-
Тернопіль	Інформації не надано					
Ужгород	1	-	-	-	6	5
Харків	1	-	-	-	-	-
Херсон	-	-	-	-	-	-
Хмельницький	3	12	14	-	41	59
Черкаси	-	12	54	-	-	4
Чернівці	3	-	68	-	-	12
Чернігів	-	-	-	-	-	-

– наявність маніпуляцій громадською думкою та інформаційної агресії, що є результатом низького рівня залучення інформаційних ресурсів місцевої влади для захисту публічного інформаційного простору;

– низький професійний рівень спеціалістів профільних структурних підрозділів місцевих рад, до функціонала яких входить комунікаційна робота, зв'язки з громадськістю та ЗМІ;

– низький рівень підготовки або взагалі не залучення такого інструменту для вироблення регіональної політики та прийняття рішень як громадські

слухання, публічні дискусії, консультацій, використовуючи для цього у т.ч. й інноваційні технології;

- наявність малої кількості проєктів з розбудови публічних просторів, що сприяє комунікаціям всередині самої громади;

- гальмування реалізації проєктів, які спрямовані на підвищення рівня самоорганізації населення в громаді, створення органів самоорганізації, залучення громадських помічників та інспекторів тощо;

- відсутність рішень місцевої влади щодо наближення відповідних громад до відкритого демократичного простору, що гарантує додержання конституційних прав жителів громади до участі в суспільному житті території;

- низький рівень якості інформування та комунікаційної роботи ОМС перед територіальною громадою та незабезпечення індивідуальних потреб жителів громади в інформації щодо діяльності місцевої влади;

- відсутність постійного діалогу між громадою та місцевою владою, метою якого є обговорення та участь у розв'язанні питань місцевого значення;

- неефективна взаємодія депутатів місцевих рад з жителями громади;

- низький рівень відповідальності місцевої влади перед громадою, що зумовлює зниження результативності діяльності ОМС;

- відсутність у жителів громади об'єктивної суспільної думки щодо місцевої влади, зниження рівня довіри до неї через отримання неповної інформації про її діяльність;

- низький рівень відкритості діяльності ОМС, прозорості прийняття ними та виконання своїх рішень, а також незадовільний рівень контролю за їх виконанням;

- необхідність впровадження новітніх інформаційних технологій для комунікаційного процесу з громадою;

- відсутність політичної волі як на державному, так й на місцевому рівнях продовжувати розпочаті ініціативи з комунікаційної діяльності органів влади та послідовно їх реалізовувати;

- недостатня узгодженість дій між структурними підрозділами ОМС, що заважає своєчасному та всебічному інформуванню населення громади;
- недостатнє трактування та розуміння ОМС та їх керівництва потреби в комунікаціях між владою та громадськістю;
- відсутність комунікаційних стратегій громад, в яких викладено її основні принципи для зміцнення та підтримки репутації місцевої влади;
- продовження досліджень комунікацій в місцевому самоврядуванні, враховуючи особливості взаємодії ОМС з жителями громади та імплементуючи найкращий досвід демократичних держав;
- незавершеність реформи децентралізації в Україні, відсутність розуміння українців у потребі в її проведенні, що зумовлено низьким рівнем їх інформування щодо цього питання тощо.

У дослідженнях 2015 року Н. Драгомецької зазначається, що у вітчизняній практиці комунікації суб'єктів державного управління перебувають у площині накопичення, зберігання та надання інформації. При цьому відсутня теоретична та практична підготовка професійних комунікаторів. Також науковець відзначає наявність «перенесення державно-управлінських комунікацій в політичну площину» [10, с. 87].

Крім розв'язання вищезазначених питань, на становлення та розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні значний вплив мали динамічно зростаючі можливості Інтернету та зокрема соціальних мереж. Цей факт сформував Інтернет-спільноту (Е-спільноту), у т.ч. й на місцевому рівні. Особливо актуалізується зазначений процес під час пошуку нових засобів комунікацій. На думку німецького дослідника У. Саксера, зазначене викликано подвійною природою засобів комунікації. Це зумовлено наявністю в них двох різних потенціалів:

- соціальний (можливість здійснювати особливий соціальний вплив);
- комунікаційно-технічний (можливість технічного поширення інформації) [53, с. 68].

Загалом використання Е-комунікацій (комунікацій через мережу Інтернет) в місцевому самоврядуванні дозволило та дозволяє за незначних матеріальних витратах охопити велику аудиторію, використовуючи їх мультимедійність (використання фото-, аудіо- та відеоматеріалів), можливість проведення обговорень та онлайн-зустрічей. При цьому цей процес надає можливість зондувати реакцію людей та дію чи бездіяльність органів місцевого самоврядування та їх керівництва, а також обирати аудиторію за, до прикладу, соціальною чи віковою ознакою.

Слід зазначити при цьому думку вітчизняного дослідника Г. Почепцова, який зазначає, що нові інформаційні технології на кшталт Інтернету сьогодні активно використовуються з метою розповсюдження негативної інформації [32, с. 188].

Однак, зауважуючи, можна з впевненістю сказати, що за останні 10 років Е-комунікації створили нові форми комунікацій органів місцевого самоврядування, послабивши інформаційну залежність жителів громади від традиційних медіа. Такі технології зумовили появу транспарентності та відкритості інститутів влади, даючи великій кількості людей технологічну можливість обговорювати суспільно важливі проблеми місцевого рівня та брати участь в прийнятті відповідних управлінських рішень.

За час активного впровадження Е-комунікацій, цей процес гальмується низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників. Об'єктивними чинниками при цьому є незадовільний стан покриття Інтернетом території України (найбільш погана ситуація склалася в сільській місцевості), незначна кількість в місцевому самоврядуванні фахівців у галузі Е-комунікації та відсутність інструментарію й методологічних основ для оцінки ефективності заходів, які здійснено при використанні Е-комунікацій, та їх дієвості.

Суб'єктивними факторами гальмування процесу впровадження Е-комунікацій на регіональному рівні у місцевому самоврядуванні є:

– неможливість залучення фахівців (дорого оплачуваних) у сфері ІТ та PR через обмежене фінансування ОМС;

– використання стандартних (відпрацьованих) комунікативних технологій залученими до інформаційної кампанії фахівцями, які, як правило, не бажають ризикувати;

– замкненість комунікативних процедур та інформаційних кампаній, як правило, на одній особі (міський голова, керівник органу місцевого самоврядування тощо).

Репрезентативними є дослідження Громадянської мережі «Опора», які показують динаміку публічності місцевої влади в обласних центрах України протягом 2014-2018 років.

Вимірювання індексу публічності має комплексний характер, під час якого оцінюються функції та напрямки діяльності органу місцевого самоврядування, як то: забезпечення доступу громадян до публічної інформації, оприлюднення нормативно-правових актів ОМС та програмних документів, функціонування офіційного вебсайту, а також забезпечення участі громадськості.

При цьому оцінюється та порівнюються й окремі самодостатні суб'єкти місцевого самоврядування: міські голови, виконавчі органи та депутати місцевих рад.

Додатково для рейтингування використовується «принцип світлофора» - інтервальна шкала (див. Рис. 2.1, 2.2, 2.3, 2.4). Під публічністю місцевого самоврядування при цьому розуміється комплекс управлінських й політичних заходів, до яких вдаються органи й посадові особи місцевого самоврядування для забезпечення максимально відкритих та приязних взаємовідносин з громадянами, а також для підвищення рівня загальної довіри до муніципальних інституцій [48].

За визначений проміжок часу усі муніципалітети в обласних центрах України підвищили свій індекс публічності, при цьому його середнє значення для всіх міст зросло з 51% до 68% відсотків.

Рис. 2.1. Динаміка результатів моніторингу обласних центрів України з вимірювання індексу публічності місцевого самоврядування за 2014-2018 роки

Так у 2014 році лише Івано-Франківськ та Суми оцінено як такі, які демонструють задовільний рівень публічності (інші міста мали низький рівень публічності).

Вже у 2018 році міст з задовільним рівнем публічності стало дев'ятнадцять, при цьому Івано-Франківськ став першим публічним містом з найвищим індексом публічності.

Середній рівень публічності депутатів місцевих рад, у розрізі окремих суб'єктів владних повноважень, за період 2014-2018 роки значно більше.

Перш за все це зумовлено суттєвим оновленням складу місцевих рад за результатами виборів у 2015 році.

Рис. 2.2. Динаміка результатів моніторингу депутатів місцевих рад обласних центрів України з вимірювання індексу публічності місцевого самоврядування за 2014-2018 роки

У 2018 році жодний депутатський корпус не набув індексу не публічності. Задовільний рівень публічності депутатів місцевих рад обласних центрів України спричинений перш за все незадовільною активністю та співпрацею депутатів з жителями громади, як то звітування перед виборцями та інше. Результатом високого рівня публічності депутатів стало проведення особистих прийомів, а також звітування перед населенням, у т.ч. шляхом оприлюднення своїх щорічних звітів.

Максимальний рівень публічності виконавчих органів місцевих рад за період з 2014 по 2018 роки досягається у 2016 та 2018 роках. Основним критерієм при цьому є дотримання норми статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, в якій йдеться про те, що акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування підлягають обов'язковому

оприлюдненню та наданню за запитом відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Рис. 2.3. Динаміка результатів моніторингу виконавчих органів місцевих рад обласних центрів України з вимірювання індексу публічності місцевого самоврядування за 2014-2018 роки

При цьому «в актах та проектах актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування не може бути обмежено доступ до інформації про витрати чи інше розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним чи комунальним майном, у тому числі про умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримують ці кошти або майно, а також до іншої інформації, обмеження доступу до якої заборонено законом» [35].

Рис. 2.4. Динаміка результатів моніторингу міських голів обласних центрів України з вимірювання індексу публічності місцевого самоврядування за 2014-2018 роки

За зазначений період публічність міських голів обласних центрів України значно зросла, при цьому не публічних очільників міст за результатами 2018 року в Україні немає. Міські голови є більш публічними, ніж депутати місцевих рад. При цьому більшість міських голів, проводячи особисті прийоми громадян, виділяють для цього замалу кількість часу. До того ж процедура запису жителів громади на прийом до міського голови залишається занадто ускладненою. Головною проблемою в публічності міських голів не тільки великих міст України, але й невеликих за кількістю жителів територіальних громад, полягає в ігноруванні очільниками громад обов'язку щодо щорічного звітування перед територіальною громадою на про свою роботу не тільки на відкритій зустрічі, але й шляхом оприлюднення звіту на Інтернет-ресурсах громади та у ЗМІ (стаття 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Узагальнюючи моніторинги, можна дійти висновку, що основними проблемами в публічності органів місцевого самоврядування та його посадових осіб є практика звітування перед громадою, доступ до засідань та загалом інформації до результатів засідань виконкомів міських рад, невисокий рівень проведення громадських слухань та їх врахування, оприлюднення інформації про комунальне майно громади та її земельні ресурси. Кращою є ситуація з прийняттям статутів територіальних громад, впровадження практик електронних петицій та громадського бюджету, а також модернізацією вебсайтів міських рад.

У посібнику, який розроблено Львівською обласною державною адміністрацією спільно з Центром громадських ініціатив у 2017 році, «Інструменти взаємодії та комунікації влади і громадськості» визначено рівні взаємодії влади та громадськості, що є запорукою ефективної комунікації та результативної комунікаційної роботи ОМС (див. Додаток А, табл. 1) [13].

Резюмуючи, можна відзначити, що за роки незалежності України, а особливо за останні 10 років відбулося становлення та значний розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні. Підґрунтям для цього стало прийняття низки державних нормативно-правових актів, визначення функціоналу ОМС в умовах реформи децентралізації, стрімке впровадження новітніх технологій в комунікаційний процес, а також початок формування громадянського суспільства, що дозволяє впровадити симетричну модель комунікації між місцевою владою та жителями громад. Однак, низка факторів гальмують процес розвитку комунікаційної роботи, серед яких є як об'єктивні, так й суб'єктивні. Результат їх впливів чітко простежується в динаміці результатів моніторингу публічності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб за період 2014-2018 років.

Отже, охарактеризувавши сутність, зміст і функції комунікаційної роботи ОМС, а також дослідивши її становлення та розвиток, можна зробити висновок, що для подальшого становлення комунікаційної роботи в ОМС

головним вектором має стати досвід демократичних державах, де найбільш поширеними формами співпраці громадськості та муніципалітетів є: широке інформування громадськості, громадські дорадчі комітети, консультації з громадськістю, опитування громадської думки, круглі столи, створення громадських коаліцій тощо. За таких умов місцеве самоврядування стає ефективною платформою взаємин та комунікації між громадянським суспільством та місцевою владою.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

3.1 Сучасний стан комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні (СТЕР-аналіз)

Для проведення СТЕР-аналізу, який дозволить проаналізувати сучасний стан комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні, у Таблиці 1 Додатку Б відображено події та явища в період з 2011 по 2021 роки на міжнародному, державному та обласному рівнях в соціальній, технологічній, економічній та політичній сферах.

На підставі аналізу подій та явищ, що відбувались у сфері комунікації та комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування в період з 2011 по 2021 роки на міжнародному, державному та обласному рівнях (див. Додаток Б, табл. 1), можна виділити наступні тенденції та перспективи розвитку комунікаційної роботи (по п'ять у кожній категорії):

1. Соціальні:

1.1 Збройний конфлікт на території України.

1.2 Низький рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями.

1.3 Низькі рівні якості та задоволеності життям жителів громад, громадська апатія та пасивність.

1.4 Світова криза, спричинена пандемією COVID-19.

1.5 Низький рівень впровадження нової культури комунікації представників органів місцевого самоврядування з населенням.

2. Технологічні:

2.1 Стрімкий розвиток каналів комунікації завдяки технології Інтернету.

2.2 Низький рівень/відсутність проведення аналітичної діяльності службами ОМС з комунікацій (аналіз аудиторії та її реакції, дієвість технологій

тощо).

2.3 Обережний креатив наявних Інтернет-ресурсів громад замість застосування нових сміливих рішень.

2.4 Незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни.

2.5 Відсутність дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю.

3. Економічні:

3.1 Неможливість залучення дорого оплачуваних фахівців у сферах PR та IT при обмеженому фінансуванні локальних інформаційних програм та кампаній територіальної громади.

3.2 Втручання та олігархічний вплив у діяльність державної та місцевої влади.

3.3 Економічна рецесія більшості громад країни, фінансові ресурси будь-якої інформаційної діяльності (утримання регіональних комунальних теле-, радіокомпаній та друкованих ЗМІ) значно обмежуються.

3.4 Нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми громади.

3.5 Можливість жителів громади через створення власних проєктів брати участь в розподілі коштів бюджету громади – Бюджет участі.

4. Політичні:

4.1 Недотримання ОМС норм чинного законодавства в частині якості та своєчасності оприлюднення наборів даних, які підлягають такому обов'язковому оприлюдненню у формі відкритих даних.

4.2 Високий рівень корупції на всіх рівнях влади, що впливає на рівень довіри людей.

4.3 Жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні.

4.4 Наявність/відсутність комплексної стратегії комунікації та формування єдиної політики, визначення пріоритетів та напрямків розвитку інформаційних технологій на місцевому рівні.

4.5 Впровадження європейських практик у механізм функціонування владних структур, у т.ч. й в комунікаційну діяльність влади різних рівнів.

Для проведення аналізу залучено 4 експерти: експерт 1 – представник ЗМІ, експерти 2 та 3 – жителі територіальної громади; експерт 4 – посадова особа місцевого самоврядування, до посадових обов'язків якої входить комунікаційна робота. Критерієм результату виступає істотність впливу відповідного фактору на розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні. Результати опитувань експертів про ступінь впливу факторів на розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні, результати опитувань експертів про ймовірність суттєвих змін факторів (вага кожного фактору, використана для оцінки, узятая з попереднього розрахунку) та підсумки результатів STEP-аналізу наведено відповідно у Таблицях 1, 2, 3 Додатку В. Рейтинг факторів у кожній сфері представлено графічно (див. Додаток Г, рис. 1, 2, 3, 4).

За результатами проведеного STEP-аналізу можна стверджувати про необхідність приділення особливої уваги таким факторам по мірі спадання їх значущості:

- стрімкий розвиток каналів комунікації завдяки технології Інтернету (технологічний фактор) – зважена середня оцінка 0,32;
- незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни (технологічний фактор) – зважена середня оцінка 0,25;
- нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми громади (економічний фактор) – зважена середня оцінка 0,2;
- низький рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями (соціальний фактор) – зважена середня оцінка 0,15;

- відсутність дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю (технологічний фактор) – зважена середня оцінка 0,14;
- жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні (політичний фактор) – зважена середня оцінка 0,13;
- високий рівень корупції на всіх рівнях влади, що впливає на рівень довіри людей (політичний фактор) – зважена середня оцінка 0,12;
- світова криза, спричинена пандемією COVID-19 (соціальний фактор) – зважена середня оцінка 0,11;
- впровадження європейських практик у механізм функціонування владних структур, у т.ч. й в комунікаційну діяльність влади різних рівнів (політичний фактор) – зважена середня оцінка 0,1;
- низькі рівні якості та задоволеності життям жителів громад, громадська апатія та пасивність (соціальний фактор) – зважена середня оцінка 0,09;
- низький рівень впровадження нової культури комунікації представників органів місцевого самоврядування з населенням (соціальний фактор) – зважена середня оцінка 0,09;
- недотримання ОМС норм чинного законодавства в частині якості та своєчасності оприлюднення наборів даних, які підлягають такому обов'язковому оприлюдненню у формі відкритих даних (політичний фактор) – зважена середня оцінка 0,09.

3.2 Основні фактори оптимізації формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні (SWOT-аналіз)

На підставі та враховуючи відомості, отримані в результаті проведення STEP-аналізу, узагальнюючи їх, можна виокремити наступні сильні та слабкі

сторони формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні, можливості та загрози для неї (див. Додаток Д, табл. 1, 2).

Порівняльні переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей). Сильними сторонами розвитку комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні є: розвиток впровадження органами місцевого самоврядування електронної демократії, каналів та технічних засобів інформування, локальних інформаційних мереж, інструментів електронного урядування на місцевому рівні; оперативний контроль за дієвістю впливу органів місцевого самоврядування на вирішення суспільних проблем через налагодження комунікативних процесів; збільшення обсягу адміністративних послуг та доступності вебпослуг, які надаються онлайн органами місцевого самоврядування, що підсилює рівень довіри до них. Ці сильні сторони підтримуватимуться такими можливостями: наявністю вищих навчальних закладів та центрів підвищення кваліфікації на регіональному рівні, які дозволяють системно навчати посадових осіб ОМС для розвитку їх компетенції та навичок під час виконання посадових обов'язків з комунікації; стрімким світовим розвитком каналів комунікації у всіх сферах життя завдяки технології Інтернету; інформаційною революцією, зростаючим рівнем доступу населення до інформаційних технологій та рівнем комп'ютерної грамотності; диджиталізацією країни (Дія тощо) та ростом рівня залученості населення до новітніх технологій.

Зазначені сильні сторони значно підсилять: надання новітніми технологіями можливості великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади, а також динамічний розвиток інформаційних технологій для вирішення управлінських завдань. Позитивно вплине на зазначений процес й проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою.

Тобто найвпливовішим фактором на сильні сторони формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні є наявність вищих учбових закладів та центрів підвищення кваліфікації на регіональному рівні, які дозволяють системно навчати посадових осіб ОМС для розвитку їх компетенції та навичок під час виконання посадових обов'язків з комунікації (див. Додаток Е рис. 1).

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей). Врахуванню результатів комунікацій під час прийняття органами місцевого самоврядування владних рішень сприятимуть: проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою, а також розвиток нових технологій, які надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади, а також динамічний розвиток інформаційних технологій для вирішення управлінських завдань.

Проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою та наявність вищих учбових закладів та центрів підвищення кваліфікації на регіональному рівні, які дозволяють системно навчати посадових осіб ОМС для розвитку їх компетенції та навичок під час виконання посадових обов'язків з комунікації дозволять підвищити рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями.

Створенню дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю сприятиме проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою та диджиталізація країни (Дія тощо) зі зріст рівня залученості населення до новітніх технологій.

Нові технології, які надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади, інформаційна революція зі зростаючим рівнем доступу населення до інформаційних технологій та рівнем комп'ютерної грамотності позитивно вплинуть на те, щоб комунікація органів місцевого самоврядування з людьми не зводилася здебільшого лише до процесу інформування громадськості про вже прийняті рішення та реалізовані проекти.

Наявності практики проведення діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації сприятиме стрімкий світовий розвиток каналів комунікації у всіх сферах життя завдяки технології Інтернету та проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою.

Зменшенню ігнорування наявності та важливості комунікаційної роботи з боку керівництва громад сприятиме наявність вищих учбових закладів та центрів підвищення кваліфікації на регіональному рівні, які дозволяють системно навчати посадових осіб ОМС для розвитку їх компетенції та навичок під час виконання посадових обов'язків з комунікації, а також загальнодержавна диджиталізація країни та зріст рівня залученості населення до новітніх технологій.

Несвоєчасність, несистематичність, повільність реакції комунікаційної роботи ОМС з населенням під час кризових та нагальних ситуацій можна подолати шляхом застосування нових технологій, які надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади.

Дефіцит інформації від ОМС жителям території внаслідок недоопрацювання або приховування інформації, розпорядником якої вони є, можна подолати в наслідок сучасної інформаційної революції, зростаючому рівню доступу населення до інформаційних технологій та рівню комп'ютерної грамотності.

Тобто найвпливовішими факторами на слабкі сторони формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні є такі можливості: проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою та сучасні нові технології, які надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади (див. Додаток Е рис. 2).

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз). Погіршити й надалі ситуацію з відсутністю дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю можуть: незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни; відсутність дієвих та єдиних узгоджених стандартів на загальнодержавному рівні з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т. ч. з врегулювання цифрової комунікації; зменшення кількості місцевих друкованих ЗМІ, які є переважно джерелом інформації щодо життя в громаді та діяльності ОМС для людей похилого віку, а також те, що жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні, в обговоренні ініціатив ради, її виконавчих органів тощо.

Дефіцит інформації від ОМС жителям території внаслідок недоопрацювання або приховування інформації, розпорядником якої вони є, буде зростати через: наявність високого рівня недовіри жителів громад до владних структур, зокрема й до місцевої влади, та нестабільність рівня правдивості інформації, яка ними надається; відсутність дієвих та єдиних узгоджених стандартів на загальнодержавному рівні з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т. ч. з врегулювання цифрової комунікації, а також через сприйняття жителями громади органів місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування

культури участі в місцевому самоврядуванні, в обговоренні ініціатив ради, її виконавчих органів тощо.

Відсутність дієвих та єдиних узгоджених стандартів на загальнодержавному рівні з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т. ч. з врегулювання цифрової комунікації, та низький рівень застосування практики органами місцевого самоврядування електронних опитувань громадської думки та краудсорсингу (у т. ч. петицій), які дають змогу вивчати думку громадян та використати їх результати під час планування та розвитку території погіршать ситуацію з комунікацією органів місцевого самоврядування з людьми, яка зводиться здебільшого лише до процесу інформування громадськості про вже прийняті рішення та реалізовані проєкти.

Несвоєчасність, несистематичність, повільність реакції комунікаційної роботи ОМС з населенням під час кризових та нагальних ситуацій залежать від того, що жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні, в обговоренні ініціатив ради, її виконавчих органів тощо, а також від кількості місцевих друкованих ЗМІ, які є переважно джерелом інформації щодо життя в громаді та діяльності ОМС для людей похилого віку.

На неврахування результатів комунікацій під час прийняття органами місцевого самоврядування владних рішень негативно впливають: їх деструктивне дистанціювання від жителів громади та низький рівень застосування практики електронних опитувань громадської думки та краудсорсингу (у т. ч. петицій), які дають змогу вивчати думку громадян та використати їх результати під час планування та розвитку території

Ситуація з Низьким рівнем кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями погіршиться через відсутність дієвих та єдиних узгоджених стандартів на загальнодержавному рівні з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т. ч. з врегулювання цифрової комунікації.

На відсутність практики проведення діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації, й надалі впливатиме незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни. Ситуація з ігноруванням наявності та важливості комунікаційної роботи з боку керівництва громад погіршуватиметься через подальше деструктивне дистанціювання місцевої влади від жителів громади.

Найвпливовішим ризиком, який впливає на слабкі сторони формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні є відсутність дієвих та єдиних узгоджених стандартів на загальнодержавному рівні з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т. ч. з врегулювання цифрової комунікації (див. Додаток Е рис. 3).

Моделі оптимізації формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні. За результатами проведеного STEP-аналізу та побудованої SWOT-матриці (див. Додаток Ж таблиця 1), враховуючи її підсумок зі знаком «-», що вказує на велику кількість ризиків, можна зробити такі прогнози формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні на найближчі 2-4 роки (до 2023-2025 років):

1. Стратегія WT (Mini-Min). Попередження. Метою стратегії є мінімізація як слабких сторін, так і загроз. Отримані результати характеризують такі загрози, як: незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни; високий рівень недовіри жителів громад до владних структур, зокрема й до місцевої влади, та нестабільність рівня правдивості інформації, яка ними надається, й низький рівень застосування практики ОМС електронних опитувань громадської думки та краудсорсингу (у т. ч. петицій), які дають змогу вивчати думку громадян та використати їх результати під час планування та розвитку території, наразі не є загрозами, а навпаки є можливостями для того, щоб:

– впровадити дієву технологію зворотного зв'язку (до прикладу, не тільки

завдяки мережі Інтернет) та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю;

- комунікації ОМС з людьми здійснювались не тільки через процес інформування громадськості про вже прийняті рішення та реалізовані проекти, а навпаки, як приклад, зростала частота особистих зустрічей та громадських обговорень представників місцевої влади з населенням;

- впровадити практики проведення діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації.

Не приділяючи уваги зазначеним факторам, прогноз має невтішний характер для формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні.

2. Стратегія WO (Mini-Max). Поліпшення. Зазначена стратегія намагається мінімізувати слабкі сторони та максимізувати колонку можливостей. Слабкі сторони формування комунікаційної роботи: низький рівень кадрового забезпечення ОМС кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями та відсутність практики проведення діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації долаються можливостями: більшою мірою – проведенням нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою, а також меншою мірою завдяки стрімкому світовому розвитку каналів комунікації у всіх сферах життя завдяки технології Інтернету й диджиталізації країни (Дія тощо) й зростом рівня залученості населення до новітніх технологій.

3. Стратегія ST (Maxi-Min). Захист. Стратегія базується на сильних сторонах формування комунікаційної роботи ОМС, яке бореться із загрозами. Метою стратегії є максимізація сильних сторін та мінімізація загроз. Тобто загрози (деструктивне дистанціювання місцевої влади від жителів громади, а також низький рівень застосування практики органами місцевого

самоврядування електронних опитувань громадської думки та краудсорсингу (у т. ч. петицій), які дають змогу вивчати думку громадян та використати їх результати під час планування та розвитку території) долаються внутрішніми сильними сторонами – позитивною тенденцією відкритості місцевої влади перед громадою у великих містах України та набуттям новоствореними громадами практики застосування комплексної комунікаційної стратегії (зовнішньої та внутрішньої комунікації).

4. Стратегія SO (Maxi-Max). Сила. Найбільш сильна та очікувана стратегія, адже під час формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні необхідно (це є мета) максимально використати як сильні сторони, так і можливості. Тож, використовуючи: позитивну тенденцію відкритості місцевої влади перед громадою у великих містах України; набуття новоствореними громадами практики застосування комплексної комунікаційної стратегії (зовнішньої та внутрішньої комунікації); наявність нормативно-правових документів державного та місцевого рівнів, які визначають діяльність органів місцевого самоврядування та їх служб у сфері комунікацій з громадськістю, а також розвиток впровадження ОМС електронної демократії, каналів та технічних засобів інформування, локальних інформаційних мереж, інструментів електронного урядування на місцевому рівні й збільшення кількості та якості каналів комунікації ОМС з населенням, зростають можливості динамічного розвитку інформаційних технологій для вирішення управлінських завдань та надання новими технологіями можливості великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади і, як результат, долучатися до її розвитку.

Таким чином, у третьому розділі дослідження зроблено STEP-аналіз, що дозволило виокремити сильні та слабкі сторони формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні, а також можливості та загрози для неї. Це стало основою для подальшого проведення SWOT-аналізу та складання SWOT-матриці. На підставі результатів STEP- та SWOT-аналізів запропоновано 4 моделі (стратегії), а також фактори оптимізації формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні в сучасній Україні.

ВИСНОВКИ

Підсумком проведеного дослідження стало виконання поставлених завдань, в результаті яких проаналізовано еволюцію наукових поглядів на комунікаційну роботу та її становлення в Україні, уточнення змісту, сутності та функцій ОМС під час формування своєї комунікаційної роботи (зовнішньої та внутрішньої), визначено сучасний стан комунікацій ОМС на регіональному рівні (STEP-аналіз) та обґрунтовано основні фактори її оптимізації, використовуючи SWOT-аналіз.

Результати дослідження надалі будуть апробовані на регіональному рівні, а саме: у Кам'янсько-Дніпровській міській територіальній громаді, населення якої складає понад 21 тисячу осіб, включаючи місто Кам'янка-Дніпровська (12 тис. осіб), сіл Велика Знам'янка та Новоолексіївка (9 тис. осіб).

Тож, на формування комунікаційної роботи ОМС у сучасних умовах значно впливають технологічні фактори, як то: стрімкий розвиток каналів комунікації завдяки технології Інтернету, стан покриття мережею Інтернет регіонів країни, а також технології зворотного зв'язку та обмін інформацією між владою і громадськістю. Але, своєю чергою, мають вплив й соціальні та політичні фактори на розвиток комунікації між місцевою владою та жителями громади: рівень кадрового забезпечення ОМС кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями та культура участі в місцевому самоврядуванні жителів громад. При цьому позитивним є той факт, що нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми громади, а отже й долучатися до прийняття рішень, які впливають на життєдіяльність їх територій.

Тож, соціально-практичну значущість результатів дослідження для оптимізації практики формування комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні та налагодження дієвої комунікації як між владою та населенням, так й всередині апаратів ОМС, полягає у низці чинників.

Використовуючи досвід демократичних держав, в яких є дієвою та ефективною діяльність громадянського суспільства та загалом місцевого

самоврядування, ОМС в Україні мають стати конструктивною платформою взаємин та комунікації між громадою та місцевою владою, активно долучаючи громадськість до прийняття управлінських рішень та реалізації соціально-значущих проєктів. Наразі на державному рівні наявні нормативно-правові акти, які регулюють розпорядження інформацією та налагодження відкритості місцевої влади, але відсутні єдині узгоджені стандарти з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т. ч. з врегулювання цифрової комунікації. Позитивною тенденцією може стати диджиталізація країни, за умови її загальнодержавного впровадження та позитивного завершення. Також слід зауважити, що жителі громад мають інформуватися не тільки про здобутки, але й про проблеми своєї території, долучаючись до їх розв'язання. До того ж комунікація з жителями громади повинна провадитись не тільки через трансляцію неодмінно правдивої інформації, але й має зростати кількість особистих зустрічей та громадських обговорень місцевою владою з населенням, що підвищить рівень довіри населення до влади. Застосовуючи таку практику зростатиме й рівень впровадження нової культури комунікації представників ОМС з жителями громади.

Неодмінною умовою оптимізації комунікаційної роботи ОМС на регіональному рівні є прийняття комунікаційної стратегії (не лише формально), створення якої потребує діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації. Для зазначеного особлива увага керівництва громад (у місцевих радах) повинна приділятися рівню кадрового забезпечення кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями та активнішому залученню таких фахівців.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаменко М. І., Бейлін М. В. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 188 с.
2. Бабінова О.О. Взаємодія органів державного управління і місцевого самоврядування з громадськістю: теоретико-методологічний аспект: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01. Київ, 2006. 17 с.
3. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публік рилейшнз : монографія, Київ : МАУП, 2005. 440 с.
4. Бориснев С.В. Социология коммуникации : учеб. пособие для вузов. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 270 с.
5. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
6. Гондюл В.П. та ін. Інформатика та обчислювальна техніка : короткий тлумачний словник. Київ : Либідь, 2000. 320 с.
7. Гузенко Т. А. Основні засади формування комунікативної стратегії м. Києва: теоретичні та практичні аспекти. *Інтегровані комунікації : науковий журнал/ Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут журналістики*. Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. Вип. 26. С. 14-20.
8. Гулай В. Політико-комунікативні стратегії і практики взаємодії органів місцевого самоврядування України та Польщі. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : зб. наук. пр. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. № 27. С. 89-94.
9. Державне управління : навч. посіб. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко; за ред. А. Ф. Мельник. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2004. 342 с.
10. Драгомирецька Н. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні. *Публічне урядування*. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2015. № 1(1). С. 85–96.

11. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Сурмін Ю. П., Бакуменко В. Д., Михненко А. М. та ін. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.

12. Загорський В. С. Модель ефективної комунікації у сфері публічного управління та адміністрування: структурно-функціональний аспект. Демократичне врядування. 2016. № 16-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2016_16-17_3 (дата звернення: 19.06.2021).

13. Інструменти взаємодії та комунікації влади і громадськості / авт. колектив: Загайний В., Кузьма Н., Рудюк Ю. : посібник. Львів, 2017. 8 с. URL: https://loda.gov.ua/upload/users_files/23/upload/Brosh-1_Communications_DR.pdf. (дата звернення: 26.08.2021).

14. Карий О. І., Панас Я. В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування : навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування / Асоціація міст України. Київ : ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2015. 176 с.

15. Кашкин В. Б. Основы теории коммуникации. Москва, 2007. 90 с. URL: <https://www.docme.su/doc/122754/kashkin-v.b.-osnovy-teorii-kommunikacii.-m>. 2007. (дата звернення: 26.08.2021).

16. Кіслов Д. В. Термінологія комунікацій: теоретичний дискурс та його практичне використання. *Державне управління: удосконалення та розвиток : електронний журнал*. 2013. №3. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=551> (дата звернення: 26.08.2021).

17. Козаков В. М., Рашковська О. В., Ребкало В. А., Романенко Є. О., Чаплай І. В. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії : монографія. Київ : Персонал, 2017. 288 с.

18. Колодій А. Деякі теоретичні міркування і практичні пропозиції щодо змісту і структури спеціальності «Публічне управління й адміністрування» : зб. наук. пр. «Ефективність державного управління». 2015. № 45. С. 21-31. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21RE

F=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efdu_2015_45_4 (дата звернення: 23.08.2021).

19. Комунікативні технології управління закладом освіти / Держ. закл «ЛНУ імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. 238 с.

20. Комунікація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 26.08.2021).

21. Конституція України від 28.06.1996 р. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.08.2021).

22. Лозовский Л. Ш., Райзберг Б.А., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. - 2-е изд., испр. Москва : ИНФРА-М, 1999. 479 с.

23. Мельник О.А. Методологія дослідження системи органів місцевого самоврядування України у механізмі демократичної держави: теоретико-науковий вимір. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів, 2012. № 3. С. 55-63 URL: https://www.lvduvs.edu.ua/en/documents_pdf/visnyky/nvsvy/03_2012/12moatnv.pdf (дата звернення: 17.07.2021).

24. Мерманн Э. Коммуникация и коммуникабельность (Практические рекомендации для открытой коммуникации). Пер. с нем. Высочинава Е.И. Харьков : Гуманитарный Центр, 2007. 296 с.

25. Методологія наукових досліджень. Тексти лекцій для студентів галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 – Економіка, освітньої програми «Економіка довілля та природних ресурсів» денної форми навчання / Укладачі: Дерій Ж. В., Зосименко Т. І. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 113 с.

26. Михайловська О. В. Деякі аспекти комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. *Науковий вісник Полісся*. Чернігів : ЧНТУ, 2016. № 1 (5). 136 с.

27. Мушнікова С. А. Методологія наукового пізнання: об'єктивна необхідність дослідження безпеки розвитку підприємства як економічної системи. *Економічний вісник Дніпровської політехніки : науковий журнал*.

Дніпро, 2019 №3 (67), С. 187-196. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_187-196.pdf (дата звернення: 20.08.2021).

28. Новиков Д. В. Теория и практика связей с общественностью : учеб. Пособие. Комсомольск-на-Амуре : ФГБОУ ВПО «КНАГТУ», 2013. 91 с.

29. Основы теории коммуникации : учебник / под ред. Василика М. А.. Москва : Гардарика, 2006. 615 с.

30. Пінчук С. А. Муніципальне регулювання діяльності органів самоорганізації населення. *Сучасна наука в мережі Інтернет* : матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Збірник тез доповідей. Частина 2. Київ : ТОВ «ТК Меганом», 2010. С.11-14.

31. Почепцов Г. Нові комунікативні можливості у сфері державного управління. *Інтернет-видання «MEDIASAPIENS»*. Київ, 2012. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/6757/2012-07-08-novi-komunikatyvni-mozhlyvosti-u-sferi-derzhavnogo-upravlinnya/> (дата звернення: 17.07.2021).

32. Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века. Москва : Рефл-бук, 1999. 200 с.

33. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. Москва : Рефл-бук, Киев : Ваклер, 2001. 656 с.

34. Почепцов Г. Г. Стратегические коммуникации. Стратегические коммуникации в поли-тике, бизнесе и государ-ственном управлении. Москва : Альтер-пресс, 2008. 224 с.

35. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» : Закон України віж 27.03.2014 № 1170-VII. Дата оновлення: 08.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1170-18#Text>. (дата звернення: 27.08.2021).

36. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 року № 2939-VI. Дата оновлення: 24.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 26.08.2021).

37. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. Дата оновлення: 24.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#n83> (дата звернення: 20.08.2021).

38. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 26.08.2021).

39. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 року № 2657-XII. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 26.08.2021).

40. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97. Дата оновлення: 29.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#n20> (дата звернення: 30.08.2021).

41. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11.07.2001 року № 2625-III. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2625-14> (дата звернення: 26.08.2021).

42. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23.09.1997 року № 539/97-ВР. Дата оновлення: 16.07.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.08.2021).

43. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон України від 15.07.1997 року № 452/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=452%2F97-%E2%F0> (дата звернення: 26.08.2021).

44. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 року № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2493-14> (дата звернення: 26.08.2021).

45. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=93-15> (дата звернення: 26.08.2021).

46. Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.01.2010 № 85-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85-2010-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.08.2021).

47. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : Куйбіда В. С., Білинська М. М., Петроє О. М. та ін. ; за заг. ред. Куйбіди В. С., Білинської М. М., Петроє О. М. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

48. Публічність місцевого самоврядування за рік до чергових виборів: результати шостого дослідження. URL: <https://www.oporaua.org/report/samovriaduvannia/19487-publichnist-mistsevogo-samovriaduvannia-za-rik-do-chergovikh-viboriv-rezultati-shostogo-doslidzhennia>. (дата звернення: 15.09.2021).

49. Рейд Э. Идентичность и кибернетическое тело. *Массовая культура: современные западные исследования. Сборник статей*. Москва : Фонд научных исследований «Прагматика культуры», 2005. №1. С. 177-220.

50. Реформа децентралізації. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення: 23.08.2021).

51. Рой О. М. Система государственного и муниципального управления : учеб. Пособие. Санкт-Петербург : Питер, 2003. 301 с.

52. Романенко Є. Моделі комунікативної політики держави та інструментальне забезпечення взаємодії органів державної влади та громадськості. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2014. № 14. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk14/fail/romanenko.pdf. (дата звернення: 15.07.2021).

53. Руденко О. М., Чмига В. О. Комуникативний процес у місцевому самоврядуванні : навч.- метод. матеріали / уклад. Святненко В. В. Київ : НАДУ, 2013. 84 с.

54. Савруцкая Е. П. Проблемы коммуникации в контексте социокультурной реальности информационного общества. *Социальная философия. Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского*. Нижний Новгород, 2012. №1 (3), С. 132-137.

55. Салига К. С. Методологія наукового дослідження економічної ефективності інвестицій в інноваційні проекти. *Ефективна економіка : електронний журнал*. 2013. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1791> (дата звернення: 26.08.2021).

56. Философский энциклопедический словарь. / гл. редакция: Ильичёв Л. Ф., Федосеев П. Н., Ковалёв С. М., Панов В. Г. Москва : Советская энциклопедия, 1983. 840 с.

57. Хамітов Н. В. Енциклопедія Сучасної України / гол. редкол.: Дзюба І. М., Жуковський А. І., Железняк М. Г. та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4422 (дата звернення: 26.08.2021).

58. Чебан О. Оцінювання виконання комуникаційної функції органів публічної влади. *Збірник наукових праць. Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. № 2 (29). С. 59-66.

59. Черкасов С. В. Связи с общественностью в органах государственной власти и местного самоуправления. *Коммуникология : электронный научный журнал*. 2019. Том 4. №2. С. 65-72.

60. Шевчук Р. М. Методологія наукового пізнання: від явища до сутності. *Філософські та методологічні проблеми права : науковий журнал*. Київ, 2016. № 1, С. 31-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmpp_2016_1_5 (дата звернення: 26.08.2021).

61. Шилина М. Г. Коммуникация в современном обществе: проблемы изучения : материалы круглого стола в рамках Международной конференции

молодых ученых, аспирантов и студентов по инициативе факультета журналистики МГУ и философского факультета. *Медиаскоп : электронный научный журнал*. 2011. URL: <http://www.mediascope.ru/node/1108> (дата звернення: 29.08.2021).

62. Штурхецький С. В. Комуникативний потенціал органів місцевого самоврядування в Україні : монографія. Рівне : ТОВ «Овід», 2011. 148 с.

63. Яковлев И. П. Ключи к общению. Основы теории коммуникаций : учеб. пособ. 2-е изд., перераб. Санкт-Петербург : Авалон Азбукаклассика, 2006. 240 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1

Рівні взаємодії влади і громадськості

Рівень участі	Зміст	Що включає
Інформування	Відкритий і вільний доступ до необхідної, повної та вчасно наданої інформації є важливим для забезпечення прозорості та відповідальної політики. Інформація має бути доступною для громадян, а також громадським організаціям задля ефективного виконання ними функції контролера	Процеси прийняття рішень органами місцевої влади
		Документи, що стосуються розробки політики
		Документи, що стосуються проектів рішень
		Документи та стенограми консультацій, інших публічних заходів
		Постійне висвітлення інформації на вебсайтах залучених суб'єктів
Консультування	Широке обговорення представниками органів місцевої влади та організацій громадянського суспільства різних способів вирішення конкретної проблеми політики. Очікується, що у ході консультацій органи місцевої влади збирають і узагальнюють думки та позиції, які можуть виявитися дуже різними. Тематика консультацій часто визначається владою, а не громадськістю/	Проведення громадських слухань і круглих столів за участі суб'єктів прийняття рішень з метою визначення актуальних питань і збору пропозицій
		Проведення експертних семінарів і зустрічей з метою підготовки експертних рекомендацій щодо вирішення проблеми
		Проведення сесій або комітетських зустрічей із можливістю для громадськості висловити свої позиції
		Організація публічних заходів, конференцій, форумів і семінарів з метою інформування та обговорення результатів упровадження політики за участі організацій громадянського суспільства та громадян
Діалог	Двостороння комунікація між органами влади, з одного боку, та організаціями громадянського суспільства і громадянами, з іншого. Широкий діалог часто не пов'язаний з конкретним питанням або актуальним процесом розробки політики - він є загальним способом обговорення питань органами влади та організаціями громадянського суспільства. Тому питання для обговорення можуть визначитися обома сторонами. Діалог-співпраця	Проведення регулярних зустрічей для обміну думками, а також спеціалізованих зустрічей щодо конкретних питань
		Надання відгуків на проведені зустрічі як з боку органів влади, так і з боку організацій громадянського суспільства

	<p>будується навколо специфічного питання політичного розвитку. Він є більш сфокусованим і організовується за результатами широкого діалогу. Діалог-співпраця є важливим для визначення етапів стратегії реалізації політики, а тому часто веде до вироблення спільних рекомендацій, проектів нормативних рішень, політичних ініціатив</p>	
Партнерство	<p>Партнерство передбачає розподіл відповідальності за процес вироблення політики. Воно актуальне для розробки або впровадження певної політики або проектів, де організації громадянського суспільства можуть бути залучені до конкретної реалізації</p>	<p>Залучення організацій громадянського суспільства на етапі розробки політики або виконання рішення</p> <p>Організації громадянського суспільства повинні мати право залишатися незалежними – організовувати кампанії, пов’язані із відповідним питанням політики</p> <p>Можливість прийняття спільних рішень (наприклад, при формуванні місцевих бюджетів)</p>

Події та явища в період з 2011 по 2021 роки на міжнародному, державному та обласному рівнях

Сфера	Період	Рівень	Події
1	2	3	4
Соціальна сфера	2011 – 2014	Міжнародний	– 31 жовтня 2011 року згідно з розрахунками Фонду народонаселення ООН, на Землі народився семимільярдний житель.
		Державний	– 3 липня 2012 року Верховна Рада України у другому читанні 248 депутатськими картками прийняла законопроект «Про засади державної мовної політики», внесений народними депутатами Вадимом Колесніченком та Сергієм Ківаловим 7 лютого 2012 року. – 13 квітня 2014 року в Україні оголошена антитерористична операція з метою подолання проявів сепаратизму і недопущення захоплення адміністративних будівель. – 5 вересня 2014 року в Мінську тристороння контактна група (Росія, Україна, ОБСЄ) та представники ополченців підписали мирний протокол з 12 пунктів, першим з них значиться «забезпечення негайного двостороннього припинення застосування зброї». – за даними 2014 року Асоціації міст України більшість мешканців міст незадоволена життям у своїх населених пунктах (52%), з яких: 77% – згадали проблему зростання цін, 65% – низькі зарплати та пенсії, 47% – високі комунальні тарифи, 45% – високий рівень безробіття, 26% – соціальну нерівність, 37% - поганий стан доріг, 26% – незадовільна охорона здоров'я, 20% – неналежні комунальні послуги, 17% – поганий санітарний стан міста, 36% – корупція місцевої влади, 28% – потенційні загрози, пов'язані з бойовими діями на Сході країни.
		Обласний	– протягом 2014 року в області суттєво підвищились ціни (тарифи) на транспорт – на 45,8 %, товари та послуги відпочинку і культури – на 34,5 %, предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – на 33 %, житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – на 32,7 %, у сфері охорони здоров'я – на 31,7 %, одяг і взуття – на 26 %.
	2015 – 2018	Міжнародний	– 7 січня 2015 року в Парижі відбувся напад на офіс редакції французького сатиричного щотижневика «Charlie Hebdo», який привів до загибелі 12 і пораненню 11 чоловік.

	Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 27 січня 2015 року Верховна Рада України визнала Росію країною-агресором, а самопроголошені ДНР і ЛНР терористичними організаціями. – 6 грудня 2016 року Парламент підтримав пропозицію Уряду про подвоєння мінімальної зарплати – з 1 січня 2017 року це 3200 грн. – 14 липня 2016 року Верховна Рада проголосувала за перехід на паспорти нової генерації з біометричними даними особи. З 1 листопада Кабмін дозволив оформлювати їх усім українцям - ID-картки видають з 14 років, а не з 16, як це було раніше. – 3 жовтня 2017 року Верховна Рада України ухвалила закон про пенсійну реформу. – 1 липня 2018 року в Україні вступила в дію нова медреформа та eHealth — інформаційно-телекомунікаційна система. – за підсумками 2018 року Україна опинилася на 64 сходинці за рівнем соціального розвитку серед 146 країн світу, про що свідчать результати глобального дослідження «Індекс соціального розвитку», розробленого американською неурядовою організацією Social Progress Imperative за підтримки компанії «Делойт». Індекс визначає рейтинги країн на базі показників, що мають безпосередній вплив на якість життя людей. – у 2015 році Центр Політичних студій та аналітики опублікував фінальний звіт по кампанії «Знати, щоб діяти!». Кампанію мала на меті перевірити розуміння органами місцевого самоврядування закону «Про доступ до публічної інформації» та оцінити його виконання на місцях. Протягом вересня-листопада 2015 року Центр провів кількісний та якісний моніторинг серед 120 міських рад. За результатами моніторингу, що тривав у п'ять етапів протягом трьох місяців з вересня по грудень 2015 року, середній рівень відкритості міських рад в Україні становить 54%. Це говорить про те, що в цілому міські ради є мінімально відкритими. Однак, рівень відкритості міських рад обласних центрів, обласного значення та звичайних (малих) міст суттєво відрізняються. Таким чином, найкраще надають публічну інформацію на запити міські ради обласних центрів, середній рівень відкритості яких становить 69%. Гірша ситуація з середнім рівнем відкритості міських рад обласних центрів, який становить 57%. Однак, зовсім низький середній рівень відкритості у міських рад звичайних (малих) міст – 37%. До трійки лідируючих областей увійшли Дніпропетровська, Волинська та Хмельницька області, однак вони всеодно є «недостатньо відкритими». В цей час, міські ради Житомирської, Кіровоградської та Луганської областей, очолюють список з кінця. – 2 липня 2015 року Верховною радою України прийнято Закон України № 577-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного
--	-----------	--

		<p>звернення та електронної петиції.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 18 січня 2018 року Верховна Рада України ухвалила в другому читанні та в цілому закон про реінтеграцію Донбасу. – 15 грудня 2018 року Об'єднаний собор, що зібрався у Софійському Соборі в Києві створив Українську Помісну Автокефальну Православної Церкву і її предстоятелем обрав митрополита Епіфанія (Сергія Думенка).
	Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – на 01.08.2016 в області функціонує 523 дошкільних навчальних заклади, у яких отримують освіту майже 57,4 тис. дітей. – квітень 2018 року – в м. Запоріжжя відкрито новий пам'ятник «Героям Чорнобиля». – 15 жовтня 2015 засновано Місцеву асоціацію органів місцевого самоврядування «Регіональний центр розвитку спроможних територіальних громад Запорізької області». – у 2017 році жителями міста Запоріжжя підтримано 15 петицій, зокрема щодо: розробки та початку впровадження концепції розвитку велоінфраструктури та велотранспорту в Запоріжжі; посилення контролю над забрудненням довколишнього середовища через встановлення автоматизованої системи контролю над якістю атмосферного повітря і води у м. Запоріжжя; побудови Запорізького сміттєпереробного заводу, створення служби соціального таксі в місті Запоріжжя тощо.
2019 – 2021	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – грудень 2019 року – початок пандемії COVID-19, яка наразі триває. – навесні 2020 року Сполученими Штатами прокотилася хвиля протестів під гаслом «Black lives matter» через загибель під час затримання поліцейськими афроамериканця Джорджа Флойда. Протести пройшли в Нью-Йорку, Чикаго, Сан-Франциско, Лос-Анджелесі, Філадельфії та інших великих американських містах. – 8 грудня 2020 року у Великій Британії зробили перше у світі щеплення вакциною Pfizer BioNTech від COVID-19 90-річній пацієнтці. Згодом вакцинацію почали у США, Ізраїлі, Польщі, Туреччині, Угорщині, Сербії тощо.
	Державний	<ul style="list-style-type: none"> – починаючи з 11 червня 2017 року впроваджено безвізовий режим між Україною та Європейським союзом - статус, що дозволяє громадянам України вільно перетинати міждержавні кордони країн Європейського Союзу без попереднього звернення до посольства для отримання дозволу. – 3 березня 2020 року зафіксовано перший випадок інфікування коронавірусом в Україні. – 11 березня 2020 року – в Україні запровадили карантин. – 23 грудня 2020 року – коронавірусна хвороба продовжується, кількість хворих у

			<p>країні перевищила 1 мільйон.</p> <ul style="list-style-type: none"> – з 12 березня 2020 року відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 11.03.2020 № 211 Україна закрила для відвідування всі заклади освіти через початок епідемії та підтвердження перших випадків захворювання. З 15 жовтня до 15 листопада 2020 року уряд України рекомендував закладам вищої та професійно-технічної освіти у зв'язку з погіршенням епідеміологічної ситуації повністю перейти на дистанційне навчання. – за даними Українського інституту майбутнього, 72% українців вважають, що дистанційне навчання 2020-2021 років знизило якість навчального процесу.
		Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – за підсумками 2019 року сумарний коефіцієнт народжуваності у Запорізькій області є дуже низьким (1,25 народжень в середньому на 1 жінку), що вказує на подальше зниження 12 рівня народжуваності в регіоні. Для регіону характерні низький коефіцієнт народжуваності (7,4‰) та високий коефіцієнт смертності населення (16,3‰), які в сумі дають найгірший показник природного приросту населення (-8,9‰) серед порівнюваних регіонів, особливо закордонних. – станом на січень 2019 року в Запорізькій області в органах соціального захисту населення взято на облік близько 53 тисяч внутрішньо переміщених осіб, що складало приблизно 3, 11% населення області. – 19 жовтня 2020 року розпочав роботу новий термінал у Міжнародному аеропорті Запоріжжя. – наприкінці 2019 року до Запорізької обласної ради надійшла одна петиція. Вона була оприлюднена на сайті, але не набрала необхідну кількість голосів та була розглянута як звернення громадян у 2020 році.
Технологічна сфера	2011 – 2014	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – в Африці, на Близькому Сході і насамперед в Азії спостерігається справжній газетний бум. Активний вихід преси в Інтернет на Заході не зміг вплинути на те, що загальносвітовий тираж друкованих газет у 2011 році порівняно з попереднім роком зріс на 1,1%, до 512 млн. екземплярів. – 1 листопада 2011 року на території всієї України розпочали мовлення загальнонаціональні мережі цифрового мовлення MX-1, MX-2, MX-3 та MX-5 у цифровому стандарті DVB-T2. – 22 грудня 2011 року засновник Apple Стів Джобс посмертно став лауреатом «Греммі» за розробку "продуктів і технологій, які змінили способи сприйняття музики, телебачення, фільмів і книг". – 11 січня 2012 року на знак протесту проти обговорюваного в США законопроекту

			<p>щодо боротьби з піратством Вікіпедія на добу закрила доступ до свого англomовного розділу.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 13 липня 2012 року англійська Вікіпедія перетнула межу в 4 000 000 статей. – 30 - 31 липня 2012 року сталося наймасштабніше відключення світла в новітній історії, постраждали 670 млн осіб по всій Індії, що становить близько 9% населення країни. В епіцентрі катастрофи опинилися 22 індійських штати. – 8 квітня 2014 року після 12 років, 6 місяців і 12 днів на ринку «Windows XP» досяг кінця життєвого циклу: «Microsoft XP» припинив підтримку операційної системи.
		Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 17 травня 2012 року українська Вікіпедія увійшла в двадцятку найбільш відвідуваних у світі з показником 50,7 мільйонів переглянутих сторінок. Це на 58 % або в 1,58 разів більше проти квітня 2011 (32,0 млн.). За темпами зростання популярності серед 20-и найбільш відвідуваних Вікіпедій - українська на другому місці і поступається лише китайській. – за даними 2014 року Асоціації міст України результативність відвідування сайтів органів місцевої влади із знаходження необхідної інформації, % тих, хто користується Інтернетом: завжди заходять – 4,7%, заходять у більшості випадків – 29,3%, рідко заходять 26,8%, практично ніколи не заходять – 39,1%. Більшість мешканців міст так чи інакше цікавиться діяльністю органів місцевого самоврядування, хоча визнають, що знають про неї недостатньо. Основними каналами отримання такої інформації є телебачення, преса та спілкування із знайомими. Водночас попри високий рівень користування інтернетом, городяни вважають комунікацію з органами місцевого самоврядування через цей канал здебільшого неефективною, що свідчить про необхідність у покращенні адміністрування сайтів міських рад.
		Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – згідно звіту Колегії державного комітету телебачення та радіомовлення України про стан інформаційного простору Запорізької області, оприлюдненому 25 листопада 2014 року, засновниками друкованих ЗМІ є: органи виконавчої влади, місцевого самоврядування – 43 видання (включно з виданнями, де вони є співзасновниками); фізичні особи – 202; комерційні структури – 128; навчальні заклади – 18; релігійні організації – 2; громадські об'єднання - 28; політичні партії - 8. У телерадіопросторі Запорізької області здійснюють діяльність 39 місцевих теле- та радіоорганізацій, з них телеорганізацій – 22, радіоорганізацій – 17. У цифровому стандарті транслюються програми 30 мовників (28 загальнонаціональних та 2 місцеві). Фактично в області регулярно виходять друком 284 місцеві друковані ЗМІ загальним разовим тиражем близько 700 тис. примірників, з них за сферою розповсюдження:

			<p>в межах області – 52 видання, в межах районів – 19 видань, в межах міст – 203 видання; за видами видань: 278 – газет, 3 – журнали, 3 – збірники.</p> <p>– у 2016 році Запорізькою міською радою затверджено Програму «Цифрова стратегія міста на 2017 – 2020 роки» для створення єдиного інформаційного простору.</p>
2015 – 2018	Міжнародний		<p>– 30 червня 2015 року Міжнародне бюро мір і ваги додало високосну секунду для регулювання тривалості доби – остання хвилина червня мала 61 секунду.</p> <p>– 16 грудня 2015 року Окружний адміністративний суд Києва заборонив діяльність Комуністичної партії України, задовольнивши в повному обсязі позов Міністерства юстиції України. Однак звернення до Конституційного суду України групи народних депутатів загальмувало ліквідацію її структури до вердикту Конституційного суду.</p> <p>– 2 вересня 2017 року крипто валюта Bitcoin встановила рекорд курсу до американського долара, перевищивши 4,5 тисяч доларів за одиницю.</p> <p>– 16 листопада 2018 року на 26-й Генеральній конференції з мір та ваг у Парижі ухвалене рішення перевизначити чотири основні одиниці СІ: кілограм, ампер, кельвін і моль.</p>
	Державний		<p>– 23 лютого 2015 року три найбільших мобільних оператори України Київстар, МТС Україна і Астеліт (TM Life)) придбали ліцензії 3G на користування радіочастотним ресурсом для IMT-2000 (UMTS) в Україні.</p> <p>– 16 травня 2017 року Президент України Петро Порошенко ввів у дію нові санкції проти Росії, внаслідок яких, зокрема, мають бути заблоковані соцмережі «ВКонтакте» та «Однокласники», програму 1С, інтернет-портали Яндекс, Mail.Ru, антивіруси Kaspersky та Dr.Web, а також та деякі російські телеканали.</p> <p>– 29 вересня 2017 року в Україні засновано Вищий суд з питань інтелектуальної власності.</p> <p>– 30 березня 2018 року lifecell і Vodafone запустили зв'язок 4G.</p> <p>– у 2015 році у Києві засновано міську ініціативу Київ Смарт Сіті з метою технологізації міста Києва через запровадження проєктів «Картка киянина», онлайн записів та підтримки міських проєктів з упровадженням порталу відкритих даних, онлайн запису до лікаря, електронної черги до дитсадків, комплексної системи відеоспостереження, системи електронних петицій тощо.</p> <p>– 21 жовтня 2015 року Кабінет міністрів України затвердив постанову №835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних».</p> <p>– покриття Інтернетом в Україні перевищило 60%, при цьому 62% українців у віці</p>

		<p>старше за 15 років користуються інтернетом.</p> <p>Обласний</p> <ul style="list-style-type: none"> – Запорізька область за підсумками 2017 року входить до числа провідних індустріальних регіонів України. Основу промисловості регіону складають металургійний (37,9% загальної реалізації по області), енергетичний (23,1%) та машинобудівний (12,5%) комплекси. Після п'яти років скорочення обсягів промислового виробництва з 2017 року спостерігається зростання індексу промисловості, який за підсумками 2017 року у порівнянні з 2016 роком склав 105,9 %. За цим показником область перемістилася з 23 на 10 місце серед регіонів України. – Запорізький край у 2018 році виробляє кожен третій кіловат електроенергії в Україні. – рішенням Запоізької міської ради від 30.11.2016 №101 затверджено Положення про електронні петиції. – рішенням міської ради від 30.06.2016 №45 створена Запорізька Муніципальна Інтегрована Система Обробки Інформації (ЗМІСОІ) та прийнято низька заходів з розвитку, експлуатації ЗМІСОІ у 2016, а саме: офіційного порталу ЗМР; модулю «Контакт-центр»; модулю «Електронні петиції»; модулю «Прозорий бюджет»; модулю «Громадський бюджет»; розгортання єдиного домену ЗМР; впровадження єдиної доменної політики ЗМР; впровадження системи Кадрового обліку ЗМР; консолідація оперативного управління мережевого та серверного обладнання.
2019 – 2021	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 30 травня 2020 року пройшов Запуск SpaceX. Вперше після майже дев'ятирічної перерви американські астронавти вирушили на Міжнародну космічну станцію на пілотованому кораблі компанії SpaceX бізнесмена Ілона Маска. – особисті дані понад 90 млн користувачів Facebook опинилися в руках третіх осіб, а саме аналітичної компанії Cambridge Analytica. Як виявилось, інформація не була викрадена - вона дісталася британцям практично законним шляхом, виключно через недогляд керівництва Facebook, що дозволяв стороннім програмам користуватися даними користувачів. – коронавірус прискорив поширення та впровадження технологій у різних сферах. Люди були змушені звернутися до них, щоб долати обмеження через пандемію. В результаті багатьом компаніям зі сфери ІТ коронавірус зіграв на руку, адже їхні послуги та продукти стали потрібними відразу великому числу людей. Наприклад, одним із найбільш затребуваних сервісів у 2020 році став відеозв'язок. Він дозволив людям спілкуватися з рідними та близькими, багато компаній завдяки відеозв'язку зуміли організувати сталу роботу під час карантину, а учні шкіл зі студентами продовжили своє навчання, не виходячи

			<p>з дому. Суперпопулярна програма Zoom наростила користувальницьку базу в 30 разів: у грудні 2019-го цим сервісом щодня користувалися близько 10 млн осіб, а в квітні 2020-го – понад 300 млн. Акції компанії відповідно очікувано зростали, порівняно з початком року на рівні 750%, і компанія навіть увійшла до двадцятки найдорожчих підприємств США в технологічному секторі.</p> <ul style="list-style-type: none"> – за відсумками 2020 року по всьому світу стало значно більше стільникових мереж п'ятого покоління. Лідиром у впровадженні нової технології став Китай, але й інші країни активно будують 5G-інфраструктуру. Стільникові мережі нового покоління вводяться в комерційну експлуатацію в Європі, США, Південній Кореї тощо.
		Державний	<ul style="list-style-type: none"> – за даними «Gemius», станом на червень 2019 в Україні 24,8 млн користувачів Інтернету. – 23 березня 2020 року українська «Вікіпедія» перетнула рубіж у мільйон статей. – Міністерством цифрової трансформації України у 2019 році було вперше презентовано й офіційно запущено у 2020 році Дію («Держава і я») – мобільний застосунок, вебпортал і бренд цифрової держави в Україні. – з початку 2020-го до початку 2021 року українська аудиторія соціальних мереж збільшилася на сім мільйонів осіб. (за даними компанії GlobalLogic). 60 відсотків населення України зареєстровані у соціальних мережах. Найпопулярнішою соцмережею у країні залишається YouTube з охопленням у 96 відсотків користувачів. – у серпні 2021 року кількість статей української Вікіпедії перевищує 1,1 млн.
		Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – структура промисловості у 2019 році Запорізької області є висококонцентрованою – близько 40% у ній припадає на металургію та понад 21% на постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. – у 2019 році діяльність Кам'янсько-Дніпровської міської ради, її виконавчого комітету, комунальних підприємств громади, закладів освіти та культури, установ соціальної сфери висвітлювались на офіційному сайті міської ради (http://kamenkamr.gov.ua/) та на сторінці громади у Facebook (https://www.facebook.com/kamenkadneprotg), а також у друкованих ЗМІ: 440 публікацій (сайт) та 1560 публікацій (сторінка у Facebook). Щомісячне інформаційне охоплення публікаціями серед користувачів Facebook при цьому становить 4000 – 6000 осіб на місяць; понад 13000 осіб щомісяця залучено до публікацій та взаємодії (прочитано/переглянуто, репост, лайк, коментар), що у 2,5 раза більше, ніж у попередньому 2018 році. – рішенням Гуляйпільської міської ради 27.08.2021 №9 затверджено Положення про

			<p>порядок подання та розгляду електронних петицій, адресованих Гуляйпільській міській раді, її виконавчим органам.</p> <ul style="list-style-type: none"> – протягом 2020 року виконавчим апаратом Запорізької обласної ради було одержано 249 (на 112 менше, ніж у 2019 році) звернень. Загальна кількість громадян, що звернулася до Запорізької обласної ради, досягла 3365, що на 473 менше, ніж минулого 2019 року. – у 2020 році на адресу Кам'янсько-Дніпровської міської ради надійшло вхідної кореспонденції – 5132, заяв – 1468, сформовано 74 справи на звернення громадян, 1 справу на звернення народних депутатів, 8 справ на звернення депутатів місцевої ради, 28 справ на надання публічної інформації, видано 276 громадських характеристик. – у 2021 році в Запорізькій області 67 територіальних громад, 2 з яких не мають власного вебсайту.
Економічна сфера	2011 – 2014	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 18 травня 2012 за підсумком первинного розміщення акцій Facebook компанія була оцінена у 104 млрд доларів і в перший же день торгів увійшла до списку 500 найкрупніших компаній США за версією журналу «Fortune». – 22 серпня 2012 року після 18 років перемовин Росія офіційно стала 156-ю державою учасницею Світової організації торгівлі (міжнародної організації, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням). Своєю чергою Україна 16 травня 2008 року стала повноправним членом цієї організації. – 29 травня 2014 року президенти Росії, Білорусі і Казахстану підписали договір про утворення Євразійського економічного союзу. – 18 грудня 2014 року Європейський союз заборонив інвестиції в окупований Крим.
		Державний	<ul style="list-style-type: none"> – за даними Світового банку за підсумками 2011 року Україна зайняла перше місце у світі за кількістю податків і зборів: український бізнес у той чи іншій формі сплачує 135 різних податків. – 31 липня 2012 року Верховна Рада України ратифікувала угоду про зону вільної торгівлі з країнами СНД. – 27 березня 2014 року Верховна Рада ухвалила урядовий закон про запобігання фінансовій катастрофі, котрий передбачає підвищення податків, акцизів і зборів та скорочення субсидій, і є передумовою для отримання фінансової допомоги від МВФ. – 30 квітня 2014 року Виконавча рада Міжнародного валютного фонду схвалила дворічну програму «стенд-бай» для України обсягом \$17 млрд (800 % квоти). – 30 листопада 2014 року державний і гарантований борг України перевищив трильйон гривень.

	Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – 30 липня 2012 року холдинг Метінвест Ахметова та Новинського отримав контроль над комбінатом Запоріжсталь. – протягом 2013 року до загального фонду обласного бюджету надійшло 895,8 млн. грн., що становить 96,1 % затвердженого на рік бюджету, надходження збільшилися у порівнянні з 2012 роком на 45,7 млн. грн., або на 5,4 %.
2015 – 2018	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 2 серпня 2018 року компанія «Apple Inc.» першою із американських компаній досягла ринкової вартості в 1 трильйон доларів.
	Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 5 лютого 2015 року Національний банк визнав неплатоспроможним банк «Надра» Дмитра Фірташа, який входить у групу найбільших фінустанов України – 6 лютого 2015 року Національний банк України підвищив облікову ставку з 14 % до 19,5 % – 3 березня 2015 року Національний банк України визнав п'ятий за величиною банк країни Дельта Банк неплатоспроможним. – 4 березня 2015 року Національний банк України підвищив ставку рефінансування до 30 % – 11 березня 2015 року Рада директорів Міжнародного валютного фонду схвалила надання Україні близько \$17,5 млрд у рамках нової програми розширеного фінансування. – 9 квітня 2015 року найбільша компанія України Метінвест заявив про стан дефолту. – 12 травня 2015 року «Укрзалізниця» повідомила кредиторам про настання технічного дефолту за її внутрішніми боргами. – 18 грудня 2015 року український уряд наклав мораторій на виплату Росії боргів на \$3,5 млрд. – 1 січня 2016 року набрала чинності зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. – 4 січня 2016 року Росія заблокувала транзитні перевезення з України через РФ – 18 грудня 2016 року відбулась Націоналізація ПриватБанку – найбільший комерційний банк країни перейшов у державну власність. – запроваджено е-декларування та система електронних державних закупівель ProZorro. – 18 вересня 2017 року Україна вперше за 4 роки розмістила єврооблігації на 3 мільярди доларів. – 26 листопада 2018 року Міжнародний трибунал у Парижі постановив стягнути з РФ на користь «Ощадбанку» 1,3 млрд доларів як компенсацію збитків, завданих внаслідок анексії Криму.

	Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – у 2017 р., порівняно із 2015 р., значно зросли капітальні інвестиції в економіку області – з 7123,3 млн. грн. до 15069,6 млн. грн. – у 2017 році згідно з рейтинговою оцінкою, проведеною Мінрегіоном, Запорізька область за більшістю показників увійшла до першої десятки регіонів, а за напрямками «Економічна ефективність» та «Інвестиційний розвиток і зовнішньоекономічна співпраця» посідає третє місце серед регіонів України. – в регіональному рейтингу ведення бізнесу в 2018 р. Запорізька область посіла 24 місце серед 25 регіонів України, опустившись на 2 позиції, порівняно із 2017 р. Зокрема, низькими є позиції регіону за показниками «Сплата місцевих податків» – 22 місце; «Одержання дозволів на будівництво» – 23 місце; «Оформлення земельної ділянки» – 24 місце.
2019 – 2021	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 1 лютого 2019 року Європейський Союз і Японія підписали Угоду про економічне партнерство, створивши найбільшу у світі зону вільної торгівлі. – 12 березня 2020 року – Глобальна фінансова криза 2020 року: чорний четвер – на тлі соціально-економічних наслідків пандемії вірусу COVID-19 основні американські індекси Dow Jones, S&P 500 і NASDAQ обвалились майже на 10 %, що стало найбільшим падінням за останні 33 роки. – у підсумковій доповіді, опублікованій у газеті The Guardian, зазначається, що «частка доходу від цифрового контенту на загальному ринку газетної, книжкової та журнальної індустрій у більш ніж 50 англomовних країнах світу у 2020 році склала всього 24 відсотки.
	Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 28 квітня 2020 року Президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» № 552-ІХ, який Верховна Рада ухвалила 31 березня 2020 року. Документ передбачає формування законодавчого поля для запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення.
	Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – протягом 2019 року за рахунок коштів бюджетів ОТГ розроблено та актуалізовано 40 інвестиційних паспортів, які презентовано під час ІV міжнародного інвестиційного форуму «InCo Forum Integration & Cooperation» та розміщено на спеціалізованому інвестиційному порталі «Запорізька область – регіон можливостей» (https://investmentzp.org.ua/). – у 2020 році завершився ІІ етап реалізації Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року, який тривав протягом двох останніх років. За його результатами реалізовано або продовжено роботи з реалізації 47 проєктів (71,2 % від загальної кількості), фінансування яких здійснювалося за рахунок різних джерел, на загальну

			суму майже 6,6 млрд грн., та 23 млн дол. США. З них протягом 2020 року реалізовано або на завершальній стадії реалізації – 37 проєктів (56,1 % від загальної кількості); профінансовано заходи по 24 проєктах на загальну суму близько 4,2 млрд грн.
Політична сфера	2011– 2014	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 17 лютого 2011 року організовані через соціальні мережі, у Лівії почались масові виступи проти диктатора Муамара Каддафі. – 18 листопада 2011 року у Москві президентами Росії, Білорусі і Казахстану підписано договір про створення Євразійського економічного союзу. – 18 грудня 2011 року остання колона американських військ виведена з Іраку – 18 березня 2014 року призупинено членство Росії в G8, а також у Кремлі підписали угоду про приєднання Криму та Севастополя до Росії, її скріпив підписом президент Путін, спікер розпущеної Верховної ради Криму Володимир Константинов, прем'єр Сергій Аксьонов, мер Севастополя Олексій Чалий. – 28 серпня 2014 року Тайїп Реджеп Ердоган став 12-м президентом Туреччини. – 16 вересня 2014 року Верховна Рада України та Європейський парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС.
		Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 11 жовтня 2011 року Печерський суд засудив Юлію Тимошенко до семи років ув'язнення, заборонив три роки обіймати державні посади, і зобов'язав відшкодувати НАК «Нафтогаз України» збитки на 1,5 млрд грн. – 5 грудня 2012 року у щорічному Індексі сприйняття корупції, укладеному міжнародною неурядовою організацією Transparency International, Україна опинилася на 144 місці і названа найкорумпованішою країною Європи. – 1 січня 2013 року Україна почала головувати в Організації з безпеки й співробітництва в Європі (ОБСЄ) та в Організації чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС). – 24 листопада 2013 року у Києві розпочався Євромайдан. – 15 березня 2014 року Верховна Рада України розпустила Кримську Верховну раду. – 25 травня 2014 року в Україні на дострокових президентських виборах у першому турі переміг Петро Порошенко.
		Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – за результатами виборів депутатів до Запорізької обласної ради, що відбулися 25 жовтня 2015 року обрано 84 депутати, з яких від: Опозиційного блоку – 28 депутатів, Блоку Петра Порошенка «Солідарність» – 13, Нашого Краю – 10, ВО «Батьківщина» – 8, УКРОП – 7, Радикальної партії Олега Ляшка – 6, Об'єднання «Самопоміч» - 6, Нової політики – 6.

2015 – 2018	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 11 жовтня 2015 року президентом Білорусі переобраний Олександр Лукашенко, який займав цей пост з 1994 року. – 20 січня 2017 року Дональд Трамп складає присягу, ставши 45 президентом Сполучених Штатів Америки. – 14 березня 2018 року Ангелу Меркель вчетверте обрали канцлером Німеччини. – 18 березня 2018 року на президентських виборах у Російській Федерації переміг чинний президент Володимир Путін. – 30 травня 2015 року колишній президент Грузії Міхеїл Саакашвілі отримав українське громадянство і призначений головою Одеської обласної державної адміністрації.
	Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 12 травня 2016 року Верховна Рада ухвалила зміни до закону «Про прокуратуру» та надала згоду на призначення Юрія Луценка генпрокурором. – 1 вересня 2017 року офіційно набула чинності угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (угода між Україною та Європейським Союзом про асоціацію, яка замінює Угоду про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною та дає змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції). – 19 травня 2018 року Президент України Петро Порошенко підписав указ про остаточне припинення участі України в роботі статутних органів Співдружності Незалежних Держав (СНД). – 7 червня 2018 року Верховна Рада України ухвалила закон про Вищий антикорупційний суд.
	Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – станом на травень 2017 року більшість обраних голів територіальних громад перемогла як самовисуванці (20 з 24 голів). Виняток становлять лише чотири кандидати: член партії «Наш край» Анатолій Малахатка (Малотокмачанська ОТГ), «БПП «Солідарність» – Наталя Попова (Гірсівська сільська ОТГ) та представники «Опозиційного блоку» Володимир Антоненко та Сергій Герасименко, (Кам'янсько-Дніпровська та Орхівська міські ОТГ). За підсумками виборів 30 квітня 2017 року у восьми громадах з 196 мандатів 55 (28,06%) отримали представники «Опозиційного блоку».
2019 – 2021	Міжнародний	<ul style="list-style-type: none"> – 31 січня 2020 року о 23:00 за лондонським часом (01:00 за Києвом) Сполучене королівство Великої Британії та Північної Ірландії перестало бути членом Європейського Союзу. – 3 листопада 2020 року – президентські вибори в Сполучених Штатах Америки, перемога Джо Байдена.

	Державний	<ul style="list-style-type: none"> – 21 квітня 2019 року вибори Президента України: у другому турі перемогу отримав Володимир Зеленський із результатом 73 % голосів. – 7 лютого 2019 року Верховна Рада України внесла поправки до Конституції, які закріпили курс на повноправне членство в Європейському Союзі та НАТО. – 1 квітня 2019 року утратив чинність Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією. – 5 вересня 2019 року розпочав роботу новостворений Вищий антикорупційний суд України. – 24 січня 2019 року Колегія Оболонського райсуду Києва заочно визнала екс-президента Віктора Януковича винним у державній зраді та пособництві в агресивній війні, відхиливши статтю «пособництво в умисних діях, вчинених з метою зміни меж території та державного кордону», і визначила йому покарання у виді 13 років позбавлення волі. – 21 липня 2019 року в Україні пройшли позачергові парламентські вибори, за підсумками яких до Верховної Ради IX скликання увійшли представники п'яти партій за пропорційною системою, ще п'яти – за мажоритарною системою і 46 самовисуванців по одномандатних округах. Пропрезидентська партія Володимира Зеленського «Слуга народу» отримала 254 з 450 місць. – 12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів, в Україні сформовано 1469 територіальних громад, які покриватимуть усю територію країни. – 25 жовтня 2020 року пройшли місцеві вибори на новій територіальній основі громад і районів. – з 27 по 29 листопада 2020 року компанія «Active Group» провела соціологічне дослідження щодо рівня довіри українців до центральної і місцевої влади та результатів місцевих виборів. За п'ятибальною шкалою жителі України оцінили рівень своєї довіри до місцевої влади на 3,0 бали, при цьому довіру до міського чи сільського голови люди оцінили на: 1 бал – 11,9%, на 2 бали – 13 %, на 3 бали – 30,5%, на 4 - 21,9%, на 5 - 11,7%, не визначились – 11% респондентів. – 19 травня 2021 року Кабінет Міністрів схвалив проект Указу Президента України «Про Стратегію комунікації державної політики євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року».
	Обласний	<ul style="list-style-type: none"> – 22 квітня 2021 року у місті Нікополь Дніпропетровської області пройшли установчі збори місцевої асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація громад зон

		<p>спостереження АЕС». Асоціацію створено з метою ефективного здійснення своїх повноважень, узгодження дій органів місцевого самоврядування щодо захисту прав та інтересів територіальних громад та відновлення прав населення, яке постійно проживає в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій, що входять у зони спостереження АЕС. Наразі від Запорізької області до Асоціації долучилися Кам'янсько-Дніпровська та Степногірська територіальні громади.</p> <p>– 29 вересня 2021 року на позачерговій сесії Запорізької міської ради депутати підтримали дострокове припинення повноважень Запорізького міського голови Володимира Буряка.</p>
--	--	--

Додаток В

Таблиця 1

Результати опитувань експертів про ступінь впливу факторів на розвиток комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні

Фактори	Оцінка експертів (ступінь впливу факторів) від 1 до 5				Середня оцінка	Вага критерію
	1 експерт	2 експерт	3 експерт	4 експерт		
Соціальні:						
1. Збройний конфлікт на території України	3	1	2	2	2	0,03
2. Низький рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями	2	4	5	4	3,75	0,06
3. Низькі рівні якості та задоволеності життям жителів громад, громадська апатія та пасивність	3	4	3	4	3,5	0,06
4. Світова криза, спричинена пандемією COVID-19	1	2	2	1	1,5	0,03
5. Низький рівень впровадження нової культури комунікації представників органів місцевого самоврядування з населенням	3	4	3	5	3,75	0,06
Технологічні:						
1. Стрімкий розвиток каналів комунікації завдяки технології Інтернету	5	4	4	5	4,5	0,08
2. Низький рівень/відсутність проведення аналітичної діяльності службами ОМС з комунікацій (аналіз аудиторії та її реакції, дієвість технологій тощо)	2	3	3	1	2,25	0,04
3. Обережний креатив наявних Інтернет-ресурсів громад замість застосування нових сміливих рішень	3	2	2	1	2	0,03
4. Незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни	4	3	4	5	4	0,07
5. Відсутність дієвої технології зворотного зв'язку та	3	4	2	3	3	0,05

налагодженого обміну інформацією між владою і громадянськістю						
Економічні:						
1. Неможливість залучення дорого оплачуваних фахівців у сферах PR та ІТ при обмеженому фінансуванні локальних інформаційних програм та кампаній територіальної громади	3	4	2	3	3	0,05
2. Втручання та олігархічний вплив у діяльність державної та місцевої влади	2	1	1	2	1,5	0,03
3. Економічна рецесія більшості громад країни, фінансові ресурси будь-якої інформаційної діяльності (утримання регіональних комунальних теле-, радіокомпаній та друкованих ЗМІ) значно обмежуються	4	3	4	5	4	0,07
4. Нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми громади	3	4	2	2	2,75	0,05
1. Можливість жителів громади через створення власних проєктів брати участь в розподілі коштів бюджету громади – Бюджет участі	3	2	2	4	2,75	0,05
Політичні:						
1. Недотримання ОМС норм чинного законодавства в частині якості та своєчасності оприлюднення наборів даних, які підлягають такому обов'язковому оприлюдненню у формі відкритих даних	4	3	2	1	2,5	0,04
2. Високий рівень корупції на всіх рівнях влади, що впливає на рівень довіри людей	5	5	4	4	4,5	0,08
3. Жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні	3	3	3	3	3	0,05
Наявність/відсутність комплексної стратегії комунікації та формування	2	2	1	3	2	0,03

єдиної політики, визначення пріоритетів та напрямків розвитку інформаційних технологій на місцевому рівні						
4. Впровадження європейських практик у механізм функціонування владних структур, у т.ч. й в комунікаційну діяльність влади різних рівнів	2	3	4	1	2,5	0,04
Всього:					58,75	

Таблиця 2

Результати опитувань експертів про ймовірність суттєвих змін факторів (вага кожного фактору, використана для оцінки, узята з попереднього розрахунку)

Фактори	Вага	Оцінка експертів (ступінь впливу факторів) від 1 до 5				Середня оцінка	Зважена оцінка
		1 експерт	2 експерт	3 експерт	4 експерт		
Соціальні:							
1. Збройний конфлікт на території України	0,03	1	2	2	1	1,5	0,05
2. Низький рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями	0,06	3	2	3	2	2,5	0,15
3. Низькі рівні якості та задоволеності життям жителів громад, громадська апатія та пасивність	0,06	1	2	2	1	1,5	0,09
4. Світова криза, спричинена пандемією COVID-19	0,03	3	4	4	3	3,5	0,11
5. Низький рівень впровадження нової культури комунікації представників органів місцевого самоврядування з населенням	0,06	2	1	2	1	1,5	0,09
Технологічні:							
1. Стрімкий розвиток каналів комунікації завдяки технології Інтернету	0,08	4	5	4	3	4	0,32
2. Низький рівень/відсутність проведення аналітичної	0,04	2	1	1	2	1,5	0,06

діяльності службами ОМС з комунікацій (аналіз аудиторії та її реакції, дієвість технологій тощо)							
3. Обережний креатив наявних Інтернет-ресурсів громад замість застосування нових сміливих рішень	0,03	2	1	3	1	1,75	0,05
4. Незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни	0,07	4	3	5	2	3,5	0,25
5. Відсутність дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю	0,05	2	3	3	3	2,75	0,14
Економічні:							
1. Неможливість залучення дорого оплачуваних фахівців у сферах PR та ІТ при обмеженому фінансуванні локальних інформаційних програм та кампаній територіальної громади	0,05	1	1	2	2	1,5	0,08
2. Втручання та олігархічний вплив у діяльність державної та місцевої влади	0,03	1	2	2	2	1,75	0,05
3. Економічна рецесія більшості громад країни, фінансові ресурси будь-якої інформаційної діяльності (утримання регіональних комунальних теле-, радіокомпаній та друкованих ЗМІ) значно обмежуються	0,07	1	1	1	1	1	0,07
4. Нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми громади	0,05	4	4	5	3	4	0,20
5. Можливість жителів громади через створення власних проєктів брати участь в розподілі коштів бюджету громади – Бюджет участі	0,05	2	2	1	1	1,5	0,08
Політичні:							
1. Недотримання ОМС норм чинного законодавства в частині якості та своєчасності оприлюднення наборів даних, які підлягають такому обов'язковому оприлюдненню	0,04	3	2	3	2	2,25	0,09

у формі відкритих даних							
2. Високий рівень корупції на всіх рівнях влади, що впливає на рівень довіри людей	0,08	1	1	1	3	1,5	0,12
3. Жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні	0,05	2	2	3	3	2,5	0,13
4. Наявність/відсутність комплексної стратегії комунікації та формування єдиної політики, визначення пріоритетів та напрямків розвитку інформаційних технологій на місцевому рівні	0,03	2	1	1	1	1,25	0,04
5. Впровадження європейських практик у механізм функціонування владних структур, у т.ч. й в комунікаційну діяльність влади різних рівнів	0,04	3	4	2	1	2,5	0,10

Таблиця 3

Підсумки результатів STEP-аналізу

Фактори	Ваговий коефіцієнт / значимість фактора	Напрямок впливу фактора	Середня оцінка ймовірності зміни	Зваже на середня оцінка
Соціальні:				
1.Збройний конфлікт на території України	0,03	----	1,5	0,05
2.Низький рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями	0,06	----	2,5	0,15
3.Низькі рівні якості та задоволеності життям жителів громад, громадська апатія та пасивність	0,06	----	1,5	0,09
4. Світова криза, спричинена пандемією COVID-19	0,03	-- ++	3,5	0,11

5. Низький рівень впровадження нової культури комунікації представників органів місцевого самоврядування з населенням	0,06	+ / - - -	1,5	0,09
Технологічні:				
1. Стрімкий розвиток каналів комунікації завдяки технології Інтернету	0,08	++++	4	0,32
2. Низький рівень/відсутність проведення аналітичної діяльності службами ОМС з комунікацій (аналіз аудиторії та її реакції, дієвість технологій тощо)	0,04	+ / - -	1,5	0,06
3. Обережний креатив наявних Інтернет-ресурсів громад замість застосування нових сміливих рішень	0,03	+ / - - -	1,75	0,05
4. Незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни	0,07	- - - -	3,5	0,25
5. Відсутність дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю	0,05	+ / - - -	2,75	0,14
Економічні:				
1. Неможливість залучення дорого оплачуваних фахівців у сферах PR та ІТ при обмеженому фінансуванні локальних інформаційних програм та кампаній територіальної громади	0,05	++ / - -	1,5	0,08
2. Втручання та олігархічний вплив у діяльність державної та місцевої влади	0,03	- - - -	1,75	0,05
3. Економічна рецесія більшості громад країни, фінансові ресурси будь-якої інформаційної діяльності (утримання регіональних комунальних теле-, радіокомпаній та друкованих ЗМІ) значно обмежуються	0,07	+ / - - -	1	0,07
4. Нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми громади	0,05	++++	4	0,20
5. Можливість жителів громади через створення власних проєктів брати участь в розподілі коштів бюджету громади – Бюджет участі	0,05	+ + / - -	1,5	0,08
Політичні:				
1. Недотримання ОМС норм чинного законодавства в частині якості та своєчасності оприлюднення наборів даних, які підлягають такому обов'язковому оприлюдненню у формі відкритих даних	0,04	+ / - - -	2,25	0,09
2. Високий рівень корупції на всіх рівнях влади, що впливає на рівень довіри людей	0,08	- - - -	1,5	0,12
3. Жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні	0,05	+ + / - -	2,5	0,13

4. Наявність/відсутність комплексної стратегії комунікації та формування єдиної політики, визначення пріоритетів та напрямків розвитку інформаційних технологій на місцевому рівні	0,03	- - - -	1,25	0,04
5. Впровадження європейських практик у механізм функціонування владних структур, у т.ч. й в комунікаційну діяльність влади різних рівнів	0,04	+ + + / -	2,5	0,10

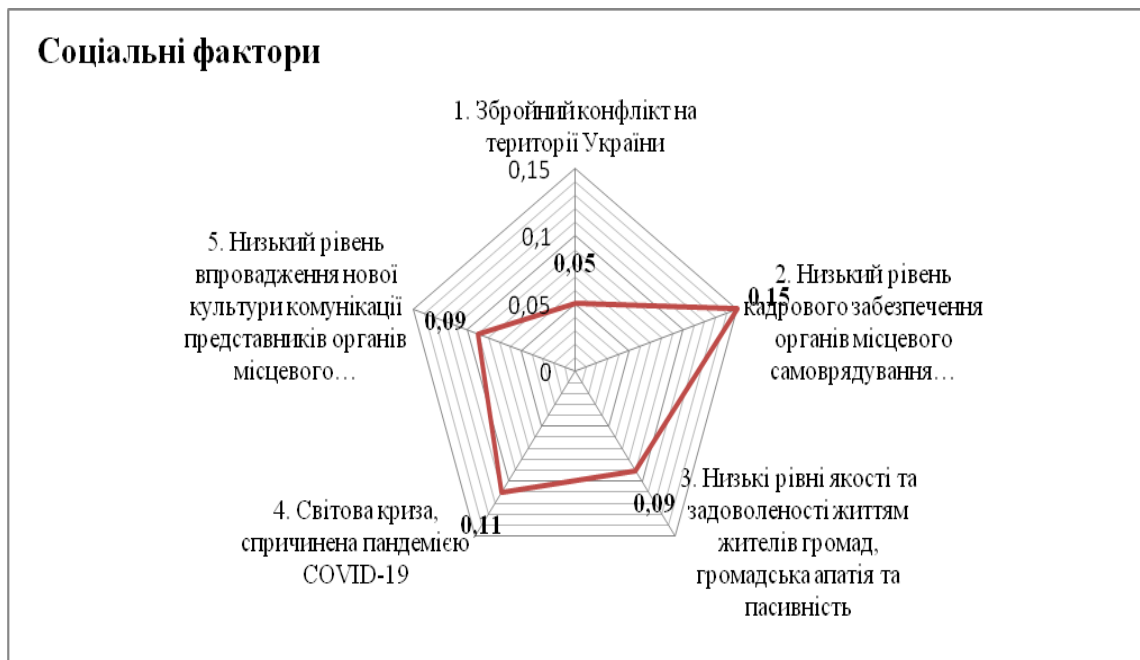

Рис. 1. Рейтинг соціальних факторів STEP-аналізу

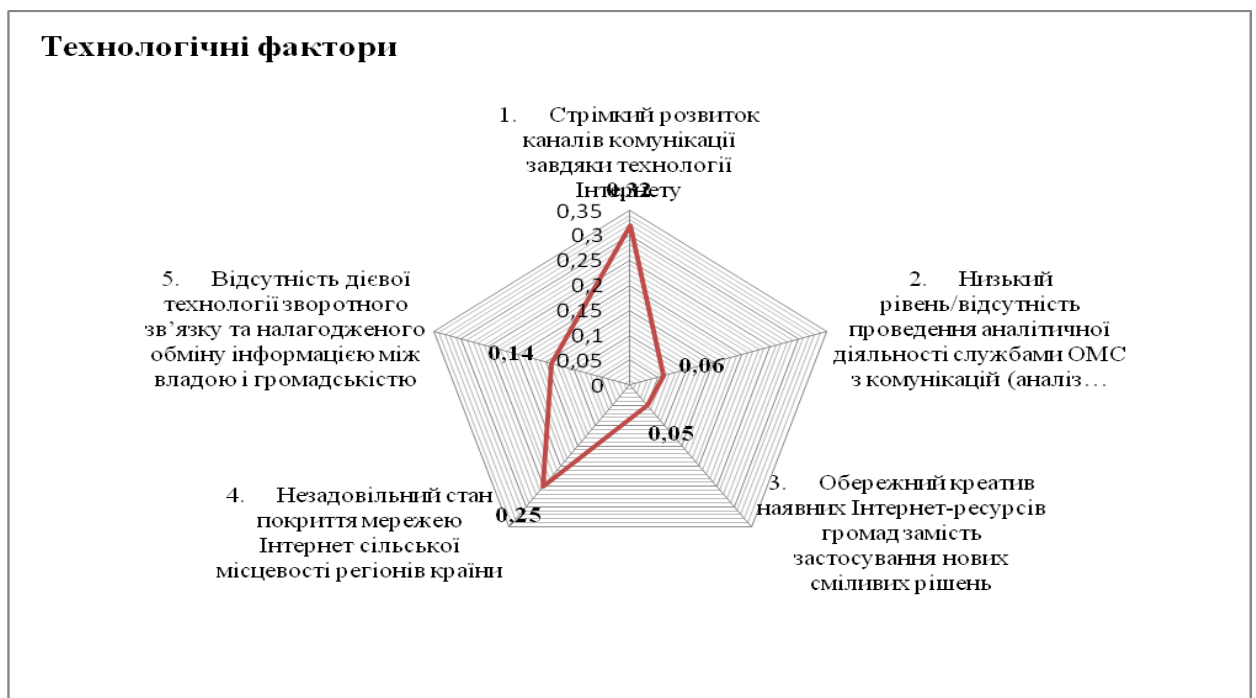

Рис. 2. Рейтинг технологічних факторів STEP-аналізу

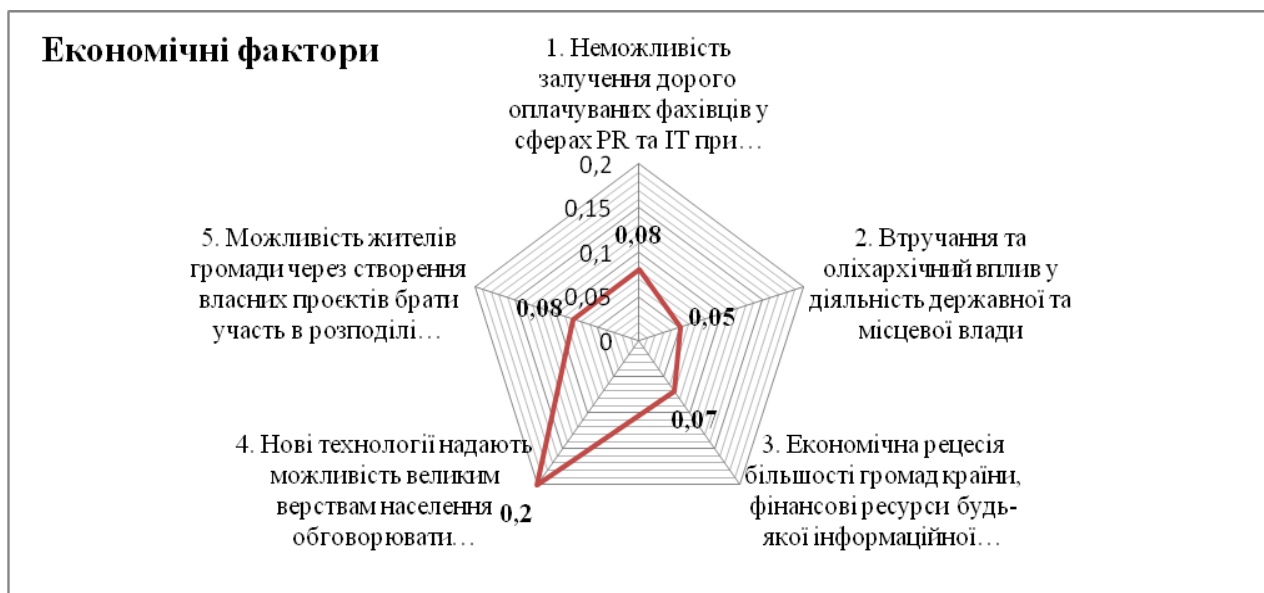

Рис. 3. Рейтинг економічних факторів STEP-аналізу

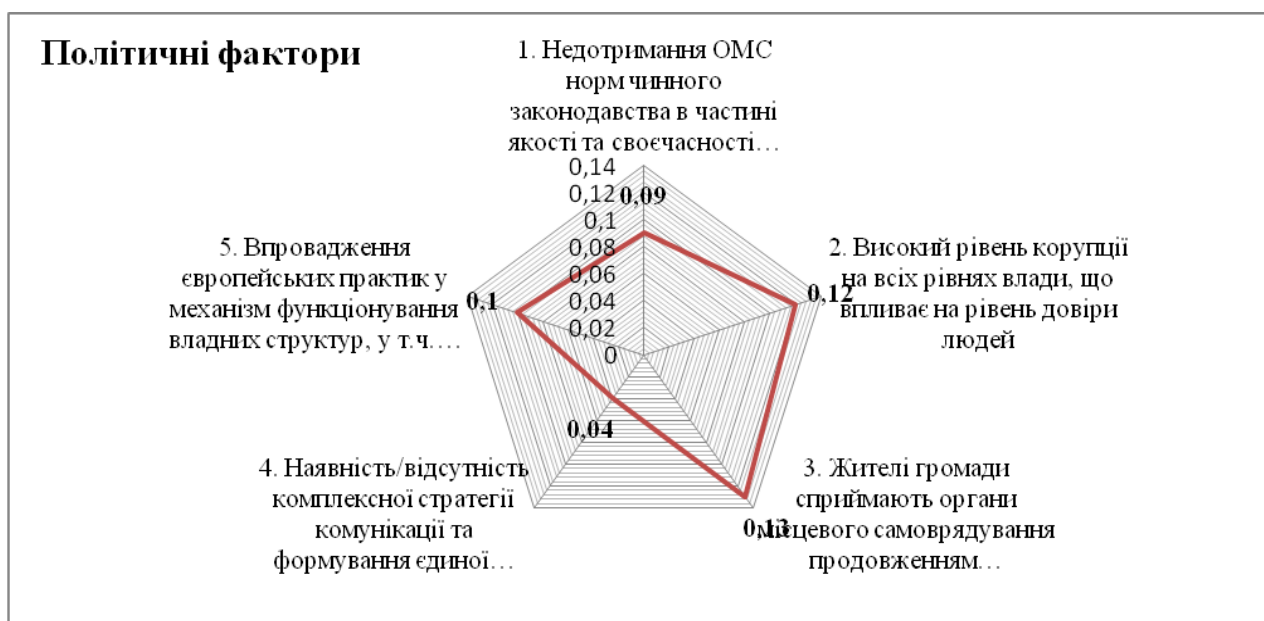

Рис. 4. Рейтинг політичних факторів STEP-аналізу

Сильні та слабкі сторони формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні

Сильні сторони розвитку комунікаційної роботи	Слабкі сторони розвитку комунікаційної роботи
<p>S 1. Наявність нормативно-правових документів державного та місцевого рівнів, які визначають діяльність органів місцевого самоврядування та їх служб у сфері комунікацій з громадськістю.</p> <p>S 2. Набуття новоствореними громадами практики застосування комплексної комунікаційної стратегії (зовнішньої та внутрішньої комунікації).</p> <p>S 3. Позитивна тенденція відкритості місцевої влади перед громадою у великих містах України.</p> <p>S 4. Налагоджена комунікація забезпечує привабливий імідж громади не тільки для її жителів, але й для інвесторів.</p> <p>S 5. Збільшення кількості та якості каналів комунікації органів місцевого самоврядування з населенням.</p> <p>S 6. Розвиток впровадження органами місцевого самоврядування електронної демократії, каналів та технічних засобів інформування, локальних інформаційних мереж, інструментів електронного урядування на місцевому рівні.</p> <p>S 7. Збільшення обсягу адміністративних послуг та доступності вебпослуг, які надаються онлайн органами місцевого самоврядування, що підсилює рівень довіри до них.</p> <p>S 8. Через налагодження комунікативних процесів органи місцевого самоврядування здійснюють оперативний контроль за дієвістю свого впливу на вирішення суспільних проблем.</p>	<p>W 1. Низький рівень кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами по роботі з комунікаціями.</p> <p>W 2. Відсутність дієвої технології зворотного зв'язку та налагодженого обміну інформацією між владою і громадськістю.</p> <p>W 3. Дефіцит інформації від ОМС жителям території внаслідок недоопрацювання або приховування інформації, розпорядником якої вони є.</p> <p>W 4. Комунікація органів місцевого самоврядування з людьми зводиться здебільшого лише до процесу інформування громадськості про вже прийняті рішення та реалізовані проекти.</p> <p>W 5. Відсутність практики проведення діагностики, аналізу поточної ситуації, оцінці потреб громади, цільової аудиторії та дієвих каналів комунікації.</p> <p>W 6. Несвоєчасність, несистематичність, повільність реакції комунікаційної роботи ОМС з населенням під час кризових та нагальних ситуацій.</p> <p>W 7. Ігнорування наявності та важливості комунікаційної роботи з боку керівництва громад.</p> <p>W 8. Неврахування результатів комунікацій під час прийняття органами місцевого самоврядування владних рішень.</p>

Таблиця 2

Можливості та загрози формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні

Можливості розвитку комунікаційної роботи	Загрози розвитку комунікаційної роботи
<p>О 1. Стрімкий світовий розвиток каналів комунікації у всіх сферах життя завдяки технології Інтернету.</p> <p>О 2. Нові технології надають можливість великим верствам населення обговорювати суспільно-економічні проблеми своєї громади.</p> <p>О 3. Проведення нових поглиблених наукових досліджень із взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та ефективних моделей співпраці влади з громадою.</p> <p>О 4. Динамічний розвиток інформаційних технологій для вирішення управлінських завдань.</p> <p>О 5. Наявність вищих учбових закладів та центрів підвищення кваліфікації на регіональному рівні, які дозволяють системно навчати посадових осіб ОМС для розвитку їх компетенції та навичок під час виконання посадових обов'язків з комунікації.</p> <p>О 6. Інформаційна революція, зростаючий рівень доступу населення до інформаційних технологій та рівень комп'ютерної грамотності.</p> <p>О 7. Диджиталізація країни (Дія тощо) та зріст рівня залученості населення до новітніх технологій.</p>	<p>Т 1. Незадовільний стан покриття мережею Інтернет сільської місцевості регіонів країни.</p> <p>Т 2. Жителі громади сприймають органи місцевого самоврядування продовженням державної влади, що негативно впливає на формування культури участі в місцевому самоврядуванні, в обговоренні ініціатив ради, її виконавчих органів тощо.</p> <p>Т 3. Деструктивне дистанціювання місцевої влади від жителів громади.</p> <p>Т 4. Відсутність дієвих та єдиних узгоджених стандартів на загальнодержавному рівні з проведення комунікаційної діяльності ОМС, у т.ч. з врегулювання цифрової комунікації.</p> <p>Т 5. Високий рівень недовіри жителів громад до владних структур, зокрема й до місцевої влади, та рівня правдивості інформації, яка ними надається.</p> <p>Т 6. Низький рівень застосування практики органами місцевого самоврядування електронних опитувань громадської думки та краудсорсингу (у т. ч. петицій), які дають змогу вивчати думку громадян та використати їх результати під час планування та розвитку території.</p> <p>Т 7. Зменшення кількості місцевих друкованих ЗМІ, які є переважно джерелом інформації щодо життя в громаді та діяльності ОМС для людей похилого віку.</p>

Сильні сторони

Можливості

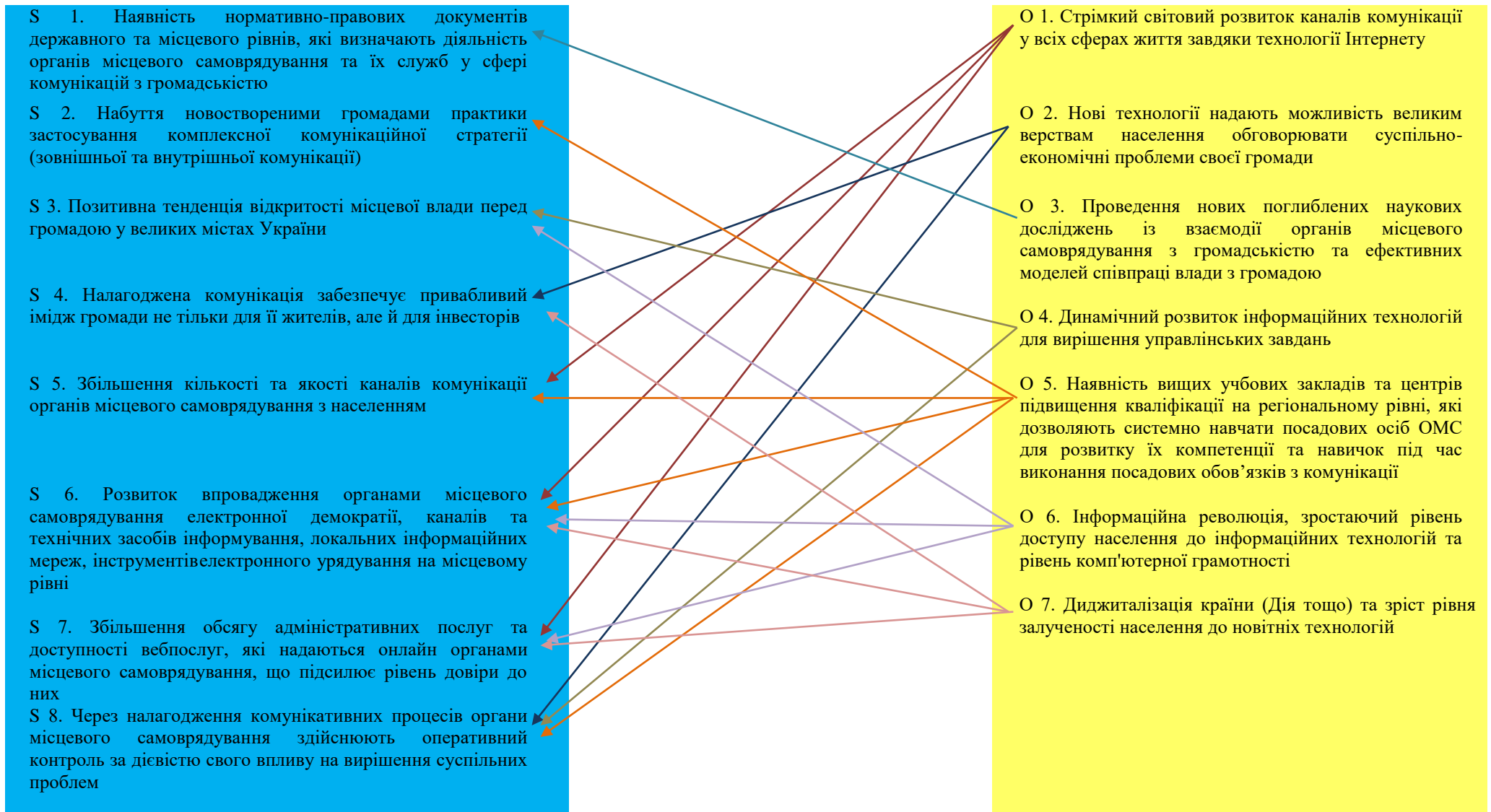

Рис. 1. Порівняльні переваги формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні

Слабкі сторони

Можливості

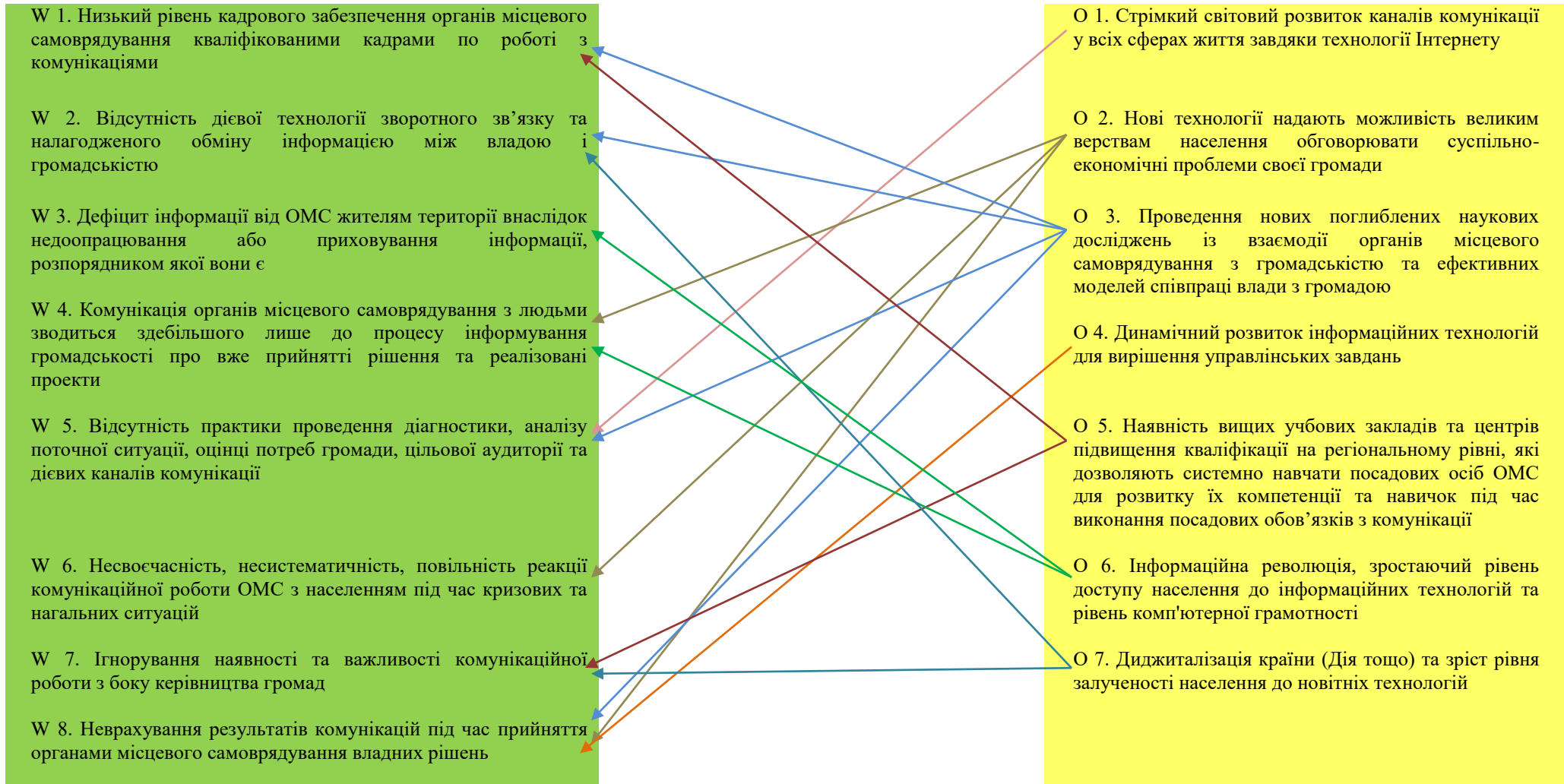

Рис. 2. Виклики формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні

Слабкі сторони

Загрози

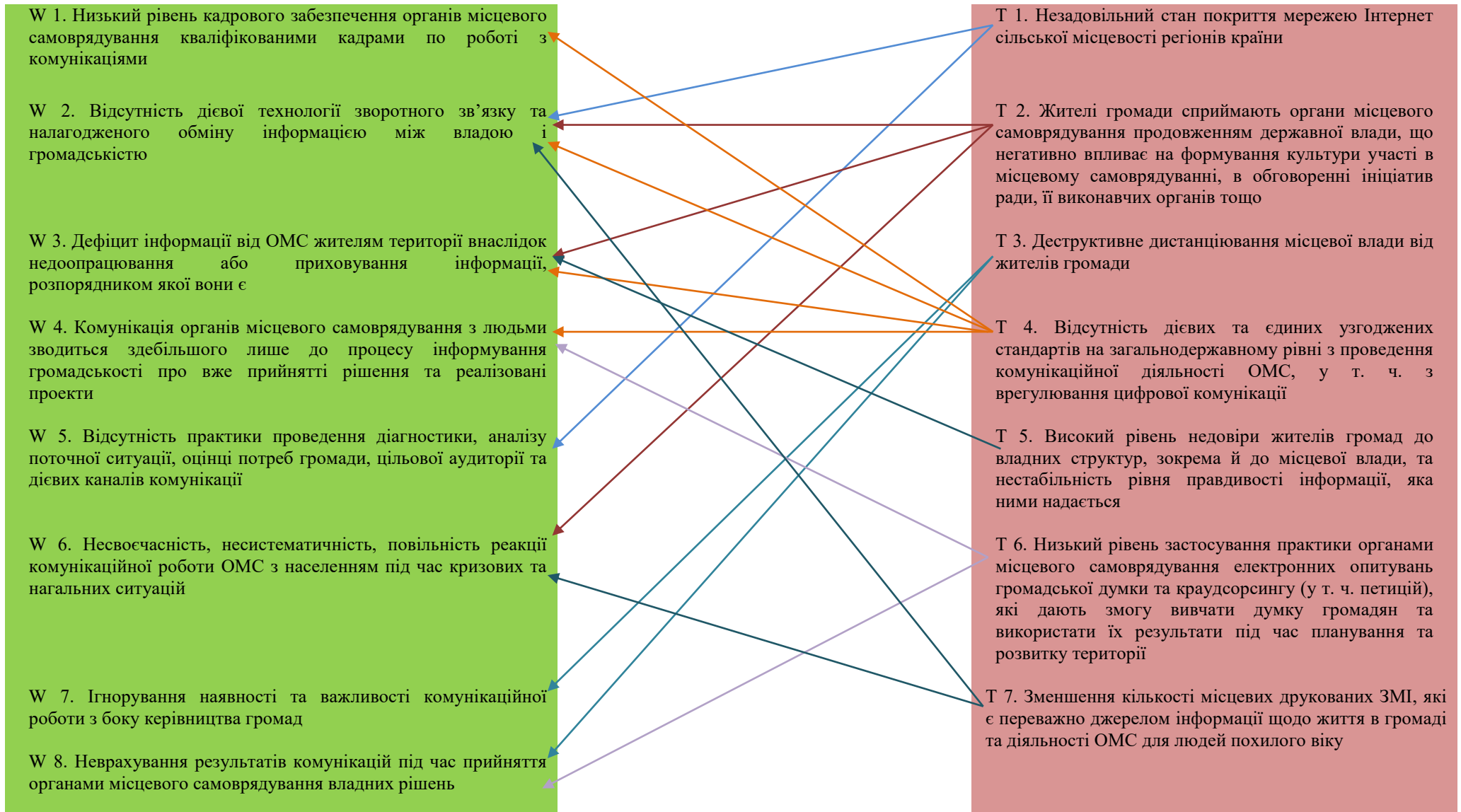

Рис. 3. Ризики формування комунікаційної роботи органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в сучасній Україні

SWOT-матриця

Сучасне	Взаємовплив															Майбутнє	
	Можливості								Загрози								
Сильні сторони	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		Можливості
S1	++	+	++	+	0	++	++	10	0	0	0	++	0	+	+	14	O1
S2	+	+	++	++	+	++	++	11	+	+	++	+	++	++	+	21	O2
S3	++	+	++	+	++	++	++	12	0	+	++	++	++	++	+	22	O3
S4	+	+	++	+	+	++	+	9	++	+	++	+	+	++	0	18	O4
S5	++	+	+	+	++	+	++	10	++	+	+	+	+	+	+	18	O5
S6	+	+	+	+	++	++	++	10	++	+	++	+	+	+	0	18	O6
S7	++	+	+	0	+	+	++	8	++	+	+	++	+	++	0	17	O7
S8	+	++	+	+	+	+	+	8	++	+	++	0	++	++	+	18	
	12	9	12	8	10	13	14	78	11	7	12	10	10	13	5	146	
Слабкі сторони																	Загрози
W1	-	0	-	--	--	-	--	-9	-	-	--	-	-	-	0	-16	T1
W2	-	--	0	-	--	--	--	-10	--	-	--	--	-	--	-	-21	T2
W3	-	--	-	-	-	--	--	-10	0	-	--	--	-	-	--	-18	T3
W4	--	--	-	-	-	--	-	-10	-	--	--	--	-	--	-	-21	T4
W5	-	-	-	--	--	-	-	-9	--	-	--	--	-	--	-	-21	T5
W6	-	-	-	--	--	--	-	-10	-	-	--	-	0	-	-	-17	T6
W7	--	0	-	--	-	--	--	-10	-	-	--	--	-	-	0	-18	T7
W8	-	--	-	--	--	-	-	-10	-	--	--	-	-	-	-	-19	
	-10	-10	-8	-13	-13	-13	-12	-78	-9	-10	-16	-13	-7	-11	-7	-151	
	2	-1	4	-5	-3	0	2	0	2	-3	-4	-3	3	2	-2	-5	

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Пшенична Тетяна Вікторівна, магістрантка 2 курсу магістратури, форма навчання заочна, факультет соціології та управління, спеціальність «публічне управління та адміністрування» освітньо-професійна програма «публічне управління та адміністрування», адреса електронної пошти kelish7@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Формування комунікаційної роботи в органах місцевого самоврядування на регіональному рівні» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Пшенична Т.В.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) Маловічко О.В.